

Р.Н. БАЗАРОВАЙ фото

с.8

**Тимур Дампилон:
«ТҮРЭЛ БУРЯАДТАМ
ЗАЛУУШУУЛДА
БЭРХЭТЭЙ»**

с.9

Эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

Буряад ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай сонин

Дүхэриг

2011 оной июлини 21 Четверг

№28 (21825) №28 (740)

Зунай һуулшын хүүхэшин хонни барын 21 гарагай 5

«ЯМАР НААДАН НАЙХАН БЭ? ЁОХОР НААДАН НАЙХАН ДАА!»

АГУУЕХЭ САЙН ЗАМ ШЭНЖЭЛЭГДЭНЭ

с.9

МАНАЙ ХҮРШЭНЭРТЭ БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

с.6

Б. БАЛДАНОВАЙ фото

Забайкалин хизаарай арадуудай этнографическа музей соо заншалта боложо байхан «Ёохорой хүни» гэхэн найр наадан үнгэрхэн долоон хоногой эсэстэ наярба. Тус хэмжээ ябуулга 350 жэлэй ойн баярта дашарамдуулагдаа.

Ёохорой наадан нимэ хэмжээндэ дүрбэдэхиеэ эмхидхэгдээ гээд хэлэхэ шухала. Урда жэлнүүдтэ республика доторнай болоһон үндэр хэмжээ ябуулгануудай үедэ үнгэргэгдөө. Тиимэнээ олон тоото арад зон, фольклорно бүлгэмүүд, холо ойрын айлшад хабаадаһан түүхэтэй. Харин мүнөө жэл «Ёохорой хүни» ойн баярта үндэр хэмжээндэ боложо үнгэрхэн хойно эмхидхэгдэһениинь харамтай. Энэ ушарһаа дулдыдажа, найрта хэзээ хэзээнэйхиинээ үсөөн хүн суглаараа. Хэды тиигэбэшье, урда сагай ёһо заншалые һэргылэлгын «Ёохорой хүни» манай нютагаархидта хэрэгтэй хэмжээн гээд хэлэхэ хэрэг-

тэй. Хоёр үдэрэй туршада тус наада эмхидхэгшэд, дуу хатарай «Байгал» театрайхид сугларһан юрын хүнүүдтэ элдэб нютагай ёохорнуудые заажа үгөө, дүхэриг хатарта һургаа. Ойхонной, эхирэдэй ёохорнуудые сугларашад һураад, түрэл гарал, танилнуудтаа харуулжа үгэхэ гээд найдагдана. Түнхэнэй арад зоной дунда «эротическа» гэжэ суурхаһан ёохор олондо найшаагдаа. Мүн тиихэдэ совет үедэ зохбогдоһон ёохорой нааданууд үшөө мартагдаагүй байһые найр гэршэлээ.

- Дүрбэн жэл соо арадайнгаа ёохор наадые һэргээхэ талаар ажал ябуулнабди. Энэ үе соо олон хүнүүд маанатай ябалсажа, ёохоройнгоо

заншал саашань хүгжөөнэ. Уг изагуурайнгаа нимэ найхан ёохоройнгоо хатар мартаа һаамнай, бидэ өөһэдөө өөдэлхэгүйбди гээд бултанда мэдээжэ. Урда жэлнүүдтэй зэргэсүүлбэл, мүнөө сугларһан хүнүүд зарим ёохорой хүдэлсэнүүдые, үгэнүүдые яһала мэдээд, ойлгожо абаад ябана, - гэжэ гүрэнэй дуу хатарай «Байгал» театрай директор Дандар Бадлуев хэлэнэ.

Эндэ сугларашад «Ямар наадан найхан бэ?» гэхэн асуудалда «Ёохор наадан найхан даа!» гээд тоб байса харюусаад, дүхэриг хатарһаа наяруулаа.

Үргэлжэлэлын 16-дахи нюурта.

«ТГК-14» БУЛИБА

«ТГК-14» ОАО-гой тоосоной-зүбшэлгын түбүүд үргэдхэмэл гуримаар ажалаа ябуулжа эхилбэ. Тус компаниин «Теплоэнергосбыт Бурятия» филиалай директорэй уялгануудые дүүргэгшэ Василий Гайчук гэгшын хэлэхээр, июлиин 19-дэ республикын Арбитражна сүүд ТГК-14 түлбэринүүдые суглуулха эрхэтэй гэжэ шиидхэбэри гаргаа. Тиин түлбэрийн талаар ури гаргаха баатай болоһон эрхэтэдтэ ханаагаа зобохо хэрэггүй. Гэдэ саашадаашье субсидинүүдтэ хүртэхэ, мүн үриез һубарюулжа түлэхэ аргатай.

БУРЯАДТА ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН ДАЙНАЙ ВЕТЕРАНАУДАЙ БАЙРА БАЙДАЛ ҺАЙЖАРУУЛАГДА ҺААР

Республикын Президентын түсэблэлгын зүблөөн дээрэ социальна хамгаалгын министрэй уялганууды дүүргэгшэ Анастасия Меринова Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеранууды гэр байраар хангалга тухай хөөржэ үгөө.

Россиин Федерациин Президентын 2008 оной майн 7-ой 714 дугаарай Зарлиг бээлүүлхын тула республикадамай ветерануудай байра байдал һайжаруула талаар түсэбтэ ажал үргэлжэлүүлэгдэнээр. Байгша оной июлин 1-нэй байдалаар, 2005 оной мартын 1-һээ хойшо бүхыдөө 3327 ветеран болон һаһа бараһан ветерануудай бүлын гэшүүд гэр байрада хэрэгтэй гэжэ бүридхэлдэ абтаһан юм. Тийн 3037 хүндэ гэр байра худалдан абалгада үзүүлэгдэдэг социальна дэмжэлгын хэмжээндэ хүртэхэ тухай үнэмшлэгэ үгтэһэн байна. Тэдэнһын 2951-ийн гэр байратай болонхой. Зүгөөр 290 ветеранда энэ талаар туһалха федеральна бюджетдэй мүнгэн үгы. Гадна социальна хамгаалгын министрствын багсаамжалһанай ёһоор, үшөө 180 хүн бүридхэлдэ ороодүй. Тийхэлээрэ булта ветеранууды (бүридхэлдэ абтаһан болон уридшалан багсаамжалһан мэдээнүүдээр тоологдоһон) гэр байраар хангахын тула федеральна бюджетдээ 410 миллион түхэриг һомологдохо ёһотой.

Нэмэлтэ һомололго тухай зохистой мэдүүлгэ Россиин Региональна хүгжэлтын министрствэдэ эльгээгдэнхэй. 2005 оной мартын 1-һээ хойшо бүридхэлдэ абтаһан ветеранууды гэр байраар хангахын тула республикада 2010-2011 онуудта федеральна бюджетдээ 2,572 миллиард түхэриг шэглүүлэгдээ. Байгша оной июнь һарада 110,152 миллион түхэриг һомологдоо. Энэнь 2010 оной декабриин 15 болотор бүридхэлдэ абтаһан 126 ветеранай банкын счёдуудта саг соогоо оруулагдаа.

Россиин Федерациин Президентын тогтооһоор, 2011 оной эсэс болотор бүхы ветеранууд гэр байратай болохо ёһотой. Буряадай Президент Вячеслав Наговицынай хэлэнээр, ямар нэгэн арасалдаата асуудалай гарабашы, албан хойрог түбэг татаха хэрэггүй. «Бидэ нэгэл хэрэг бүтээнбди. Засаг зургаан ветерануудай эрхэнүүды хамгаалха ёһотой», - гэжэ тэрэ онсолоо. Анастасия Мериновагай тэмдэглэнээр, ветеранай гү, али һаһа бараһан ветеранай һананһын нүхэрэй зэргэ тогтоолгын асуудалаар сүүдэй зургаануудта хандаха, бүридхэлдэ орохо болон гэр байра худалдан абаха хэрэгтэнь министрство туһална. Россиин Федерациин Региональна хүгжэлтын министрствын баталһан ветеранууды гэр байраар хангалгын түсэб-график дүүргэгдээ гэжэ тэрэ хэлээ.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын Хэблэлэй албан.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР...

Буряад Республикын Президент – Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Россиин Федерациин Пенсионно жасын правлениин түрүүлэгшэ Антон Дроздовтой һаяхан албанай хэрэгээр уулзажа хөөрлөө.

Уулзалгын эхиндэ республикын толгойлогшо энэ жасын Буряад Республикадахи таһагай хүдэлмэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ байһан шэнэ зүйлнүүд тухай хөөржэ үгөө. Пенсионернүүды хангалгын шанар дээшэлнэ, республикын пенсионернүүдэй холбоон ашаг үрэтэйгөөр хүдэлнэ, һаһатай хүнүүды хангалгада электронно арганууд эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлэгдэнэ гэбэ.

Буряад орон ерэхынь уриһандань Антон Дроздов республикын Президентдэ баяры хүргөө. Тэрэ үгэ хэлэхэдэ, һүүлэй үедэ пенсионернүүды электронно картаар хангаха проект нэбтэрүүлэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглээ. Россиин регионуудай 70 процентнь энэ аргада оруулагданхай гэбэ.

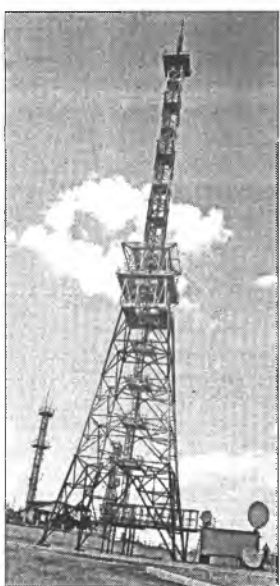
Пенси дээшэлүүлхэ асуудалаар хэлэхэдэ, мүнгэнэй сэнгэй уналгын хэмжээнһээ дулдыдадаг гээ. Хэрбээ зургаа һарын туршада мүнгэнэй сэнгэй уналга 6 процентһээ дээшэлээ һаань, пенсидэ нэмэлтэ хэгдэдэг гэжэ Антон Дроздов тэмдэглээ.

Мүнөө үень мүнгэнэй сэнгэй уналга ехэ ажаглагданагүй, тиймэнээ удаадахи нэмэлтэ шэнэ жэлһээ хэгдэхэ гэжэ онсолоо.

Энэ уулзалгын удаа Антон Дроздов Пенсионно жасын Буряадтахи таһагай гол байшангай дэргэдэ бодхоогдоһон шэнэ байшан нээлгын баяр ёһоллодо хабаадалсаа.

Эльвира ДАМБАЕВА.

ЦИФРОВОЙ ТЕЛЕВИДЕНИ ХАРАХАМНАЙ УДАХАГҮЙ

Шэнэ Комушкын хажуудахи хадын орой дээрэ бодхоогдоһон 100 метр үндэртэй теле-дамжуулгын баханын ашаар республикынай булта ажаһуушад цифровой телевидени харадаг болохо.

Юуб гэбэл, Буряад орон шэнэ түхэлэй туршалгын дамжуулга эхилһэн түрүүшүүлэй тоодо ороно. Даб дээрэ хараалагданан 330 объектын 60-ийн тодхогдонхой, харин бүхыдөө барилгын түгэхэгдэхэдэ, булта шахуу һуурин газарнуудта шанар һайтай телевидени хүрэн ошохо. Мүнөө тус проекдтэ шэглүүлэгдэһэн мүнгэн зөөрин 270 миллион түхэриг ашаглагдаад байна.

Россиин хэлхээ холбооной болон зам харилсаанай министрэй орлогшо Александр Малинин түрүүтэй Байгалай мэдээсэлэй уласхоорондын форумдо хабаадагшад радиотеле-дамжуулгын станци хүрэхэдөө, баханын үргэн ехэ дэбисхэр хангахаар тон зохид газарта бодхоогдонхой тэмдэглээ.

Сэрэгма ДОНДОКОВА.

Зүблөөнэй үедэ

Р.Н. БАЗАРОВАЙ фото

ШЭНЭ КОМПЛЕКСЫН БАРИЛГА ХАРААЛАГДАНА

Алас Дурна зүгы болон Байгалай зүүн бэын нютагууды 2012-2013 онуудта социально-экономическа талаар хүгжөөлгын программын ёһоор, Буряад ороной нийслэл хотодо шэнгэн бэшэ ажаһуудалай голодоһонууды болбосоруула үйлдбэрийн комплекс түхээрхээр хараалагдажа байнхай. Энэ барилгада федеральна бюджетдээ мүнгэн үгтэхэ ёһотой. Тэрэниие бодхоолгодо 1 млрд. 200 миллион түхэриг хэрэгтэй гэжэ манай Правительство дээшэнь мэдүүлэнхэй.

Германиин «Амни» гэжэ компаниин мэргэжэлтэд бог шорой, ажаһуудалай голодоһонууды болбосоруула заводууды тү-

хээрхэ проект зохёон бүтээдэг юм. Правительствын, нийслэл хотын захиргаанай түлөөлэгшэд тэдэнэй проекттэй танилсаха хэмжээ ябуулга июлиин 14-дэ дэргэдэ Президентын эмхидхэбэ.

Энэ хари гүрэнэй компаниин Росси гүрэндэхи түлөөлэгшэ Кирилл Канель гэгшэ энэ проекттэй танилсуулхадаа, голодоһонууды болбосоруулжа, тэндэһээ макулатура болон бусад хэрэгтэй зүйлнүүдынь илгажа абаха, тийхэдэ элшэ хүсэ, биогаз үйлдбэрилхэ аргатай комплекс гэбэ.

Правительствын, Улаан-Үдэ хотын захиргаанай түлөөлэгшэдтэ энэ проектынёнь һайшаагаа. Пара

болоһон хойно Германиин олзын хэрэг эрхилэгшэд иимэ завод түхээрхэ технико-экономическа тоо бодолгынь бэлэн болгоод дахин харуула ёһотой.

Хэрбээ тоо баримтануудар үндэһэлэгдэһэн, гарза багатай, хүн зоной түлэдэг гэр байрын-коммунальна ажахын тарифууды дээшлүүлхэгүй һаань, манай тала зүб тээшэнь шийдхэбэри абаха болоно. «Технико-экономическа үндэһэ баримтануудынь бэлэн болгоод асаратгы, бидэ хүлээхэбди» гэжэ Президент Вячеслав Наговицын тэдэнэртэ найдуулаа.

Эльвира ДАМБАЕВА.

ХҮГЖЭЛТЫН ШЭНЭ ШАТАДА

Шэнэ онһон арганууд хэлсэгдэнэ

Р.Н. БАЗАРОВАЙ фото

Байгалай мэдээсэлэй хуралдаанай үедэ тоогой телевидени хүгжөөхэ тухай асуудалаар дүхэриг-шэрээ үнгэргэгдөө. Тэрэнэй үедэ мого нютагуудай телекомпанинууды тоогой мэдээнүүдтэй телевидениин аргада оруулха тухай хабаадагшад хөөрлөө.

Мүнөө үедэ хэлхээ холбооной шэнэ арганууд, телевидени, радио хадаа манай нийгэм олоной ажабайдалай таһаршагүй хуби болонхой. Хүнүүд эдээнгүйгөөр байжа шадахаа болёо гэбэл, алдуу болохогүй.

Росси гүрэндэ мүнөө үедэ 2000 шахуу теле-радиокомпанинууд тоологдоно. Тэдэниие мүнөө тоогой мэдээнүүды хэрэглэжэ, хүдэлхэ

аргада оруулха асуудал хурсаар табигдана.

Мүнөө үедэ Россиин Федераци дотор хэлхээ холбооной хангалганууды үзүүлхэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдана гэжэ Россиин Федерациин хэлхээ холбооной болон нийтын коммуникацинуудай министрэй орлогшо Алексей Малинин хэлээ. Интернет холбоо байгуулхын тула шэнэ объектууд баригдажа байнхай гэбэ. Мүнөө үедэ заха холын нютагуудта Интернетдэй холбоо оруулалгаар туршалганууд хэгдэжэл байна гэжэ тэмдэглээ.

Ехэ газар дайдатай, хоорондоо ехэ зайтай нютагуудтай Сибириин болон Алас Дурна зүгэй мого нютагуудта Интернетдэй холбоо

оруулха гэшэ оңсо шухаг асуудал болоно гэжэ Хэблэлэй болон нийтын коммуникацинуудай талаар Федеральна агентствын хүтэлбэрилэгшын орлогшо Владимир Козлов энэ дүхэриг-шэрээдэ үгэ хэлэхэдэ тэмдэглээ.

Паяын ерээдүйдэ тоогой телевидени болон бусад мэдээсэлэй шэнэ арганууд заха холын нютагуудаар нэбтэрүүлэгдэхэ. Тийхэдэнь хүнүүд хүдөө нютагһаа түб газар ошолтогүйгөөр хэрэгтэй мэдээнүүды гэртээ абаад байдаг болохо сагта ажаһуунабди. Тиймэнээ тэдэниие эршэмтэйгээр нэбтэрүүлхэ тухай энэ хөөрлөөндэ хабаадагшад онсолоно тэмдэглээ.

Эльвира ДАМБАЕВА.

БУРЯДАЙ ЭКОНОМИКЫН ХҮГЖЭЛТЭ ҺАЙН ЭРШЭТЭЙ

Бурядай Президент В.Наговицын Россиян экономикын министрэй орлогшо Александра Левицкаятай

Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото

Республикын Президент Вячеслав Наговицын Россиян экономикын министрэй орлогшо Александра Левицкаятай уулзаа.

Буряад Республика хүгжэжэ байна, - гэжэ Вячеслав Владимирович тэмдэглээ. - Үнгэрэгшэ жэлэймнай дүнгүүд яһала хайн: промышленна үйлдэбрийн индекс -122,7 процент, инвестицинууд 35 процентээр дээшлээ. Нёдондо 30 гаран миллиард түхэригэй инвестициин ороо хаа, мүнөө 35-37 миллиард хабаадуулхаар найда-набди. Эрхэтэдэй олзо оршо болон салин түлбэрийн дунда зэргын хэмжээн тус тустаа 12 процентээр дээшлээ. Ажалгүй зонной тоо үсөөрнэ. Доройтолгодо эсэргүүсэлгын программа нилээд тухалаа, гүрэнэй дэмжэлгын мүнгэн зөөриие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шадаабди. Социальна талааршые хожомдолгоёо хүсөөбди. 350 жэлэй ойн баярта дашарамдуулан үзүүлэн дэмжэлгын ашаар 56 объект ашаглалгада тушаагдаа.

Гадна Президент республикада бээлүүлэгдэжэ байһан проектүүд тухай хөөрөжэ үгөө.

«Байгалай сүнхэр» гэхэн аяншалга хүгжөөлгэдэ хабаатай проект булганда мэдээжэ. Хоёрдохинь - Забайкалине хүгжөөлгэ. Тэрэнэй ёһоор, БАМ болон Трансисиб хоёрой хоорондох дэбисхэр дээрэ ашагта малтамалнуудые шанаржуулгын комбинадууд болон металлургическа заводууд бодхоогдохо. Тус проект бээлүүлгын тула 109 миллиард түхэриг хэрэгтэй. Гурбадахинь - ой модонной промышленно-стиин проект. Вячеслав Владимировичай онсолхоор, манай ой модон шанараараа Росси дотор эгээл хайнда тоологдодог. Тиймэһээ ойн харгынуудые бариха шухала. Хүдөө ажахын халбари тухай хэлэбэл, томо агропромышленна комплекснуудые хүгжөөхэ зорилго табигданхай. Мүнөө бүхыдөө продукциян 80 процентые үмсын хамбарийн ажахынууд хангана. Гахай үдхэлгын комплексдо хабаатай проект бээлүүлэгдэнэ, тахяагай мяхан үйлдэбрилэгдэжэ эхилхэн, теплицэнууд баригданхай.

- Бурядай экономика хайн

эршэтэйгээр хүгжэжэ байна, - гэжэ Александра Левицкая сэтгүүлшэдтэй харилсахадаа тэмдэглээ. - Бурядай Президентын баримталһан дүнгүүдтэ баясамаар. Ойн баярта дашарамдуулан баригданхай объектүүд - республикын ехэ туйлалта.

Экономикын министрэй орлогшо үндэһэн проектүүдэй талаар комиссийн харюусалгата секретарь юм. Тиймэһээ социальна халбарийн проектүүдээр онсо һонирхоо. Тэрэнэй һанамжаар, бусад регионуудай түлөөлэгшэд республикын һуралсалай болон элүүрые хамгаалгын талаар дүй дүршэлтэй танилсахаяа ерэхэ аргатай.

Уулзалгын түгэсхэлдэ Бурядай экономикын хүгжэлтэдэ, ажаһууштай ажабайдал хайжаруулгада горитой хуби орууланайн түлөө Россиян экономикын министрэй орлогшо Александра Левицкаяда Хүндэлэлэй тэмдэг болон «Бурятия прекрасная» фотоальбом бэлэг барюулагдаа.

Дарья СИБИРЯКОВА.

ҮНДЭР НА ҺАТАЙШУУЛ МҮРЫСЭБЭ

Яруунын аймагай Сосново-Озерское һууринда үнгэрэгдэһэн Бурядай пенсионерүүдэй спартакиадада республикын 20 аймагһаа 250 гаран хүн хабаадаа.

Хэжэнгын аймагай түлөөлөгшэ Дулма Ванчиковна Ванчикова Спартакиадада хабаадагштай эгээл үндэр һаһатайниинь юм. Энэ 85-тай эхэнэр шатарай мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ.

Сугларагшад дартс, шатар, даам, бага теннис, волейбол болон аяншалгын эстафетээр хабаадаа туршалсаа. Тийн Улаан-Үдын команда шатар, даам болон бага теннисээр түрүүшын һууринуудые эзэлжэ, эгээл шанга команда байһанаа гэршэлээ. Хоёрдохи һуурида кабанскыхид, гурбадахид түнхэнэйхид гараа.

2007 ондо «Россиян пенсионерүүдэй холбооной» Бурядай таһаг Вилия Агаловагай хүтэлбэри дорой иимэ хэмжээ ябуулга үнгэрэгдэж болохо тухай шийдхэбэри абанан юм. Түрүүшын спартакиада 2009 ондо Хяагтада эмхидхэгдээ. Монголой болон Забайкалийн хизаарай ветеранууд тийхэдэ хабаадаһан юм. Байгша ондо ре-

спубликын Правительство энэ хэмжээ ябуулгы дэмжэжэ, жэл бүхэндэ үнгэрэгдэдэг болохонь. 2012 ондо пенсионерүүд Бэшүүрэй аймагта мүрысэхэ юм.

Физическэ культура болон спортын талаар республиканска агентствын хэблэлэй албан.

БЭЛИГТЭЙ БЭЛИК НЮТАГАА ЭРЬЕЭ

Б.БАЛДАНОВАЙ фото

Европын чемпиондад мүнгэн призер Бэлик Галанов үнгэрэгшэ долоон хоногто түрэл Бурядаа ерээд ошобо.

Боксёрой үглөөгүүр эртэ самолёдоо буухадань, сугларагшад тэрэниие буряад ёһоор хадаг болон сагаан эдеэгээр угтаа. Арадай Хуралай депутадуд Цырен Доржиев болон Зоригто Намсараев, Бурядай боксын федерацийн вице-президент Валерий Доржиев, Хэжэнгын аймагай толгойлогшо Геннадий Лхасаранов, РСДЮСШОР-ой директор Цырен Цындыжапов, спортын түлөөлэгшэд болон нүхэдынь амаршалаа.

- Би Хэжэнгынгээ Сурхарбаанда хабаадахын тула дүрбэн лэ үдэрөөр ерээб, - гэжэ Бэлик Галанов хэлээ. - Удаань дэлхэйн чемпионатда бэлдэхын тула хорилго хэхээ ябахаб.

Тэрэ аэропортоо сэхэ Ивалгын дасан ошоо. Харин үглөөдэрын хэжэнгээрхид нютагайнгаа суута хүбүүе зунайнгаа найрта халуунаар угтаа юм.

Уласхоорондын классай спортын мастер Бэлик Галанов 2002 ондо Баясхалан Чимитовэй хүтэлбэри дорой боксдо ябажа эхилээ, РСДЮСШОР-ой хүмүүжэмэл. Мүнөө Бато Батуев болон Эдуард Кравцов хоёрой хүтэлбэри дорой хорилго хэдэг, РНУ-да һурадаг.

Бадма ЯКШЕЕВ.

ЭХЭ-ГЕРОЙДО - АЛДАР СОЛО

С.ДОНДКОВАГАЙ фото

Эхэ-геройнууд КПРФ-гэй 1-дэхи секретарь, РБ-гэй Арадай Хуралай депутат В.Мархаевтай

Республикын Коммунист партиянын 1-дэхи секретарь, Арадай Хуралай депутат Вячеслав Мархаев арбан хүүгэдтэй эбтэй эгтэй бүлэдэ түрэн хадаа, олон үхибүүтэй эхын аша габьяа тон үндэрөөр сэгнэдэг. Тэрэ Бурядай ОМОН-ой түрүүшын команда Орденоор шагнагдаһан эхэнэрүүдэй анханай зэргэ, мүн совет үедэ үзүүлэгдэдэг байһан бүхы хүнгэлэлтэнуудыень һэргээхэ тухай үүсхэлэе дэмжэһениинь гайхалгүй.

Энэ болон бусадшые шухала асуудалнууд «Бүхэроссийн эхэнэрүүдэй холбоон - Россиян хайлал» гэхэн регионуд хоорон-

дын конференци дээрэ хэлсэгдээ юм. Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн тус хэмжээ ябуулгада республикын бүхы аймагуудһаа, Тыва Республикаһаа, Забайкалийн болон Красноярска хизаарнуудһаа, Эрхүү болон Новосибирскэ можонуудһаа түлөөлэгшэд эрээ. Сибирийн федеральна тойрогой эрэмдэг бээтэй хүүгэдтэй эжынэр, залуу гэр бүлэнүүд, хүүгэдэй сээслигүүдэй болон үншэн хүүгэдэй гэрнүүдэй директорнууд, коммунистууд сугларжа, ямар аргаар эхэнүүдтэ тухалха тухай хөөрөлдөө. РФ-гэй Гүрэнэй Дүүмын депутат, КПРФ-эй ЦК-гай гэшүүн, Бүхэроссийн Эхэнэрүүдэй холбооной толгойлогшо Алевтина Апаринагай зоной ажабайдалда хабаатай шийдхэгдээгүй асуудалнууд тухай эпиллэл бүлтэнай аяһаар та-

гаа. Үнэхөөрөөшые, мүнөөнэй сагта олон хүүгэдые хүмүүжүүлхэн бэрхэтэй. Жэшэнь, Сагаан-Нуурай һургуулийн багша гэртэхинэй суглуулха баатай болодог мүнгэн, хүүгэдэй эрхэнүүдые сахихагүй ушарнууд болон бусад муу үзэгдэлнүүд тухай хэлэһэн байна. Бурядай эхэнэрүүд конференци дээрэ тус Нийтэроссийн олонитын хүдэлөөнэй региональна таһаг байгуулаа.

Буряадтаманай мүнөө 374 Эхэгерой ажаһууна. Тийн Хяагтын, Баргажанай, Бэшүүрэй, Ахын аймагуудһаа болон Улаан-Үдэһөө тус хэмжээ ябуулгада ерэн арбан нэгэн эжынэр хүндэлүүлжэ, олон хүүгэдые үндылгэһэнэйгөө түлөө омогорхон баясаа.

Сэрэгма ДОНДКОВА.

«ТИВИКОМ», «АРИГ УС» НЭГЭДЭХИ МУЛЬТИПЛЕКСДЭ ОРОХО АРГАТАЙ

Улаан-Үдэдэ «Электронные СМИ и средства массовых коммуникаций: практика и основные тренды развития» гэхэн семинар үнгэрөө.

Телерадио-дамжуулагштад үндэһэтэй эблэлэй мэдээсэлэй түбэй хүтэлбэрилэгшэ Владимир Лившиц нэгэдэхи мультиплексдэ орохын тула региональна каналнууд ямар байха ёһотой гэжэ сугларагшадта хөөрөжэ үгөө. Регион бүхэнһөө гянаһа нэгэ канал тийшэ

орохо аргатай. Тийн тэдэнэр өөрын программатай, үдэр бүри харуулжа байха өөрын дамжуулануудтай байха ёһотой.

Гадна Владимир Лившиц тухай атлас тухай хөөрөжэ үгэбэ. Тус документ соо бүхы региональна каналнууд оронхой байха ёһотой.

Нэгэдэхи мультиплекс соо орохын тула Буряад Республикаһаа тус конкурсдо «Тивиком», «Ариг Ус» гэхэн каналнууд хабаадаа.

Элжена БАТОВА.

БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО: ҮДЭР ҮДЭРЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

2011 оной июлиин 11-15

Буряад Республикын Президент - Правитель-ствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын июлиин 11-дэ заншалта зүблөөнүүдые үнгэргэхэеэ гадна эрхэтэдтэй ху-бинь асуудалнуудаар уулзаа, 2012 оной респу-бликын бюджетгэ хабаатай хүдэлмэрийн уулзал-га хүтэлбэрлөө, Россин Федерациин гүрэнэй шагналнуудые барюулаа.

Июлиин 12-то Буряадай Президент бюджет-нэ эмхи зургаануудай байгуулга эмхидхэн шэ-нэлэлгэ, байлдаануудта хабаадаһан ветеранууд-та нэгэ доро мүнгэн туһаламжа үзүүлэлгэ болон газарай участок үгэлгэ мэтын асуудалнуудаар хүдэлмэрийн уулзалгануудые үнгэргөө; «Единая Россия» партиин региональна политическэ со-ведэй Президиумэй зүблөөндэ хабаадаа; Кабан-скын аймагай толгойлогшо Г.Н.Орловтой уул-заа.

Июлиин 13-да республикын толгойлогшо РФ-гэй Президентын шангай лауреат болоһон Үндэһэтэнэй номой сангай үндэһэ яһатануудай болон хизаар ороноо шэнжэлгын түбье дааг-шатай, Россин Федеральна антимонополь-но албанай хүтэлбэрлэгшын орлогшотой уул-заа; харгын жаса, бага олзын хэрэг эрхилэлгэ хүгжөөлгэ, 2011 оной бюджет, 2010 ондо хүүгэдэй эрхэнүүдые сахилга болон хүүгэдые хамгаалгын шийдхэгдээгүй асуудалнууд, «Элүүрье хамгаал-гын халбарине найжаруулга» ФЦП бэлүүлгэ, Гэр бүлын болон хүүгэдэй хэрэгүүдэй талаар ре-спубликанска агентствын эмхи зургаануудай байгуулга найжаруулга мэтын асуудалнуудаар хүдэлмэрийн уулзалгануудые эмхидхээ.

Июлиин 14-дэ Буряадай Президент хэлхээ хол-боной болон зам харилсаанай министрэй орлог-шо А.В.Малиннтай, РФ-гэй Пенсионон жасын Правлинн Түрүүлэгшэ А.В.Дроздовтой уул-заа; Онкодиспансерай барилгада зорюулагдаһан зүблөө үнгэргөө; РФ-гэй Правительствын болон «Красноярское инструкторское бюро «Искра» ОАО-гой хоорондо социально-экономическа харилсаа холбоонууд тухай хэлсээ баталалгын ёһололдо, «Байкал-ИНФО» гэхэн уласхоорон-дын үзэхэлэн-яармагта, Байгалай мэдээсэлэй III форумой пленарна зүблөөндэ хабаадаа.

Июлиин 15-да Вячеслав Владимирович Ко-рей Республикын генеральна Владимир Чой Сок Ин гэгшэтэй, РФ-гэй экономическа хүгжэлтын ми-нистрэй орлогшо А.Ю.Левецкаятай, «Россий-ская газета» сониной Сибирин филиалай редак-тор Д.В.Лапинтай, «Сибирь» ОАО-гой макроре-гиональна филиалай директор М.Кудрявцевтай, Улаан-Үдын болон Буряадай епископ Савватий-тай уулзаа.

Буряад Республикын Правительствын Тү-рүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшын уялгануудые дүүргэгшэ Николай Зубарев үнгэргэгшэ долоон хоногто РФ-гэй Президентын бүхы зүблөөнүүдтэ, Арадай Хуралай түсэблэлгын зүблөөндэ, «Рос-синн Федерациин субъектнүүдэй болон му-ниципальна байгууламжануудай хиналтын-тоололгын зургаануудые эмхидхэлгын болон ажал ябуулгын юрэнхы дүримүүд тухай» 2011 оной февралын 7-ой 6-дахи дугаарай федеральна хуули болон РФ-гэй субъектнүүдэй зохиистой хуу-линуудые СФО-до бэлүүлгын онсо шэнжэнүүд гэхэн семинар-зүблөөндэ хабаадаа; инфраструк-тура хүгжөөлгын талаар бүлэглэлэй түсэблэлгын зүблөө үнгэргөө; «2011-2013 онуудта РФ-гэй юрэнхы хуралсалай байгуулга найжаруулга тухай» РФ-гэй Правительствын тогтоолой түлэб, неф-тин зүйлнүүдэй талаар бүрин этигэмжэнүүдые тогтоолгын асуудалнуудые гуримшуулга, тех-нопаркын барилга мэтын асуудалнуудаар зүб-лөөнүүдые хүтэлбэрлөө.

Экономическа хүгжэлтын талаар Буряад Ре-спубликын Правительствын Түрүүлэгшын ор-логшо Александр Чепигэй залан хүтэлбэрлэдг министрствэнүүд болон албан зургаанууд-та олонитын инфраструктура хүгжөөлгын та-лаар муниципальна байгууламжануудай 2011 ондо бэлүүлгэ хэмжээ ябуулгануудай тоол-бори бүридхөө; Санкт-Петербургийн олзын хэ-рэг эрхилэгшэдэй республика ерэлгэ эмхидхэл-гын асуудалнуудаар ажал ябуулаа; «Буряад Ре-спубликын дэбисхэр дээрэ хүдөө табилгын угай газарнууд тухай» РФ-гэй хуулин түлэб болон 2012-2020 онуудта Буряад Республикада аква-соёл хүгжөөлгын программа зохёон бэлдэлгэ дээ-рэ хүдэлмэрилөө; Москвада Буряад Республикын

бага олзын хэрэг эрхилэлгые гүрэнэй талаһаа дэмжэлгын болон тус халбарине тоо баримта-нуудай талаар шалгалгын асуудалнуудта хабаа-тай семинарнуудые үнгэргөө; Северобайкальска болон Муяын аймагуудай ажаһуугшадые ажа-лаар хангалгын түбүүдэй хабаадалгатай ажалай болон хуралсалай хууриинуудай аймаг хоорон-дын яармаг эмхидхээ.

Социальна хүгжэлтын талаар Буряад Респу-бликын Правительствын Түрүүлэгшын орлог-шо Баир Бальжиров РФ-гэй Президентын бүхы зүблөөнүүд болон хүдэлмэрийн уулзалганууд-та, Россин МВД-гэй ГИБДД-гэй 75 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан-да хабаадаа; бюджетэй номололго, эбэртэ бодо мал худалдан абалга, «Бага хуурин газарнууд-ые хүгжөөлгэ» гэхэн программа зохёон бэл-дэлгэ мэтын асуудалнуудаар зүблөөнүүдые үнгэргөө; РФ-гэй ажаһуугшадые социальна та-лаар хамгаалгын министр Н.Н.Хамагановатай Яруунын аймагта пенсионернүүдэй респу-бликанска спартакиада бэлдэн үнгэргэлгэ тухай, РФ-гэй элүүрье хамгаалгын министр В.В.Кожевниковтэй онкологическа диспансе-рэй барилга тухай хөөрлөө; РАМН-ын Си-бирин талагай Пельбэн шэнэдхэлгын болон хэргээн бодхоолгын хирургин эрдэмэй түбэй Буряадай филиалай директор Е.Н.Цыбиковтэй, Ажаһуугшадые ажалаар хангалгын республиканс-ка агентствын хүтэлбэрлэгшэ С.К.Зайцеватай, Социально-политическэ шэнжэлгэнүүдэй түбэй түлөөлэгшэд Ю.А.Ольшанская болон О.Н. Рын-датай хүдэлмэрийн уулзалгануудые үгэргөө.

РФ-гэй Правительствын Түрүүлэгшын ор-логшо Анатолий Лехатиновай толгойлдог РФ-гэй Президентын дэргэдэхи Бурин этигэмжэ-тэ түлөөлэгшэ эмхи зургаанай мэргэжэлтэд РФ-гэй Гүрэнэй Дүүмын Түрүүлэгшын дэргэдэ-хи нотагай өөһдын хүтэлбэрлин талаар сове-дэй зүблөөндэ, «Экономикын бодото секторэй проектнүүдые номололго; найжаруулагдаһан хүгжэлтын стратеги» гэхэн бизнес-форумдо, «Палбарин хүгжэлтын эрхэ байдалда жэжэ най-маанай дэлгүүрэй уг зорилго» гэхэн Бүхэроссин зүблөөндэ, «Нефтин үлээдхэнүүдые болбосо-руулгын шухала асуудалнуудые ашаг үрэтэйгөөр шийдхэлгэ – Россин байгаалин аюулгүй» гэхэн эрдэмэй-техническэ форумдо хабаадаа.

Буряад Республикын Правительствын Түрүү-лэгшын орлогшо - Буряад Республикын Пре-зидентын болон Правительствын Захиргаанай Хүтэлбэрлэгшэ Петр Носков Захиргаанайнгаа байгуулгын халбаринуудай хүтэлбэрлэгшэдтэй хүдэлмэрийн зүблөө эмхидхээ; СФО-до РФ-гэй Президентын Бурин этигэмжэтэ түлөөлэгшын дэргэдэхи Кадрова политикын талаар соведэй зүблөөндэ бэлдээ.

Захиргаанай байгуулгын халбаринуудта мэдээсэлэй политикын болон олонитэтэй холбоо-нуудай талаар РФ-гэй Президентын болон Пра-вительствын Захиргаанай Хүтэлбэрлэгшын ор-логшо И.В.Смолягай, РФ-гэй Президентын бо-лон Правительствын Захиргаанай Мэдээсэл-гын технологинуудай хороной түрүүлэгшэ В.В.Андроновой брифинг эмхидхээ; РФ-гэй хэл-хээ холбоной болон зам харилсаанай министрэй орлогшо А.В.Малининай болон РФ-гэй Прези-дент В.В.Наговицынай пресс-конференци, Бай-галай мэдээсэлэй III форум, хүүгэдэй бээе хо-роолгын шийдхэгдээгүй асуудалаар хүдэлмэрийн зүблөө үнгэргөө; республикын элүүржүүлгын ла-герьюудые шалгаа...

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын Хэлбэлэй албан.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЙН ТҮСЭБ

2011 оной июлиин 18-22

**I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН
АРАДАЙ ХУРАЛАЙ
ТҮРҮҮЛЭГШЫН УЯЛГАНУУДЫЕ
ДҮҮРГЭГШЭ Ц.Б.БАТУЕВАЙ
ДЭРГЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ
ТҮСЭБЛЭЛГЫН ЗҮБЛӨӨН**
18.07 11.00 Бага танхим

**II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН
АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХЭРЭГҮҮДЫЕ
ЭРХИЛЭГШЭ-АППАРАДАЙ
ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН
УЯЛГАНУУДЫЕ ДҮҮРГЭГШЭ
В.Г.ТАРХОВАЙ ДЭРГЭДЭ
ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИЙН
ЗҮБЛӨӨНҮҮД**
18.07 13.30 Бага танхим

**БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН
АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА**
Буряад Республикын Арадай
Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон
сан жасын талаар хороон
(түрүүлэгшэ Ц.-Д.Э.Доржиев)
«Буряад Республикада бюджетэй
ябаса тухай» Буряад Республикын
Хуулин эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын
талаар шалгалтын дүнгүүд тухай
21.07 14.00 каб.231

**Буряад Республикын Арадай
Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын,
нотагай өөһдын хүтэлбэрлин,
хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай
асуудалнуудай талаар хороон
(түрүүлэгшэ А.С.Скоцырская)**
«Россин Федерациин субъектнүүдэй
гүрэнэй хуули гаргалгын (түлөөлгэтэ)
болон гүйсэдхэхэ засагай зургаануудые
эмхидхэлгын юрэнхы дүримүүд тухай»
федеральна хуулин 1-дэхи болон 5-дахи
статьянуудта хубилалтануудые оруулха
тухай» 557526-5 дугаарай федеральна
хуулин түлэб тухай
18.07 15.00 каб.322

«Буряад Республикын түймэрхөө
хамгаалгын найн дуранай бүлгэмэй
найн дураараа түймэр саралгын хүдэл-
мэрлэгшэдтэ найдүүлганууд тухай» Бу-
ряад Республикын хуулин түлэб тухай
19.07 11.00 каб.322

1. «Буряад Республикада хуули эб-
дэлгэнүүдые нэргылэлгын байгуулга
тухай» Буряад Республикын Хуулин
ябаса тухай

2. «Олонитын ёһо журам хамгаалгын
талаар дружинанууд тухай»
20-23.07 Баргажанай аймаг (Барга-
жан хуурин), Хурамхаанай аймаг (Ху-
рамхаан хуурин)

**Буряад Республикын Арадай
Хуралай Газарай асуудалнуудай,
аграрна политикын болон эд
хэрэглэлгын дэлгүүрэй талаар хороон
(түрүүлэгшэ В.А.Павлов)**

«Буряад Республикын газарай харил-
саануудта хабаатай зарим хуули ёһоной
актуудта хубилалтануудые оруулха
тухай» Буряад Республикын хуулин
түлэб тухай

19.07 10.00 каб.119
«Газар тухай» Буряад Республикын
Хуулине эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын
асуудалай талаар шэнжэлгэ үнгэргэлгэ
тухай

20.07 10.00 каб.119
«Зүгы үдхэлгэ тухай» Буряад Рес-
публикын хуулин түлэб тухай
21.07 10.00 каб.119

**Буряад Республикын Арадай Хуралай
Регионууд хоорондын холбоонуудай,
яһатануудай асуудалнуудай,
залуушуулай политикын, нитын болон
шажан мүргэлэй нэгэдэлнүүдэй талаар
хороон
(түрүүлэгшын орлогшо
А.Г.Самаринов)**

«Россин Федерацида үндэһэн ба-
га арадуудай уг газарнуудые болон
заншалта хуудал байдалые хамгаалха
тухай» Буряад Республикын хуулин
түлэб тухай

19.07 10.00 каб.212
«Харин гүрэнүүдэй эрхэтэдэй болон
харьяатанай шэнжэгүй нюурнуудай
Буряад Республикын дэбисхэр дээрэ
байлгын дүрим тухай» Буряад Рес-
публикын Хуулида хубилалтануудые
оруулха тухай» 1996 оной сентябриин 25-
ай 388-I дугаарай Буряад Республикын
Хуулине хүсээ буураһанда тоолохо
тухай» Буряад Республикын хуулин
түлэб тухай
21.07 10.00 каб.212

**Буряад Республикын Арадай
Хуралай Социальна политикын талаар
хороон**

(түрүүлэгшэ А.Т.Стопичев)
1. «Россин Федерациин Ажалай
кодексын 92-дохи болон 94-дэхи статья-
нуудта хубилалтануудые оруулха тухай»
556708-5 дугаарай федеральна хуулин
түлэб тухай» (гурба наһа хүсөөгүй хүү-
гэдтэй эхэнүүдтэ богони ажалта үдэр
гү, али богони ажалта недели тогтоохо
тухай)

2. «Россин Федерациин зарим хуули
ёһоной актуудта гурбадахи хүүгэдэй
хойноһоо харууһанай түлөө үгтэдэг на-
ра бүрин түлбэрийн түлэгдэхэ болзор
һунааха талаар хубилалтануудые оруул-
ха тухай» 526699-5 дугаарай федеральна
хуулин түлэб тухай

3. «Эсэгэ ороноо хамгаалжа, алдалан
унаһан хүнүүдэй дурасхаал мүнхэлхэ
тухай» Россин Федерациин Хуулида
хубилалтануудые оруулха тухай»
557349-5 дугаарай федеральна хуулин
түлэб тухай

18.07 14.30, 15.00, 15.30 каб.218

Нүүдэл хүдэлмэрийн зүблөөн:
1. «Буряад Республикада хүүгэдэй
амарха болон элүүржүүлэгдэхэ эрхэнүү-
дые хангаха тухай» Буряад Республикын
Хуули бэлүүлгын ябаса тухай

2. «2011-2012 онуудта Буряад
Республикада элүүрье хамгаалгые
найжаруулха тухай» программа тухай
19.07 Сэлэнгын аймаг

**Буряад Республикын Арадай
Хуралай Экономическа политикын,
байгаалин нөөсөнүүдые ашаглалгын
болон оршон тойронхине хамгаалгын
талаар хороон**

(түрүүлэгшэ В.Г.Ирильдеев)
«Буряад Республикын хото барилгын
дүрим тухай» Буряад Республикын Хуу-
лида хубилалтануудые оруулха тухай»
Буряад Республикын хуулин түлэб
тухай
21.07 10.00 каб.203

**III. УЛАСХООРОНДЫН
ХАРИЛСАА ХОЛБООНУУД**
Буряад Республикын Арадай Хура-
лай делегациин Монголой үндэһэн
һайндэр Наадамда, Арадай хубисхалай
90 жэлэй ойн баярта, Монголой Сэ-
лэнгын аймагай байгуулагдаһаар 80
жэлэй ойн баярта дашарамдуулагдаһан
хэмжээ ябуулгануудта хабаадаһаа
Монголой Сэлэнгын аймаг ошолго
21-22.07

Буряад Республикын Арадай Хура-
лай депутадуудай Россда КНР-эй
Онсо болон Бурин этигэмжэтэ посол
Ли Хуэ түрүүтэй хитад делегацитай
уулзалга
22.07 10.35 Бага танхим

**IV. ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА
Ц.Б.Батуев - Буряад Республикын
Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо**
18.07 14.00-17.00 каб.118/233

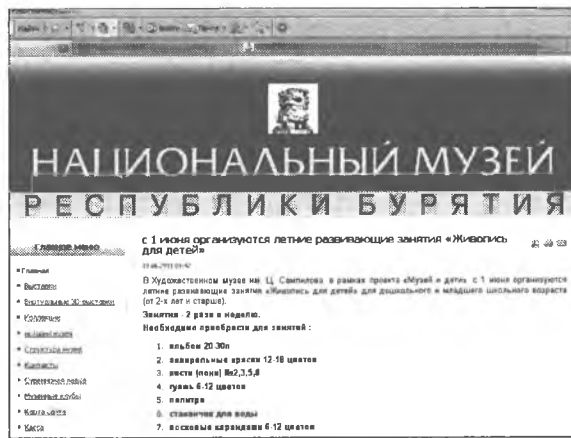
У музея, образованного путем слияния двух музеев – художественного и истории Бурятии – богатейшие фонды. Это археологическая коллекция эпохи бронзы, железа, хунну, это буддийская коллекция – скульптуры, танка Тибета, Китая, Монголии, костюмы и маски мистерии Цам, ритуальные музыкальные инструменты. В мире всего три комплекта знаменитого Атласа Тибетской медицины из 76 таблиц. Оригинал и одна копия хранятся в Китае, вторая копия – в нашем музее.

У НАЦИОНАЛЬНОГО МУЗЕЯ БУРЯТИИ ПОЯВИЛСЯ СВОЙ САЙТ

Более семи тысяч произведений изобразительного искусства, в том числе подлинные картины Шишкина, Айвазовского, Боровиковского, Куинджи, Перова, «Бурятское изобразительное искусство 20-50-х годов», бесценная коллекция серебряных изделий забайкальских бурят 19-20 веков.

На новой, постоянно действующей экспозиции «350 лет вместе с Россией», принципиально новой по своему техническому и дизайнерскому исполнению, представлено около тысячи предметов духовной и материальной культуры, произведений декоративно-прикладного искусства. Эту уникальную выставку первоисточников для изучения истории, экономики, культуры народов республики, как и другие выставки, смогут посмотреть не только улан-удэнцы и гости города, но и посетители сайта Национального музея.

На сайте muzeurgv.ru размещена информация по

истории и структуре музея, афиша по выставкам и экспозициям, новостная лента. Дается краткая характеристика коллекций, музейных проектов, клубов, цены на билеты, размещена схема расположения музеев. Из интерактивных сервисов внедрена услуга голосования.

Но самое главное – на сайте музея внедрена передовая технология виртуальной трехмерной выставки, позволяющая передать зрителю полный объем и размеры пространства. При помощи мыши или клавиши можно обернуться, приблизить под тем или иным углом предмет, развернуть картину. Все это создает эффект присутствия.

– Сайт будет совершенствоваться. Сейчас идут работы по созданию обратной связи – форума и блога, в планах – привлечь опытные веб-студии, – рассказывает директор музея **Татьяна Боронова**.

В музее установлена одна из самых мощных современных музейных информационных систем – КАМИС версии 2000 года. В нее введено более 20 тысяч музейных предметов. Сейчас идет интеграция баз данных двух музеев в единую систему, но сдерживают работу, по словам Бороновой, проблемы с единой кодировкой и нумерацией записей, защитой информации в глобальной сети.

В музее активно применяются сенсорные киоски фирмы «Корсар» в антивандальном исполнении. Посетитель может самостоятельно выбрать информационный блок.

Интернет станет доступным

Сегодня 74 процента населенных пунктов республики имеют доступ к Интернету. Оставшихся обеспечит Интернетом ОАО «Красноярское конструкторское бюро «Искра», выигравшее конкурс на оказание в республике с 2011 по 2015 год универсальных услуг связи с использованием пунктов коллективного доступа в Интернет.

В рамках соглашения с Правительством Бурятии до конца года в поселениях появится около 400 пунктов коллективного доступа в Интернет. С их помощью жители республики, у которых нет персонального компьютера, смогут пользоваться услугами электронной почты, получат доступ к информационно-развлекательным ре-

сурсам. Главное – смогут получать государственные услуги в рамках проекта «Электронное правительство». Для этого КБ «Искра» установит инфоматы. Это особо подчеркнул Президент Бурятии. Республика входит в число пилотных регионов по переходу на электронные госуслуги, в том числе 50-районного уровня.

– Мы готовы за счет собственных средств на базе сети пунктов коллективного доступа организовать в поселениях доступ в Интернет на коммерческой основе, – говорит гендиректор Андрей Ромулов и отмечает возможность предоставления еще целого ряда дополнительных услуг, разумеется, после установки дополнительного оборудования.

ВРЕМЯ ЭКОНОМИТЬ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИЮ

Скаждым годом цены на электроэнергию будут приближаться к мировым. В таких условиях особое внимание уделяется экономии электроэнергии. Многие руководители организаций, предприниматели считают энергоаудит навязанной законом необходимостью, но, на самом деле, от него только выгода. Ведь его цель – поиск «слабых» мест в системе энергопотребления, а также устранение нерационального и расточительного использования энергоресурсов – электроэнергии, воды, тепла. Именно энергобережение и стало темой нашей беседы с заместителем генерального директора ОАО «Бурятэнергосбыт» **Виталием БОРОДИНЫМ**.

– Уверен, что качественный энергоаудит – путь к повышению энергоэффективности предприятия и конкурентоспособности продукции. Он позволяет снизить расход энергоресурсов минимум на 10-15 процентов. А план мероприятий, призванных решить проблемы с экономией электроэнергии, позволит разработать эффективную стратегию.

– А это обязательная процедура?

– Энергоаудит обязателен для органов государственной власти и местного самоуправления, организаций с участием государства или муниципального образования; организаций, осуществляющих регулируемые виды деятельности и производство или транспортировку воды, природного газа, тепловой и электрической энергии, добычу природного газа, нефти, угля. Также энергоаудиту подлежат организации, совокупные затраты которых на потребление природного газа, дизельного и иного топлива, мазута, угля, тепло-

вой и электрической энергии превышают 10 миллионов рублей за календарный год, и организации, в которых мероприятия в области энергосбережения и повышения энергетической эффективности финансируются полностью или частично из госбюджета.

Если основные виды деятельности вашего предприятия или бизнеса попадают под вышеназванный список, то вы обязаны провести первое энергоаудит-обследование до 31 декабря 2012 года. Если не успеете до этого срока, то организации, как юридическому лицу, грозят штрафы до 250 тысяч рублей, а должностному лицу – до 50 тысяч рублей.

В дальнейшем энергоаудит в этих организациях должен проводиться не реже, чем каждые пять лет.

– А в остальных организациях, с другими видами деятельности – по желанию?

– Да, на добровольной основе. Энергетическое обследование мо-

жет проводиться в отношении продукции, технологического процесса, а также юридического лица и индивидуального предпринимателя. Длительность обследования, а также и его стоимость зависят, прежде всего, от размеров производственных мощностей и особенностей технологического процесса.

По результатам энергоаудита составляется энергетический паспорт.

– Сегодня и в организациях, и в квартирах потребители электроэнергии переходят на энергосберегающие лампы.

– Это наименее затратное мероприятие, выполняемое в короткий срок, однако не следует забывать и об установке нового или замене св-

«СТЕПНОЙ КОЧЕВНИК» ЖДЕТ ГОСТЕЙ

На БОФе максимальное количество голосов получило республиканское Агентство по туризму с проектом зоны экономического благоприятствования «Ацагатская долина» в Заиграевском районе.

Важную роль в этом сыграла группа поддержки из жителей села Ацагат, особенно харизматичная **Эрдэни-Дари Доржиева**, перед солнечной улыбкой и жизнерадостным голосом которой никто не может устоять. Так было и в 2008 году, когда участника олимпиады тура «В гостях у племени Гучит» увидели знаменитый Ацагатский дацан, восковые фигуры буддийских иерархов, услышали удивительную историю 1000 Будд, узнали о посещении дацана цесаревичем Николаем в 1891 году и спустя ровно 100 лет – его святейшеством Далай-ламой XIV. Его восковая фигура в натуральную величину восседает на троне в центре дацана. Побывали в музее Агвана Доржиева. А после стали участниками свадебного обряда на берегу реки, отведали блюда бурятской кухни. Помнится, сидели тогда под навесом.

На «Алтаргане-2008» в Иркутске ацагатцы заняли второе место на конкурсе проектов этнопоселений. Признаться, я не совсем поверила тогда в их планы, казавшиеся наполеоновскими. А они с воодушевлением показывали простенькие, собственноручно изготовленные макеты – здесь будет кафе, здесь сцена, юрты.

И вот прошло три года. Реальность оказалась лучше самых смелых ожиданий. В Заиграевском районе создается региональная зона экономического благоприятствования туристско-рекреационного типа «Ацагатская долина», она состоит из двух участков – «Степной

кочевник» и «Хотогор».

Как преобразился тот берег ручья. Вход на участок огорожен и оформлен в буддийском стиле. Недалеко от него появились скамейки, шезлонги, качели, На зеленой поляне построены крытый зал на 400 человек, деревянная восьмистенная юрта. Вдоль ручья у кустарников – деревянные беседки, терраса. Несколько войлочных юрт, две из них для проживания гостей, в одной открыт музей. У входа знакомые лица – женщины из фольклорной группы вяжут, прядут пряжу, выделывают шкуры, мужчина отбивает косу. Юрта убрана по-старинному, бабка на женской половине тихо поет. Современный этнокомплекс «Степной кочевник» – «Ацагат» построен компанией «ЖАССО Тур», которая планирует строительство здесь благоустроенного отеля. А по дороге заехали на трассе Улан-Удэ – Хоринск в роскошное, иначе не скажешь, придорожное кафе-юрту «Степной кочевник», открывшееся нынче летом. Это просторная деревянная юрта, построенная по проекту Г.Ф. Хунхенова, с двумя 5-стенными юртами, в которых можно остановиться на ночлег или использовать как отдельные кабинки. Радует глаз зеленая зона, где, вместо привычных больших клумб, цветы как бы рассыпаны среди травы яркими пятнышками, посажены сирень, рябина.

Но вернемся на турбазу. Хочется особо отметить заметно возросший уровень фольклорной группы – самого большого, на мой взгляд, богатства «Степного кочевника», ее артистизм и доброжелательность. А также хорошее обслуживание и вкусную, разнообразную еду. Это действительно хорошее место для корпоративных праздников уже оценили заиграевские, улан-удэнские организации.

ществующего прибора учета электрической энергии, приобретении энергосберегающей бытовой техники – класса А.

– Давайте начнем с самого доступного – энергосберегающих ламп. Все-таки насколько выгодно использовать эти лампы, про которые так много говорят?

– Рассмотрим на фактах. Сегодня цена на электроэнергию в Бурятии для населения 2 рубля 31 копейка за кВтч. В среднем используется освещение в квартире около 1 825 часов в год.

Потребление среднестатистической двухкомнатной квартиры в год при использовании обычных ламп накаливания составляет около 1 095 кВтч на сумму около 2 530 рублей.

Применение энергосберегающих ламп, при сохранении такой же освещенности, что и при использовании ламп накаливания, снижает электропотребление квартиры до уровня 329 кВтч в год на сумму 759 рублей.

Таким образом, затратив на приобретение энергосберегающих ламп около 720 рублей, мы получаем экономии в оплате за электроэнергию в размере 1771 рубль.

– А можно ли верить надписям на коробке энергосберегающей лампы, что 11 Вт заменяет обычную лампу по 60 Вт?

– Не стоит. Взамен обычной лампы по 80-90 Вт лучше взять энергосберегающую на 23 или 26 Вт. По вопросам приобретения энергосберегающих ламп российского производства (г. Саранск) можно обращаться в ОАО «Бурятэнергосбыт», который реализует лампы мощностью от 9 Вт (что соответствует 40 Вт лампе накаливания) по 92 рубля до 105 Вт (соответствует 525 Вт лампе накаливания) за 846 рублей. Гарантия на все лампы составляет 1 год.

Также ОАО «Бурятэнергосбыт» реализует счетчики электрической энергии как для населения, так и для юридических лиц от 550 рублей до 1881 рублей. Гарантия 5 лет.

Вам достаточно позвонить по единому (бесплатному, в том числе и для абонентов любых сотовых операторов) телефону справочной службы 8(800)200-78-77 либо по телефону 8(3012) 29-31-64, 29-30-72. Можно обратиться по адресу: Улан-Удэ, улица Сахьяновой, 9, Центр обслуживания клиентов ОАО «Бурятэнергосбыт» (остановка «Фабрика кино»), а также в любой бытовой участок ОАО «Бурятэнергосбыт» в районных центрах Бурятии и договориться об удобном для вас времени визита электромонтера ОАО «Бурятэнергосбыт» для установки электросчетчика.

Полосу подготовила Людмила ОЧИРОВА.

Манай хүршэнэртэ

Шандалиин дунда хургуулийн 100 жилийн ой

триот» гээн медаль зүүлгэнэй хүүлээр хэдэн багшанар болон хүмүүжүүлэгшэдтэ Хүндэлэлэй грамотанууды барюулба. Забайкалийн хизаарай Агын тойрогой Окружной Дүүмын хорооной түрүүлэгшын орлогшо, окружной больницын ахамад врач, Россиин Федерациин габьяата врач Ц.Б.Цыренов үгэ абахадаа, Шандалиин дунда хургуулийн коллективы алдарт ойн баяраарнь Хуу-

«Шандали» колхозой түрүүлэгшэ Б-М.Д. Дамдинов үгэ хэлэхэдээ, нютагайнгаа хургуулийн коллективы алдарт ойгоорнь зүрхэ сэдхэлхээ амаршалаад, 5 толгой эмэ хашараг, 1 буруу буха бэлэглэнэбди гэжэ мэдүүлээд, энээн тухай саарна данса хургуулийн директоргэ барюулхадань, альга ташалга зэдэлшэбэ. Нютагайнгаа хургуулийн үндэхэ нуури табигша Жигжитжаб Базарович

ЕХЭ ЭРДЭМТЫН НЭРЭМЖЭТЭ

Агуу дуулгата Алхана ууламнай, Аршаан булагта Онон мурэннай, Энхэ найхан тоонтоннай – Элдин хонгор Шандалииннай.

А дагалгай хоёр үндэрэй хормойдо оршодог Шандали нютагай гарбалтай академик, медицинын эрдэмэй доктор, профессор Эльберт Гомбожапович Базаровой түрэхөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдахан дурасхаал ёһололой хэмжээ ябуулганууд хаяхан эндэ үнгэргэгдэбэ.

Ухибүүдын, түрэлхидын, нютагайхидын, үетэн нүхэдэйн эдэ хэмжээ ябуулгануудта эдэхитэйгээр хабаадажа, суута хүбүүнэйнгээ алдар нэры, дурасхаалы мүнхэлхэн байна.

Забайкалийн хизаарай Агын Бурядадай тойрогой Дулдаргын районной Шандали нютагай захиргаанай шийдхэбэрээр колхозойнгоо түб буусын Нагороу үйлсые Эльберт Базаровой нэрэмжэтэ үйлсэ гэжэ нэрлэбэ.

Шандали нютагай захиргаанай толгойлогшо Булат Манзаргашеевич Жигжитжапов эндэ митинг нээжэ, үгэ хэлэхэдээ, элитэ мэдээжэ эрдэмтэ эхэ нютагаа гансал Агын тойрогто ба Буряад орондо бэшэ, харин Росси дотор, бүхэ дэлхэй дээрэ алдаршуулаа гэжэ тэмдэглэбэ.

Үнэхөөрөөшье, зүб лэ даа. Эльберт Базарон «Түбэд эмшлэлгын аргамы шанар шэнжэнүүд» гээн үргэн ехэ, орёо нарин темэ гүнзгыгөөр шэнжэлжэ, бодотгоор хэрэглэхэ зорилготойгоор айхабтар ехэ ажал хэһэн байна. Эльберт Гомбожапович 120 гаран эрдэмэй зохёол, 12 монографий бэшэжэ, хэблүүлэн гаргуулаа. Тэрэнэй шэнжэлгэ зохёолнууд Монголд, Францида, Индидэ, Турцида, Польшодо, Монакада, Венгридэ, Грецидэ, мүн дэлхэйн бусад олон оронуудта барлагдажа гаранхай. Э.Г.Базаровой алдар солье 1995 ондо үндэрээр сэгнэжэ, Америкын уласхоорондын Биографическа институт болон Кембриджэ Биографическа түб суута эрдэмтэдэ «Жэлэй хүн» гээн диплом барюулаад, Ехэ алтан медаль зүүлгэхэ шийдхэбэри абаа һэн. Хойто жэлдэнь Эльберт Базаронийе «Дэлхэйн элитэ ехэ 500 эрдэмтэдэй энциклопедий» оруулхан юм.

Альберт ахай олон нүхэдтэй байхан гэшэ. Үүри нүхэдэйн нэгэн – геолого-минералогийн эрдэмэй кандидат, Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша, Бурядадай Эрдэмэй түбэй Геологийн институтта, мүн Бурядадай багшанарай институттай биохимическэ факультетэй кафедрада 30 гаран жэлдэ ажаллахан доцент Цыден Цыжипович Цырендоржиев үгэ хэлэхэдээ, нигэжэ мэдүүлбэ: «Унаган нүхэрэйнгөө уг гарбалтай үлзы хутаг нютагта ерээд, 80 жэлэйн дурасхаалай хэмжээ ябуулгануудта хабаадажа байхандаа золтойб, гэбэшье мүнөө тэрэнэй маанадай дунда байгаагүйнь гэмшлэлтэйл даа. Теэд иимэ найхан баян дэлгэр, үргэл мүргэлтэй нютагай гарбалтай хүнэй ухаан бодолын үндэр байнгүй, яахаб даа. Дурасхаалын маанадай зүрхэ сэдхэлдэ хэтэдээ мүнхэ».

Эльберт Гомбожапович 80 жэлэй ойдо зорюулагдажа, хууриной кафе соо эмхидхэгдэһэн сайлалгада нютагай үбгэд, хүгшэд, үетэн нүхэдэйн, түрэлхидын олоор сугларба.

Эмхидхэлэй хорооной түрүүлэгшэ, Эльберт Гомбожаповичай эсэйн дүүгэй басаган – багшын ажалтай ветеран Светлана Тумуровна Ломбоева энэ баяр ёһололы нээгээ. Пүүлээрнэ эдэ мурнүүдэй автор Э.Г.Базаровой ажабайдал, ажал ябуулга тухай богонихон мэдээсэл хээ.

Удаань мультимедиафильм харуулагдажа, алдарт эрдэмтэ хэһэн, бүтээһэн ажал хэрэгүүд тухайдаа, хэдтэй хамта ажаллахан тухайдаа буряадаар хөөржэ, сугларгашадые хонирхуулба. Иигэжэ хөөрэхэдэнь, Альберт ахайтаа дахинаа уулзахан мэтэ болободди.

Саашадаа дүү хүбүүн Роберт Гомбожапович, наһанайн нүхэр Янжима Очировна, Людмила болон Дарима Эльбертовна басагадын, багшын ажалтай ветеран Роза Тумуровна, олон жэлдэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлхэн Ойдоб Жамсович Цыденов, РСФСР-эй ардай гэгээрэлэй отличник Цыдыб Жамбалович Жамбалдоржиев болон бусад үгэ хэлэхэн, дурсалгануудаа хөөрэхэн, уянгата найхан дуунуудаа зорюулан, гарай бэлэгүүды барихан байгаа.

Иигэжэ нютагайнай суута хүбүүнэй 80 жэлэй ойн хүндэлэлэй хэмжээ ябуулганууд Эльберт Гомбожаповичай мартагдашагүй дурасхаал сугларгашадтай гүн сэдхэлдэ мүнхэлбэ.

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Агын тойрогой Дулдаргын аймагай Ж.Б.Балданжабовой нэрэмжэтэ Шандалиин дунда хургуулийн 100жэлэй ойдо зорюулагдахан найндэр хаяхан баярай оршон байдалда эндэ болобо. Манай хургуулийн алдар түүхэн баян, аша габьяан ехэ юм даа. 1842 ондо байгуулагдахан Агын дунда хургуулийн, 1909 онһоо эхитэй Табтаанайн хургуулийн удаа ниитын-политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулаша, уран зохёолшо Жигжитжаб Батоцыреновэй үүсхэл оролдолгоор 1911 ондо Шандалиин хургуули эмхидхэгдэжэ, Агын үргэн талын малшадай үхибүүдэй хураха эрдэмэй гуламта болгодоо һэн ха. 1930-40-50-дахи онуудта, мүн саашанхи жэлнүүдтэ Шандалиин эхин, 8 жэлэй болон дунда хургуулинуудта хуража гараад, элдэб мэргэжэл шудалхан, мүнөө үндэр наһатай болоһон 200 гаран хүн түрэл хургуулийнгаа ойн баярта сугларжа, сэдхэл уяруулма, мартагдашагүй уулзалгануудта хабаадаба.

Үглөөнэй 11 саг. Шандалиин дунда хургуулийн ойн баярта зорюулагдахан жагсаал боложо, директор Дамдинжаб Цыбеневич Доржиев үгэ хэлэхэдээ, эрдэмэй гуламтынгаа алдарт ойгоор сугларгашадые гүн сэдхэлхээ халуунаар амаршалаад, энхэ амгалан, аза жаргалтай ябахыень үрээбэ. Энэ үе соо хэдэ олон хүбүүд, басагад хургуули дүүргэжэ, элдэб

ли гаргалгын Суглаанай зүгһөө халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ ябахыень, амжалтагайгаар ажаллахыень, найнаар хурахиень тэдэнэртэ хүсэбэ.

Саашадаа Шандали хууриной захиргаанай толгойлогшо Б.М.Жигжитжапов ендэртэ гарахадаа, хургуулийннай директор түрүүтэй бүхэ багшанар ойн баярай хүндэлэлдэ туйлай ехэ ажал хээ гэжэ тэмдэглээ.

Дулдаргын районной захиргаанай гулваа Б.Х.Галсанов, районной түб хууриной дарга Д.Ч.Мункуев зуун жэлэйнгээ оёе угтахан хургуулийн коллективы амаршалаа зуураа, хургуулида – компьютер, директоргэ – ноутбук, түрүү багшанарта Баярай бэшгүүдые, гарай бэлэгүүдые барюулхан байгаа.

Дүшэ гаран жэлэй урда тээ Шэтын багшанарай институт дүүргээд, аажам тэнюун Ага нютагта түбхинэһэн хэбэд номхон Хэжэнгын басаган Хандажаб Цыремпиловна Бадмаевай үеэлэ хүбүүн – Бурядадай оперо болон баледэй академическэ театрай баритон хоолойтой дуушан, республикын арадай артист Тогмит Танхаев иигэжэ хэлбэ: - Ехэ саг үнгэрөө. Тиныхэдэ Түмэн хуряахайнда байжа, Шандалиин хургуулийн 4-5-б-дахи классуудта гурбан жэл соо хураа һэм. Ушар нимэхээ энэ найндэртэ хамаатайб гэжэ бээ тоолохо байнаб. Эндэ дуу дуулажа хурааб гэжэ ханадагби. Алдар-

Батоцыреновэй зээ хурьгэн – республикын мэдээжэ археолог, түүхын эрдэмэй доктор, профессор П.Б.Коновалов нагаса эсэгийнгээ наһанай хэрэг тухай, эрдэм ухаанай нимэ гоё найхан гуламта эмхидхэн байгуулхан тухай дулааханаар дурсаад, хубингаа библиотекэхээ зуугаад боти ном, гарай бэлэг хургуулида барюулаа.

1944-48 онуудта Шандалиин эхин хургуулида хурахан Б-М.Ж. Жигжитов ендэртэ гаража, гэр бүлынгөө үмэнэһөө, мүн нютагайнгаа эрдэмэй докторнууд Лубсан Шагдаров, Баяр Ральдин, Арслан Мижидон, профессор Чимит-Доржо Базаржапов болон доцент Содном Гомбоев гэгшэдэй зүгһөө үгэ хэлэхэдээ, түрэл хургуулийнгаа зуун жэлэй ойгоор сугларгашадые амаршалаад, эдэнэй бэшэһэн, зохёоһон номууды, толинууды, электронно ном, буряад бэшгэй дурим, бүлынгөө номой санһаа 120 боти номууды, гарай бэлэгүүды хургуулийн директоргэ бариба. Буряад Республикын Соёлой министрствын мэдээсэлэй түбэй дуунууд болон зүжэгэй диск, шэнэ номууды бэлэг болгон дамжуулба.

Хургуулийн найндэрэй эмхидхэлэй хоороон шүлэгэй конкурс сонсоһон байгаа. Элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд, багшанар, хурагшад хабаадажа, шүлэгүүды бэшээ. Журин гэшүүдэй нилээд удаан зүбшэһэнэй хүүлээр 1949 ондо нютагайнгаа хургуули дүүргэһэн экономист Түмэндоржо Должитов конкурсдо шалгаржа, 1 мянган түхэригөөр шагнагдаа. Хабаадахан габшагай долоон тус тустаа 300 түхэригөөр урмашуулагдаа.

Тойрогой дуу, хатарай «Амар сайн» театрай дуушад Доржо Болотов, Баяр Тумуров, Марина Цырендашиева аялга найхан дуунуудаа бэлэглэжэ, сугларгашадтай сэдхэлдэ сээсг тариба.

Шандалиин хургуулийн түүхэ, хүгжэлтын шатанууд тухай «Хургуулийн зүргэ - бүхэ юумэнэй эхин» гэжэ альбом-ном республикын Пуралсалай ба эрдэм ухаанай министрствын «Бэлиг» хэблэлдэ бэлдэгдэжэ, «Домино» гэжэ сонсоһолой бүлэгэй типографида барлагдаад, хүндэтэ айлшадта бэлэг болгон барюулагдаа. Гүн сэдхэлэй амаршалгануудайн, найхан үрээл хүсэлэнгүүдэйн түлөө хургуулийн директор сугларгашадта баяр баясхан хүргэбэ. Найндэртэ хабаадагшадтай хүндэлэлдэ сайлалга хэгдэһэн байха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: найндэрэй үедэ.

Авторай фото.

мэргэжэл шудалаад, зоной аша туһада амжалта түгэсөөр ажаллаа гэшэб! Эдэнэй дундаһаа уран зохёолшод, эрдэмтэд, багшанар, хүдөө ажахын түрүүшүүл, үндэр нэрэ зэргэтэн, энгэрээрээ дүүрэн орден, медаль яларуулагдашад урган гараа гэшэб!?

Россиин Гүрэнэй гимнын нур жахаланта хүгжэм доро Шандалиин хургуули дүүргээд, мүнөө тойрогой санэпидстанции ударидадаг Зыгбеева Бальжима Бутитовна байгша ондо хургуулия мүнэн медальтайгаар дүүргэһэн хоёр басагадтай хамта Россиин Федерациин болон Агын Бурядадай тойрогой тугууды үргэбэ.

Удаань Забайкалийн хизаарай Агын Бурядадай тойрогой Захиргаанай толгойлогшын орлогшо В.П.Васильева үгэ үгтэбэ. «Зуун жэлэйнгээ алдарт оёе тэмдэглэжэ байхан хургуулида яһала найн оршон байдал тогтонхой гэжэ ойлго-хоор лэ. Гүнзгыг эрдэм мэдээсэтэй, дүршэл шадабаритай хүтэлбэрлэгшэдэй ажалаа зүбөөр эмхидхэнэй ашаар тарамжатай зохид байдал тогтоогдожо, багшанар болон хангалгын албанай ажалшад али бүхэ үүсхэл эхилэлтэнүүдтэ бээ бээ дүнгэжэ, дэмжэжэ хүдэлхэдөө, хурагшадые найнаар хургана бшуу. Багшанарта энээнхээ үлүү юумэн байхагүйл даа», - гэжэ Виктор Петрович тэмдэглэбэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ хургуулида компьютер бэлэглээд, Россиин габьяата багша Б.Ц.Бальжинимаевта «Россиин па-

та ойгоорнь хургуулийн багшанары, хүмүүжүүлэгшэды, хурагшадые амаршалаад, дуун бэлэг барихамни...

Забайкалийн хизаарай Пуралсалай ба эрдэм ухаанай министрствын Агын тойрогой таһагай, багшанарай мэргэжэл дээшлүүлгын институттай, Агын багшанарай колледжын түлөөлэгшэд амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, үнийнэй багшанар Н.Ц.Цыденова, Б.Д.Нимаева, Ц.Ж.Жамбалдоржиев, К.Ц.Жамбалдоржиев, Н.Ц.Санжимитупова, Б.Б.Бадмаева, М.М.Мункуева, Ц.Ч.Жамсаранова, Х.Ц.Бадмаев, Б.Ж.Насакова, Ц.Ш.Ракшаева, Б.З.Жигмитов, С.Т.Ломбоева, Д.Р.Аюрова, Ц.Д.Нагмитова, Ц.Д.Цыденова, С.Ц.Жанчипов, Н.Ц.Жанчипон, Б.И.Цыденова болон бусадта Хүндэлэлэй грамотанууды, дурасхаалай бэлэгүүды барюулбад.

Багшын ажалтай ветеран Л.Ц.Цыренова дүшөөд онуудай эхиндэ хургуулида ороходоо, түрүүлэн «А» үзэг заалгаһан Минжур багшайа дулааханаар дурсажа, ханажа ябадагаа хөөрбэ. Тиин хүбүүн бэри хоёрынь оложо, энэ найндэртэ хамта хабаадахан байха юм.

Нэрын энэ хургуулида олгогдоһон ахамад уран зохёолшо Жамьян Балданжабовой наһанай нүхэр Дарижаб Дондовна Лениной орденот багша Сээсг басагантаяа ерээжэ амаршалхадаа, Жамьян Балдановичай номууды, дурасхаалай үнэтэ бэлэгүүды ойн баярай жасада оруулба.

Буряад ороной Росси гүрэнэй бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойдо

(Үргэлжлэл. Эхинийн июнийн 23-ай, 30-ай, июлийн 14-нэй дугаар-нуудта).

Шэнэ нютаглахаяа ерэнэн гүрэнэй таряашадта, тэдэнэй түбхинэжэ хуухын тула туһаламжа болгон, Хорин зонһоо 1 мянган морид ба 1 мянган тугалтай үнээдүүд үгтэбэ. 1806 гү, али 1807 оной октябрийн 29-нэй үдэрэй саазаар Хорин ахалагша тайшаа Мардайнда надворно советник гэхэн хэргэм дэбжүүлэгдэбэ.

Энгидэй нютагта хуужа байһанаа, Хорин зон Ага болон Онон голой саана нүүхэдэ, анханай мүргэлэй дасангуудһаа холо бодошобо. Тимэһээ тэдэнэр Эрхүүгэй губернкэ правлениһээ шэнэ дасан бодхохо зүбшөөл абаба. Зүбшөөлын Хорин ахалагша тайшаа Галсан Мардайнда Дээдэ-Удын земскэ сүүдээр дамжажа, 1811 оной июнийн 5-най үдэр хүрэжэ ерэбэ. Ага горхоной зүүн гарта Дэчин Лхундүблин гэжэ шулуун дасан хүзэгшэдэй үргэһэн мүнгөөр баригдаһан юм. Ахалагша тайшаа Галсан Мардайн өөрынгөө дураар дасан дотор табяад байха 16 боти түбэд «Юм» гэжэ ном болон 100 пүүд түмэр үргэһэн байха юм. Тэрэ дасанда Галтайн дасангай унзад, хальбанай отогой Ригдэл Пагбын, тус дасанай гэлэн лама бодонгууд отогой Цүлтим Мүнхын гэгшэд хубарижа шэрээтээр хууба. Энэ дасан нэгэ комплед, 71 албанай лама-нартай болобо.

Байгалай саадахи бүхы дасангуудай ахалагша бандида хамба ламаар Данзан-Агван Еши-Жамсын 1809 оной апрелин 10-да баталагдаба гэхэн бэшг Эрхүүгэй губернкэ правлениһээ 11 эсэгын ахамад тайшаа Галсан Мардайнда ерэнэн юм. Сэлэнгын 18 отогоудай болон хорин 11 отогоудай ламанар тэрэнэй мэдэлдэ байгаа. Энэ ушар тухай Дээдэ-Удын земскэ сүүдтэ, Захын канцелярида ба 18 отогой контородо мэдээн оробо. Хорин дасангууд ахалагша лама Еши Жамсын мэдэлдэ хамжаһан юм. Энэ үедэ Хорин зон дотор үхэр эсэсгэй тарилга дэлгэржэ, 19 ученигүүд бии болгодобо.

Хорин ахалагша лама Түбүүшын нүгшэхэдэ, орондонь Худанай дасанай соржо Дансарун Цувананай хорин ахалагша ламада Хорин зоноор хунгагдажа баталагдаба.

1811 оной январин 18-да Анаада түрүүн баригдаһан модон сүмэнь галай аюулда орожо шатаһан юм. Тэндэ хадагалагдажа байһан Хорин буряадуудай хуушанай 11 тугуудай зариманинь энэ галда дүрэнэ. Энэ үеһөө урагша Нэршүүһээ эхитэй зам харгы Ярууна нуурай хойто захаар гардаг байгаа, тэндэ нэгэ острог бии байгаа. Тэндэһээ Холобой, Орлобой гэжэ газарнуудаар, Хэхтын Тэ-лэмбэ нуурай дэргэдэ нэгэ острог байгаа. Тэндэһээ Шэтын Поод булагаар Шэтые уруудаж, Шэтын острог хүрэтэр заһагдажа байһан зам урилгадажа, Үхэр нуурһаа сааша мүнөө байһан замые Шэтэ хүрэтэр маша ехэ гаргаша хэжэ, Хорин зон 1811 онһоо эхилэн заһабарилба.

Тэрэ жэлдэ ревизи болоходо, Хорин зон 20801 эрэ дүүшэ байгаа. Энэ ревизи хүрэтэр штат ламанарай албые зоноор түлүүлдэг байгаад, һүүлдэ дүүшын тоонһоо гаргагдаһан юм.

1812 ондо соржо лама Дансарун Цувананай нүгшэхэдэ, орондонь тэрэнэй дүү Дүйндүн Цувананай Эрхүүгэй губернкэ правительствын февралын 10-най үдэр гү, али апрелин 10-най үдэр гунхаглагдаһан тогтоолоор Хорин соржо ламаар баталагдаба.

1813 онһоо хойшо Хорин зоной нютагта экономика мага-

зинууд нээгдэбэ. Тэндэ талха наймаалдаг болоһон.

Энэ үедэ эзэнэй ниислэл Москва хотодо французай сэрэг ехэ эбдэрэл хэһэн байна. Туһаламжа болохын тула Хорин зон 1 мянган моридые тус хотодо үргэбэ. 1815 ондо Хорин ахамад тайшаа Галсан Мардайн нүгшэбэ, орондонь тэрэнэй хүбүүн Дэниил Галсанай тушаалда оробо. Мүн энэ ондо 2-хи тайшаа Павел Доржижабай нүгшэбэ, орондонь тэрэнэй хүбүүн Бадма Павелай баталагдаба.

баригдаха болобо. Хорин зоной нютагта Дээдэ-Удын исправнигай захиралтаар баталагдаһан 12 мирска избанууд зогсоогдобо, тингээд 5 мирска избанууд үлдэһэн байна.

Дээдэ-Удэ хотоһоо эхилэн, Сэлэнгэ гол уруудан, далайн заха хүрэтэр, хойшоо Баргажан тээшэ хэгдэжэ байһан замай заһабари зогсоогдобо. Шэтын трактые заһабарилдаг байһанаа, Петровско завод ошодог замые, Заганай дабаанай болон Барай харгы замые заһабарилжа эхилбэ.

ХОРИН АРБАН НЭГЭН ЭСЭГЫН БУРЯАД ЗОНОЙ ТҮҮХЭ

Энэ ондо урдань ахамад тайшаа байһан надворно советник Ринчэнэй гэгшын үе залгамжалха асуудал Эрхүүгэй казенна палатада зүбшэгдэжэ, 1812 оной августын 12-ой үдэр шийдхэбэри гаргагдаһан байна. Тэрэнэй түрэл зайсан Цуваан Сондолун гэгшэдэ үргүүлһэн хүбүүн Жэгжэд Дамбадугарай гэгшэ уг залгамжалагша гэгдэн баталагдаба. Хорин зоной 4-хи тайшаа болобо. Тэрэ ондо ахамад тайшаа Ринчэнэй хатан болохо надворно советница Шойжид Хотогинда 1806 ондо хайрлагдаһан бриллиант хуулгаһан алтан медальон дээрэ Владимирай лентэтэй бронзо медаль Ехэ дээдын үршөөлөөр хүртээгдэбэ.

Энэ Эрхүүгэй гражданска губернатор Трескинэй июнийн 23-най үдэрэй 3531 тоото гэршэлгэтэй хэн. 1816 ондо Дээдэ-Удын земскэ сүүдэй апрелин 26-най тогтоолоор, Хорин зоной дундахы 12 мирска изба Дээдэ-Удын Земскэ исправнигай мэдэлдэ оробо. Энэ жэлдэ ревизи болоходо, Хорин зон 21738 эрэ дүүшэ болобо.

1817 ондо Онон, Хөлго, Сагса, Яруунаар нютагтай Хорин зон хадаа өөрынгөө нютагта талханай ургаша муу дээрэһээ ахамад, ноёдһоо зүбшөөл абажа, магазинда талха тушааха уялганаа сүлөөлөгдэһэн юм. Эрхүүгэй губерни дотор хуушша буса яһатанай газарай эдлүүриине мүнөө байһан ёһоор орхихо тухай тогтоол 1818 оной августын 22 үдэр ехэ дээдын гүрэнэй совет баталба. Зүгөөр нэмэлтэ оруулагдаба, хэрбээ хуурижажа, таряан үйлдэбэритэй болохо дуратай байбаль, дүүшэ бүридэ 30 десятина газар хэмжэжэ үгэхэ, тэрэ газарые эрхилэгшэдые помещигүүдэй эрхэтэй адли болгохо гэхэн нэмэлтэ тогтоол гаргагдаба. Тэрэн хуулинуудай дүүрэн суглуулалтын 17501-дэхи зүйлдэ оруулагдаба.

1818 оной сентябрийн 27-ной Эрхүүгэй губернкэ правленин тогтоолоор Худанай дасанай соржо лама Дойнгол Цувананай Хорин 4 дасангуудай ахалагша соржо лама болгогдобо, бандида хамбын туһалагшада баталагдаба.

1820 ондо Сибириин генерал-губернатор Сперанскиин зууршалгаар, Хорин зоной оролдоггоор баригдажа байһан пошттын үргөөнэй харгы зам сангай мүнгөөр

1821 ондо Дээдэ-Удын земскэ сүүдэй ноябрийн 11-нэй үдэрэй 1461 тоото саазаар, Худанай Мүнгэтын адагта 1775 ондо баригдаһан дасан хуушарһан тула тэндэ шэнээр модон дасангые, дэргэдэнь нэгэ сүмэтэйгөөр барибэ.

Тэрэ үнэрхэн 1775 ондо баригдаһан Отошо бурханай нэрын сүмэ, шэнэ баригдаһан Хүндын сүмэтэй хамта Худанай дасан дэргэдэ гурбан сүмэтэй болобо.

Сибириин буса түрэлтэниие захирха Сибириин генерал-губернатор Сперанскиин зохёон устай проектые Ехэ дээдэ эзэн император 1-р Александр 1822 оной июлийн 22-й үдэр баталан, айлагдаба. Энэ устай 28, 29, 31-дэхи зүйлнүүдээр буса түрэлтэний газарай эрхэ баталагдаба, 42-дохи зүйлээр Сибириин буса түрэлтэн рекрут албанһаа сүлөөлөгдэбэ. 53—55-дахы зүйлнүүдээр бурханаа тахихын эрхэ сүлөөтэй болобо. Устай 68-дахы зүйлөөр 1823 ондо Эрхүүгэй губернкэ городто буса түрэлтэний хушуун бүрин депутатууд сулгаран, комитет тогтообо. Өөһэдэн зан гуримай ёһоор зарга ба нэхэбэрийн хэрэгүүдые шийдхэхи уложени зохёон байна, тэрэн Степной яман гэжэ нэрлэгдэбэ. Тэндэ өөрын заргалдаата хэрэгые мүнөө хүрэтэр шийдхэдэг. 1823 ондо ревизи болоходо, Хорин зон 23154 дүүшэ болобо. Тингэжэ үнэржэһөөр, Хорин 11 обог зоной харгана, хуасай, хүбүүд гурбан отогоудай зон Анааһаа баруун зүүн талаар 2—2 отог болон таһарба. Дээрэхи устай ёһоор 1824 онһоо урданай Анаагай конторо Степной дүүмэ боложо, мирска изба нь зогсожо, 14 инородно управинууд, 108 родовый управлениүүд бии болоһон юм. Тингээд Степной дүүмэ дотор председател, отогоудай ахамад тайшаанар заседательнуудтай, инородно управа дотор отогой ахалагша нэгэ гулваа, 2 выборнойтой, родовый управлени дотор нэгэ староста, 2 помощнигуудтай байха болобо.

(Энэ Ага Ононой родовый управлениүүд Агын инородно управа болобо, тингээд алба сангаа дүүмэдэ хүргэжэ байба).

Энэ үедэ ахамад тайшаа Дэмбил Галсанай нүгшэбэ, орондонь Хорин зоной хунгалтын приговороор Эрхүүгэй губернкэ правле-

Шираб-Нимбү ХОБИТУЕВ

ни 1823 оной августын 22-ой үдэрэй 16613 тоото саазаар 4-хи тайшаа байһан Жэгжэд Дамбадугарайе Хорин ахамад тайшаагаар баталба. 1826 ондо Хөлгын Тодхото, Хуушан, Шэнэ Зардам гэжэ газарнуудта 1795 онһоо хойшо түбхинэжэ, отогой мэдэлһээ таһаржа, старшинаагаар Хорин дүүмэдэ мэдэлтэй байһан хэрэснэг буса түрэлтэниие Куналейн волостиин мэдэлэй таря-

мад тайшаа, Жэгжэд Дамбадугарайда 1830 оной октябрийн 30-най үдэр тэрэнэй ябуулһан айладхалай ёһоор, Хорин ахалагша соржо лама Дойнгол Цувананай, шэрээтын хэрэгые - шийдхэгшэ шанзодба Лхундүб Дандарай, Хорин дүүмын заседатель Доржи Тарбын, Агын зайсан Түгэлдэр Тобын гэгшэдтэ буддын шажантанай, ламанарай байдал тушаа зохёогдоһон

ашадта 324 гү, али 327 дүүшээр хамжуулба.

Правительствующе сенатай 1828 оной ноябрийн 1-нэй үдэрэй саазын ёһоор 1829 оной февралын 13-да Эрхүүгэй казенна палата Хорин ахалагша тайшаа Дамбадугарайе албанай түлбэриһөө сүлөөлбэ. Энээнэй һүүлээр Хорин зон үнэржэжэ, олон боложо байба. Мүргэлэй дасангуудһаа холо хуушадта гасалантай тула Анааһаа таһаржа, Удын Эгэтэ горхондо Дамчой Даржилин гэжэ нэгэ модон дасан баригдаба. Тэрэһэлэн Худанайхиһаа таһаржа, Шасаана горхондо Гандан Чойнпилин, Удын Шулуутай горхондо Түбдэн Даржайлин, Галтайһаа таһаржа, Хөлгын Хохюуртай горхондо Даши Лхундүлин, Суулгада Сунруб Шарбилин, Агаһаа таһаржа, Ононой Сүүгэлдэ Дашичойнпилин - эдэ 6 дасанууд баригдаба. Тэдэнэр Эрхүүгэй гражданска губернаторай 1821 оной майн 15-най 11957 тоото саазаар, 1832 оной декабрийн 10-най саазаар баталагдаһан байна.

Эдэ дасангуудай түрүүшын шэрээтэ ламанар гэхэдэ: Эгэтэдэ зүүн харгана обогой, Анаагай дасанай мэдэлшэ лама Галсан Энхын, Шисаанада худай отогой, Худанай дасанай унзад Гунгаа Сүндүйн, Шулуутайда Галтайн дасанай Мүнхын ба Худанай дасанай унзад Шойндон Түлүүгын гэгшэд хубариһан, Хохюуртын дасанда Галтайн дасанай унзад Цүлтим Дэлэгэй, Суулгада Галтайн дасанай нанса лама Зүндүй Хүгшэнэй, Сүүгэлэй дасанда Худанай дасанай шанзодба лама Лхундүб Дандарай - эдэнэр болоно. Пүүлшын лама Дандарай ехэ алдартай, хургуули үзэһэн номуудые шудалһан эрдэмтэ лама байһан юм.

Ехэ дээдэ император 1-р Николай 1827 оной июнийн 20-ной үдэр айладханаһанай ёһоор, Зүүн-Сибириин буса түрэлтэний албые шэнэдхэһын тусхай положени хараада абажа, эхэ албые зохёохо тусхай комисья 1831 ондо ревизи хэбэ. Хорин зоной 25064-ниинь эрэшүүл байгаа. Тэдэнэй доторһоо 12-һаа 50 наһан хүрэтэрхи зон хүдэлмэришэн гэжэ тоологдобо, тэрэн 12040 дүүшэ болобо. Дүүшэ бүхэн тэрэ сагта жэлдэ 6 түхэриг, мүнөө сагаар 1 түх. 72 мүнгэ засаг алба түлэдэг бэлэй, мүнөө хүрэтэр тэрэ заанда юм.

1831 ондо, Хорин ахамад тайшаа Дамбадугарай хузуундэ зүүхэ Аннын лентэтэй алтан медалаар тушаалдаа зүдхэмжэтэй ябаһанайнгаа түлөө шагнагдаба. Энэнь Ехэ дээдын маргын 4-нэй үдэрэй зарлигаар, тингээд Дээдэ-Удын округой начальнигай июнь нарын 1694 тоото тогтоолоор гэршэлэгдэнэ.

Энэ үедэ гадаада шажантанай Министерствэһээ эндэхи Буддын шажантанай байдалые, дасануудай байдалые шүүмжэлэн үзэхөөр ноён действительнэ штатска советник ба кавалер барон Шиллинг фон Каштад морилһон бэлэй. Хорин аха-

12 бүлэгтэй, 281 зүйлтэй проектые 1831 ондо сентябрийн 9-нэй үдэр тайшаа Дамбадугарайгаар дамжуулба.

Тэрэ сагта Хорин 10 дасанда тоологдожо байһан ламанар - 772, хорин буряадуудай эрэ ба эмэгтэйгэй тоо 48 мянга 518 дүүшэ байһан юм. Хорин зон ноён генерал, барон Каштадар дамжуулжа, буддын номнол Ганжуур гэжэ 108 боти улаан шонхо даралгатай түбэд хэбэй номуудые императорай университеттэ, тэрэнэй номой шуулганда байлгхаар үргэл хэбэ.

Тэрэ сагта бандида хамба Еши-Жамсын өөрын зүгһөө ламанарай байдал тухай 20 бүлэгтэй, 237 зүйлтэй положени зохёобо. Тэрэнэй ёһоор 34 дасанда отогһоо 400, хасагһаа 200, нийтэ 600 штат ламанар, отогһоо 1000, хасагһаа 400, нийтэдэ 1400 хубарагууд байха байгаа. Энэ положение дурсагдаһан комиссида барюуһан юм.

1832 ондо Хорин ахалагша соржо лама Цувананай Эрхүүгэй губернкэ правленин тэрэ жэлэй октябрийн 18 гү, али 28-най 11022 тоото саазаар Лубсан-Содба Даваа-Нуранай гэгшэ ламын нүгшэхэдэ, орондонь Худанай дасанай шэрээтэ лама болгогдобо. Энэ дид хамба байгаа, Худанай дасанда 45 жэлдэ шэрээтэ хууһан юм. Энэ жэлдэ Эрхүүгэй губернкэ правленин декабрийн 15 үдэрэй циркуляраар Байгалай саадахи тараагдаба, буряад зон дотор ламанар 400 хүрээбэ, дасан—32, сүмэнүүдын 150 шахуу болобо. Дасануудай ба ламанарай байдалай тушаа проектууд тусгаар шүүгдэжэ байһан тула тэрэнэй баталагдаха хүрэтэр ахамдай зүбшөөлгүйгөөр ехэ ба бага дасан бү баригты, нэмээжэ ламанарые бү дэбжүүлэгты гэхэн 40 дарамал экземплярнууд тараагдаба, тэрэниие бандида хамбаар дамжуулан монгол оршуулгатайнь дасануудай үүдэндэ хадажа байгты гэбэ. 1833 оной хабарай сагта саһан ехэ унажа, хатуу жэл байһан, урда жэлдэнь ургаша муутай шалтаганһаа Хорин нютаг дотор үбһэ, талхан, малдай тэжээл хомордожо, малда гэмтэл зуд болобо.

Мүн энэ ондо Хорин ахамад тайшаа Дамбадугарай гэгшэдэ сагаан мүнгэн кортик хайрые Зүүн-Сибириин генерал губернаторай гэршэлэлтэйгээр хүртээгдэбэ. 1834 ондо Хорин ахалагша соржо лама, бандида хамбын помощник, Худанай дасанай шэрээтэ Дойнгол Цуваанда буддын шажантанай байдалые шүүмжэлһэн генерал барон Каштадай зууршалгаар гадаадын хэрэгүүдэй Министерствын Азин департаментын январин 20-ной саазаар сэнхир лентэтэй хүзүүндэ зүүхэ 20 золотик алтан медаль хайра хүртээгдэбэ.

«Буряадай түүхэ бэшэгүүд» гэхэн номһоо.

(Үргэлжэлэһын хожом гараха).

III уласхоорондын Байгалай мэдээсэлэй форум

ЗАХААМИНДА ИНТЕРНЕТ БИИ БОЛОХО

В.Наговицын, М.Кудрявцев

Гурбадахи уласхоорондын Байгалай мэдээсэлэй хуралдаанай үнгэргэгдэх үедэ республикын Президент Вячеслав Наговицын акционернэ «Ростелеком» бүлгэмэй вице-президент, макрорегиональна филиалай директор Максим Кудрявцевтай уулзахан байна.

Манай республикада телекоммуникацин холбоо байгуулгада 2010 ондо 113 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Байгша ондо 240 миллион түхэриг гаргашалагдаха гэбэ. Энэнь хадаа Интернетэй холбоо байгуулха, телевидениин, телефоний утаһа татаха ажал болоно.

Республикын дүрбэн аймагта дээрэ нэрлэгдэнэн холбооной мүнөө

үеын аргууд оруулагдаагүй байна. Эдэмнай, Баунтын, Захааминай, Хурамхаанай, Ахын аймагууд болоно гэшэ. Заха холын хада уулата нотагуудта эдэ холбоонуудай хожомдожо байгуулагдахань өөрын хүндэтэй шалтагаануудтай.

Захааминай аймагта энэ шэглэлээр хэгдэхэ хүдэлмэрийн 60 процентнь дүүргэгдээд байна гэжэ Максим Кудрявцев Президентдэ мэдээсэ. Байгша ондой декабриин 1 хүртээр энэ акционернэ бүлгэмэй филиалайхид түсэбэй ёһоор энэ хүдэлмэри Захааминай аймагта дүүргэхэ хараатай. Үлээшэ гурбан аймагта телекоммуникацин холбоотой болгохо түсэб табигдажа байна гэжэ.

Акционернэ «Ростелеком» бүлгэм хадаа Сибириин мого нотагуудые мүнөө сагта хэрэгтэй Интернет холбоотой болгохо хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулжа байнхай. Тиихэдэ «Электронно Правительство» гэнэн федеральна программын зорилгонуудые энэ бүлгэмэйхид бэелүүлэ юм.

Республикын Президент акционернэ «Ростелеком» бүлгэмэй вице-президент Максим Кудрявцевые информатизациин, шэнэ хэлхэ холбоонуудые байгуулгын, ажабайдалда шэнэ оньһон аргуудые нэбтэрүүлгын талаар гүрэнэй политикие нягта харилсаатайгаар бэелүүлэ гэжэ уряалба.

В.Наговицын Д.Базаровае амаршална

Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото

РОССИИН ЭРХИМ БИБЛИОТЕКАРЬ

Үндэһэтэй библиотекын түбье даагша Дарима Базарова Россиин Президентын шангай лауреат болоо гэжэ мэдээсэ хэмди. Буряадай Президент Вячеслав Наговицын хаяхан Дарима Базаровае хүндэтгэйгөөр хүлээн абажа, тэрээнтэй уулзаба.

- Россиин Президентын хүүлээр Тантай уулзажа байһандаа баяртайб. Та манай республикын омогорхол гэшэ. Тиихэдэ мүнөө сагай мэдээсэлэй оньһон аргуудые нэбтэрүүлжэ хүдэлжэ байһан Үндэһэтэй номой сангаар бидэ баһал омогорхонобди, - гэжэ Президент Вячеслав Наговицын хэлээ.

«Энэ номой сан Россиин Федераци дотор хайн тоодо ябана, энэнь ажалша коллективэйнь хүсэн гэшэ. Үндэһэтэй номой сангые һэльбэн шэнэлэгдэ 1 млрд шахуу мүнгэн федеральна бюджетһээ һомологдохо, Росси дотор иимэ эрхэдэ хүртэһэн номой сангууд үсөөн», - гэжэ республикын толгойлогшо тэмдэглээ.

- Энэ шагнал хадаа библиотекын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан зорилгонуудые эрхимээр бэелүүлжэ байһанайтнай үндэр сэгнэлтэ гэшэ. Электронно номой сан байгуулха гэжэ ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна хая юмта даа. Саашадаа үшөө хайнаар хүдэлжэ гүбди, - гэжэ Президент Вячеслав Наговицын онсолло.

Москва хотоор хэр ябажа ерһэн тухайгаа Дарима Базарова республикын толгойлогшо хөөрөжэ үгөө.

Манай Президент республикын, мүнөө Россиин Федерациин эрхим библиотекарь гэжэ тодорһон Дарима Базаровада номуудые баглаа сээсгтэйгээр бэлэглээ.

Эльвира ДАМБАЕВА.

АША ҮРЭТЭЙГӨӨР АЖАЛАА ЭМХИДХЭЭ

Июлиин 14-һөө 17 хүртээр Буряадтаманай эмхидхэгдэнэн III Байгалай мэдээсэлэй форумдо Росси гүрэнэймнай үргэн олон хизаарһаа, республикануудһаа, олон хото, хүдөөһөө, хүршэ Хитадһаа, Монголһоо ехэ эдбхи үүсхэлтэйгээр сугларһан зон ерһэн түрүүшын үдэрөө «Байкал-Плаза», бусад зохил буудалнуудта байрлахаа ороод, удаань Забайкалийн арадуудай Этнографическа, Үндэһэн музейнүүдые, Ивалгын дасан ошожо һонирхо.

Харин июлиин 14-дэ үдэрэй 13 часаа шэнэлэгдэнэн оперно театр соо «Байкал-ИНФО» гэнэн Уласхоорондын тусхайта выставкэ бараалхажа, зүг бүрийн газетэ, журналнуудтай, электронно, цифровой, кабельна, бусад мүнөө үеын технологитой танилсаба, забһарлалгын үедэ выставкэ ажалаа үргэлжэлүүлбэ. Фойе соо ехэ зохидоор олоной анхаралда олон тоото хэблэлээ, доло-

он хоног соогоо 1 дахин гарадаг, «Золотой фонд прессы» гэнэн уласхоорондын выставкэдэ дипломуудта (Москва, ВВЦ - 2008, 2009 онуудта) хүртэһэн олондо мэдээжэ, байгуулагданаар 90 жэлэйнгэ оёе угажа байһан «Буряад үнэн», мүн үдэр бүри уншагшадаа баярлуулдаг «Бурятия» газетэнүүднай (бүридхэн эмхидхэгшэдынь Буряадай Президент, Арадай Хурал, Буряадай Правительство), мүн зоной хүлээдэг «Бурятия-7», «Спорт-Тамир» газетэнүүднай, олоной һонирхол татадаг «Байгал», «Байкал», «Морин хуур», «Одон» (хүүгэдэй) журналнууднай, барлагдаһан олон тоото номууднай форумдо хабаадагшадта дурадхагдаа, худалдагдаа гэжэ баясан тэмдэглэхээр.

Мэдээсэлэй технологийн зуун жэлэй удха шанар, мүнөө үеын эрилтэнүүд, бэелүүлэгдэжэ байһан ажал хэрэгүүд, ерээдүйн түсэбүүд тухайгаа Россиин Федера-

циин харилсаа холбооной болон олондо мэдээсэл тараадаг эмхинүүдэй министрэй орлогшо А.В.Малинин, 350 жэлэйнгэ ойн баярые амжалта түгэсөөр утаһан, ерээдүйдэ бэелүүлэгдэхэ оньһожоруулганууд, цифровой телевидени, бусад хайн үрэ дүнгүүд, хараа бодолнууд тухайгаа республикымнай Правительствын Түрүүлэгшэ, Президент В.В.Наговицын гэгшэд үгэ хэлээ, эндэ сугларгаһадые амаршалаа. Россиин Президентын шанда хүртэһэн Үндэһэн сангай библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Дарима Базарова тухай Президент омогорхон тэмдэглэбэ.

РФ-гэй Гүрэнэй Дүүмын Федеральна Суглаанай мэдээсэлэй политикин, мэдээсэлэй технологийн болон харилсаа холбооной комитедэй түрүүлэгшэ С.В.Железняк, Гүрэнэй Дүүмын депутат В.Ф.Кузнецов, Хэблэлэй болон олондо мэдээсэл тараадаг федеральна агентствын түрүүлэгшын орлогшо

В.С.Козлов болон бусад пленарна зүблөөндэ хабаадажа, форумдо ерһэн зондо зохёохы амжалта хүсэһэн байна. Хизаарнуудай, регионуудай түлөөлэгшэд секцинүүдээр хубааржа, аша үрэтэй ажалаа үргэлжэлүүлбэ. Правительствын, бусад предприятитэй, соёлой эмхинүүдэй хүдэлмэри электронно, бусад технологи, Интернет үргэнөөр хэрэглэхэ тухай дүй дүршлөөрөө хубаалдаа.

Үдэһэниинь холын айлшадай, Россиин хэблэлэй, электронно эмхинүүдэй ажалшадай анхаралда «Угайм сүлдэ» («Дух предков») гэнэн арадаймнай ёһо заншалда, үльгэр домогуудта үндэһэлһэн зүжэгэйнгэ түлөө РФ-гэй Правительствын шанда хүртэһэн найрнаада харуулжа, «Байгал» театрай артистнууд халуун альга ташалгаар утгагдаба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

«Буряад үнэн» Хэблэлэй байшангай выставкэ

«Байгал» театрай артистнууд хатар дуугаа бэлэглэнэ

Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото

Суглаанай үедэ

ЭЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛЬСТВО ХҮДӨӨ НЮТАГУУДТА ХҮРЭХЭ ЁНОТОЙ

Улаан-Үдэдэ Байгалай мэдээсэлэй форумой хэмжээндэ «Электронное правительство: Сибирский вектор» гэхэн «түхэрэн шэрээ» үнгэрөө. Эндэ Новосибирск, Омск, Барнаул, Москва, Санкт-Петербург хотонууднаа түлөөлэгшэд хабаадаа.

Пүүлэй үедэ гэрхээнэ газаа гарангүй, Интернетэй хүсөөр бүхы хэрэгтэй саархануудыг суглуулаха арга бии болохо. Харин хэзээ энэнь бэлүүлэгдэхэб, мэдэгдэнгүй. Республика дотор засагай зургаануудай сайтнууд, Многофункциональна түбүүд ажаллаа ябуулна. Засагаархид Интернетээр эльгээхэн асуудалнуудта харюусана. Тийбэшье мэдээсэлэй арга үшөө үргэдхэхэ хэрэгтэй.

Иимэ гурим байгуулаха тухай тус «түхэрэн шэрээ» дээрэ хэлсээ. Росийн Федерацийн холбооной ба олоной харилсаанай министрэй орлогшо Алексей Малинин иигэжэ тэмдэглээ: «Мэдээсэлэй технологи экономико хүгжөөлгын нуури болоно. Тийн хаанашье ажаһууһан хүнүүдтэ энэ электронно правительство хүрэхэ ёһотой».

Тийн иимэ шэнэлтэнүүд засагай мэргэжэлтэдэй ажалай шанар дээшлүүлхэ байна. Тэдэнэр бэе бэтэээ тон нягта харилсан ажаллаха юм. Энээн тухай Росийн Федерацийн холбооной ба олоной харилсаанай министерствын департаментын директорэй орлогшо Игорь Загорский хөөрөө.

Электронно правительствата орохо моделин сервиснэ онсо илгаа тухай ОАО «Ростелекомой» «Мэдээсэлэй ниигэм» гэхэн проектн департаментын директор Дмитрий Гуртов хэлэб.

АГУУЕХЭ САЙН ЗАМ ШЭНЖЭЛЭГДЭНЭ

Һаяхана «Агууехэ сайн зам» шэнжэлэлгын хэмжээндэ «Калган-Улаан-Баатар-Хяагта» гэхэн уласхоорондын мэдээсэлэй хэмжээ ябуулга үнгэрөө. Эмхидхэгшэд – Монгол гүрэнэй болон Буряадай Хяагта хотын сайн зам шэнжэлэлгын бүлгэмүүд.

Эдэ бүлгэмүүд һаяхана харилсаа холбоо тогтоохон байна. Хятадай журналистнар, Калган хотын захиргаанай хорооной, Эрлян хотын аяншалгын бюрогой түлөөлэгшэд, сайн харгы шэнжэлэлгын бүлгэмэй хүтэлбэрлэгшэд – бүхыдөө 18 хүн Монгол-Хятадай делегацийн бүридэлдэ хүдэлмэрлөө.

Аяншалга хүгжөөлгын хэрэгүүдтэ иимэ хэмжээ ябуулганууд тон хэрэгтэй байна. Уласхоорондын харилсаанай ёһоор Монголой, Хятадай айлшад манай республика ержэ, дүй дүршлөөрөө хубаалдаа. Эндэ ганса аяншалгын талаар проектууд бэш, харин саашадаа инвестиционно, соёлой проектууд бэлүүлэгдэхэ юм. Хэмжээ ябуулгын гол зорилго – Агууехэ сайн зам түүхэ, ёһо заншал, соёл шэнжэлэн хэргээлгэ.

Айлшад Хяагта хотын захиргаанай хүтэлбэрлэгшэдтэй уулзаа. Тийн хотын музейнүүдыг, түүхын хүшөөнүүдыг ошохо хараа. Үшөө тийхэдэ Улаан-Үдэ айлшаар ерэнэ байна.

«Бидэнэр сайн зам шэнжэлэлгын бүлгэмтэй харилсаха дура-

Агууехэ сайн зам түүхэ, соёл шэнжэлэн хэргээлгэ

тай байнабди. Сугтаа үшөө олон һонирхолтой хэмжээ ябуулга эмхидхэхэ байнабди», - гэжэ Хяагтын аймагай толгойлогшо Валерий Цыремпилов хэлэнэ.

«Энэнай түрүүшын проект болоно», - гэжэ сайн зам шэнжэлэлгын бүлгэмэй директор Сергей Петушкеев хэлэнэ.

Калган хотын захиргаанай хорооной хүтэлбэрлэгшэ, тус хотын коммунистическэ партиин секретарь Ван Куган иигэжэ тэмдэглээ: «Мүнөөдэр бидэ ехэ гүнзгыг удхатай харилсаа баталаабди. Агууехэ сайн зам эртэ урда саһаа Монгол, Хятад, Росси гүрэнүүдэй хоорондо хани барисаа байгуулаа, худалдаа наймаа хүгжөөгөө. Бидэ

Хяагта хото түрүүшынхиде ерээбди. Энээнһээ урид тус хото тухай ганса түүхын ном соо уншаһан байнабди».

Агууехэ сайн зам шэнжэлэлгын Монголой бүлгэмэй генеральна секретарь Цогтбаяр Шүрэнчимэгэй хэлэхээр: «Монгол орондо хубийн ба гүрэнэй харилсаа ехэ дэлгэрэнгэ юм. Энэнь ехэ һайн. Олон ниитын нэгдэлнүүд гүрэнэй үүргэнүүдыг өөр дээрэ абана. Байгша оной декабрь һарада Монголодо Уласхоорондын аяншалгын форум үзэсхэлэн үнгэрхэ. Эндэ Монголой, Хятадай, Росийн сайн зам шэнжэлэлгын бүлгэмүүд хабаадахаар хараалагдана».

Тимур Дампилон:

«Түрэл Буряадтам залуушуулда бэрхэтэй»

Тимур Дампилон

Һүүлэй үедэ Буряадай залуушуул ондоо хотонуудта нүүжэ ошоно. Тэндэ һайн ажал олохо, республика бусахаяа һананагүй.

Тимур Дампилон «Росатомда» хоёрдохи жэлэ инженер-технологор ажаллана. Тус үйлэдбэри гүрэн доторхи эгээл томо компанинуудай нэгэн юм.

Загарайн аймагай Эрхирек нютагай юрын хүбүүн хургуулия ажалттайгаар дүүргээд, Үндэһэн шэнжэлгэнүүдэй Томскын политехническэ университетэй оюутан болоо. Тимур хуралсалаа эрхимээр дүүргэжэ, инженер болохо гараа.

Тус университетгэ жэл бүхэндэ ажалай һурунуудай яармаг үнгэрдэг. Энэ дээдэ хургуули дүүргэгшэдэй олонхинь «Росатом» гэхэн госкорпораци, Билибинскэ АЭС, Волгодонско АЭС мэтын предприянуудта хүдэлмэрлэдэг юм.

«Залуу мэргэжэлтэдэй хойноһоо Екатеринбург, Нижневартовск гэхэн хотонууднаа үшөө ердэг. Нефть буйлууддаг үйлэдбэринүүд

ТПУ дүүргэгшэдыг буялалдажа байдаг. Дээдэ курснуудта һуража байхадань, стипенди тэдэндэ түлэдэг. Тийн манай буряад хүбүүд тийшэ баһал ажаллаха ошоно», - гэжэ Томск хотын Буряадай үндэһэтэнэй-соёлой автономийн гэшүүн Андрей Мухолзоев тэмдэглэнэ.

Тимур Дампилон мүнөө «Росатомай» «Электрохимприбор» гэхэн комбинатта ажаллана. Энэ комбинат Свердловско областийн Лесной гэхэн хотодо байдаг. Тэрэ ахмад инженерэй таһагта инженер-технолог юм.

Техническэ шэглэлэй университет дүүргэһэн хүбүүн хаанашье ажалда орохо аргатай байгаа: мүнөө һүүлэй үедэ инженерүүд хэрэгтэй болонхой.

«Намда Улаан-Үдын «Авиазавод» гү, али Бердск, Тобольск хото ошохо арга байгаа. Харин дээдэ хургуулиингаа зууршалгаар би «Росатом» гэхэн компаниин мэргэжэлтэн болооб», - гэжэ Тимур хөөрэнэ.

Эндэ залуу хүбүүндэ байха байра, 60 мянган түхэриг дэмжэлгэ мүнгэн үгөө. Үшөө тийхэдэ һара бүхэн гурбан жэлэй туршада салин түлбэри дээрэнэ үшөө нэмэри 10 мянган түхэриг түлэхэ.

«Пайн салин абанаб. Лесной хото ехэ гоё юм. Эндэ олон залуу мэргэжэлтэд ажалладаг. Ехэнхидэ Томск, Казань хотонууднаа ерэнэ байна», - гэжэ Тимур хөөрэнэ.

Ондоо хотонуудта дээдэ хургуулия дүүргэһэн залуушуул нютагаа бусахаяа һананагүй

Тимур түрэл Буряадтаа хүдэлхэ дуратай байгаа, тэдэ эндэмнай залуушуулда бэрхэтэй гэжэ мэдээжэ. «Лесной хото хаамал түхэлэй юм.

Эндэ юрын хүнүүдыг оруулдаггүй. Ходол нютагаа һанадагби. Байгал дээрэ амарха дуран баһал хүрэнэ», - гэжэ Тимур энебхилэн хэлэнэ.

Тус хуудана Эржена БАТОВА бэлдэбэ.

Понедельник, 25

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "Доброе утро"
10.00, 13.00, 16.00 "Новости"
10.05 "Контрольная закупка"
10.40 "Жить здорово!"
11.50 "Федеральный судья"
12.50 "Женский журнал"
13.20 "Модный приговор"
14.20 "Детективы"
15.00 "Другие новости"
15.20 "Понять. Простить"
16.25 "Хочу знать"
17.00 Т/с "Обручальное кольцо"
18.00 "ЖКХ"
19.00 "Новости с субтитрами"
19.15 Т/с "След"
19.55 "Давай поженимся!"
20.55 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 Т/с "Последняя встреча"
23.30 Т/с "Побег"
01.30 Т/с "Городские пижоны". "Борджиа"
02.30 Х/ф "Довушка"
«РОССИЯ»
06.00 "Утро России"
10.05 "С новым домом!"
11.00 "О самом главном"
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 "Вести-Бурятия"
12.50 Т/с "Кулагин и партнеры"
14.00 Т/с "Тайны следствия"
15.50 Вести. Дежурная часть
16.05 Т/с "Ефросинья. Прод."
17.50 Т/с "Все к лучшему"
18.55 Т/с "Институт благородных девиц"
19.55 "Прямой эфир"
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 Т/с "По горячим следам"

01.35 "Вести +"
01.55 Х/ф "Цветы лиловые полей"
КУЛЬТУРА
11.00, 16.50, 20.30, 00.35 Новости культуры
11.15 "Программа передач"
11.25 Х/ф "Птицы наших надежд"
12.45 3. Корогодский. "Возвращение"
13.30, 19.45 Д/ф "Памуккале. Чудо природы античного иераполиса"
13.45 "Линия жизни"
14.40 "Великие театры мира"
15.10 "Театральная летопись"
15.35 А. С. Пушкин. "Медный всадник"
16.05 "Незабываемые голоса"
17.00 М/с "Сказки Андерсена"
17.25 Х/ф "Проданный смех"
18.30 Д/с "Остров орангутанов"
18.50 Д/ф "Лукас Кранах-старший"
19.00 "Мастер-класс"
20.00 "Век полета: виражи и судьбы"
20.45 Гала-концерт лауреатов международного оперного конкурса Пласидо Доминго oregalia. Трансляция из музыкального театра им. К. С. Станиславского и Вл. И. Немировича-Данченко
22.05 Д/ф "На фоне Пушкина... 1937"
22.35 Д/ф "Я и другие"
23.25 Д/ф "Аркадские пастухи Никола Пуссена"
23.35 "Владимир Высоцкий. Монолог"
00.55 Х/ф "Вертикаль"
02.05 "Искатели"
02.55 Х/ф "Век Мопассана. Повести и рассказы XIX столетия"
АРИГУС
07.00 "Необъяснимо, но факт: магия шоу-бизнеса"
08.00 М/с "Губка Боб Квадратные Штаны"
08.25 "Улан-Удэ: инструкция". По-

года
08.55 "Иордания - страна чудес". 7 ч.
09.10 "Скамейка". Погода
09.30 "Лунатики"
09.55 М/с "Том и Джерри-2"
10.25, 18.30, 20.30 Т/с "Универ"
11.30 Т/с "Счастливы вместе"
12.40 М/с "Битлджус"
13.30 М/с "Эй, Арнольд!"
14.00 "Улан-Удэ: инструкция"
14.15 "Скамейка"
14.30 "Дом-2. Live"
15.05 Х/ф "Побег из Шоушенка"
18.00, 20.00 Т/с "Интерны"
19.00 "Улан-Удэ: инструкция"
19.15 "Умоли мою печаль". Погода
19.30 "Восточный экспресс"
21.00 Х/ф "Заколдованная Элла"
23.00, 00.30 "Восточный экспресс". Погода
23.35 "Дом-2. Город любви"
01.00 Х/ф "Убийство школьного президента"
ТИВИКОМ
06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 "Зурхай"
06.35 Д/ф "Дорожные войны"
07.30 "Вкусно"
08.00, 21.25 "Городские истории"
08.05 "Хусэл"
08.35 "Ваше право"
08.50 Х/ф "Деловые люди"
10.40 Т/с "Виктория"
12.20 М/ф
12.45 "Utumata"
13.05 Х/ф "Колхоз интертейнмент"
15.00 "Про-обзор"
15.30 "10 самых"
16.00 М/с "Трансформеры"
16.25 Д/ф "Неизвестные битвы России"
17.25 "Капри"
18.25 "Самарские судьбы"
19.00, 23.30 "Горячая линия"
19.30, 21.30, 23.00, 02.00 "Новости дня"

20.00, 02.30 "Середина Земли"
20.30 Т/с "Тайный знак"
22.00 Т/с "Невиновен"
00.00 "Топ-модель по-американски"
03.00 "Ночной канал на Тивикоме"
СТС «БАЙКАЛ»
06.00 М/с "Питер Пэн и пираты"
06.55 М/с "Смешарики"
07.00 "Новости"
08.00 Т/с "Светофор"
08.30 "Даешь, молодежь!"
09.00, 13.30 "Истории в деталях"
09.30, 23.50 "6 кадров"
13.00, 15.30 "Ералаш"
14.00 М/с "Каспер, который живет под крышей"
14.30 М/с "Скуби Ду, где ты?"
15.00 М/с "Приключения Вуди и его друзей"
16.30 Х/ф "Стройбата"
17.30 "Галилео"
18.30 Т/с "Папины дочки"
19.30, 00.00 "Детали"
20.00 Т/с "Воронины"
21.00 Х/ф "Амазонки"
22.00 Х/ф "Рэмбо-2"
00.30 Х/ф "Как я встретил вашу маму"
01.00 Х/ф "Первобытный страх"
НТВ
07.00 "НТВ утром"
09.30 Д/с "Кремлевские дети"
10.30, 16.30, 19.30 "Обзор. Чрезвычайное происшествие"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 "Сегодня"
11.20 Д/с "Лихие 90-е"
11.55, 02.05 "До суда"
13.00 "Суд присяжных"
14.30 Т/с "Супруги"
17.30 Т/с "Возвращение Мухтара"
20.30 Т/с "Москва. Три вокзала"
22.30 Т/с "Час Волкова"
00.35 Т/с "Дело Крапивинных"

"Футбольная ночь"
03.05 "Один день. Новая версия"
03.40 Т/с "Проклятый рай"
5 КАНАЛ
07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "Сейчас"
07.10 Д/с "Подводная одиссея команды Кусто"
07.55, 16.00, 19.00 "Место происшествия"
08.00 "Утро на 5"
10.25 Д/с "Криминальные хроники"
11.30 Д/ф "Обезьяны: зимой и летом"
12.00, 13.30 Х/ф "Контрудар"
14.10 Х/ф "Выйти замуж за капитана"
17.00 "Открытая студия"
20.00 Т/с "Игра на выбывание"
21.00 Т/с "Дальнобойщики"
23.30 "Момент истины"
00.30 Х/ф "Палач"
03.45 Т/с "Рим"
ДТВ
06.00 М/ф
08.00 "Тысяча мелочей"
08.30 "Как уходили кумиры"
09.00, 18.30 "Нарушители порядка"
09.30 Х/ф "Три дня вне закона"
11.30 Т/с "CSI: место преступления Лас-Вегас-9"
12.30, 16.00, 20.30 "Дорожные войны"
13.00 "Война. Признание наркобаронов"
13.30 Х/ф "Плохой Санта"
15.30, 19.30, 00.40 "Улетное видео по-русски"
16.30 "Вне закона: преступление и наказание"
17.30 "Судебные страсти"
21.00 "Угон"
21.30 Х/ф "Убийства на радио"
23.40 "Голые и смешные"
01.10 "Брачное чтиво"
01.40 Т/с "Следствие ведут знатоки"

Вторник, 26

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "Доброе утро"
10.00, 13.00, 16.00 "Новости"
10.05 "Контрольная закупка"
10.40 "Жить здорово!"
11.50 "Федеральный судья"
12.50 "Женский журнал"
13.20 "Модный приговор"
14.20 "Детективы"
15.00 "Другие новости"
15.20 "Понять. Простить"
16.25 "Хочу знать"
17.00 Т/с "Обручальное кольцо"
18.00 "ЖКХ"
19.00 "Новости с субтитрами"
19.15 Т/с "След"
19.55 "Давай поженимся!"
20.55 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 Т/с "Последняя встреча"
23.30 Д/ф "Свидетели"
00.30 Т/с "Побег"
01.30 Т/с "Городские пижоны". "Безумцы"
03.25 Х/ф "Ну что, приехали: ремонт?"
«РОССИЯ»
06.00 "Утро России"
10.05 "С новым домом!"
11.00 "О самом главном"
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 "Вести-Бурятия"
12.50 Т/с "Кулагин и партнеры"
14.00 Т/с "Тайны следствия"
15.50 Вести. Дежурная часть
16.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение"
17.50 Т/с "Все к лучшему"
18.55 Т/с "Институт благородных девиц"
19.55 "Прямой эфир"
21.50 "Спокойной ночи, малы-

ши!"
22.00 Т/с "По горячим следам"
23.00 Х/ф "Пожар"
02.40 "Горячая десятка"
КУЛЬТУРА
11.00, 16.50, 20.30, 00.30 Новости культуры
11.15, 02.50, 03.50 "Программа передач"
11.25 Х/ф "Вертикаль"
12.40 Д/ф "Путь отрицания...Дмитрий Каминкер"
13.25 "Великие романы XX века. Луи Маль и Кэндис Берген"
13.55, 22.05 Д/ф "На фоне Пушкина... 1937"
14.20 Д/ф "Огненный шар Тутанхамона"
15.10 "Театральная летопись"
15.35 Т/ф "Сцены из трагедии "Фауст"
16.30 Д/ф "Дротнингхольм. Остров королей"
17.00 М/с "Сказки Андерсена"
17.25 Х/ф "Проданный смех"
18.35 Д/с "Остров орангутанов"
19.00 "Мастер-класс"
19.45, 23.45 Д/ф "Старый город сиены"
20.00 "Век полета: виражи и судьбы"
20.45 "Генералы в штатском"
21.15 Д/с "Как создавались империи. Древний Египет"
22.35 Д/ф "Семь шагов за горизонт"
00.00 "Те, с которыми я..."
00.50 Т/с "Лучшие из молодых"
02.30 "В. Моцарт - Э. Григ. Соната."
02.55 Х/ф "Век Мопассана. Повести и рассказы XIX столетия"
АРИГУС
07.00 "Необъяснимо, но факт: секс-астрология"
08.00, 09.00 "Восточный экспресс". Погода

08.35 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
года
09.30 "Лунатики"
09.55 М/с "Том и Джерри-2"
10.25, 18.30, 20.30 Т/с "Универ"
11.30 Т/с "Счастливы вместе"
12.40, 19.30 "Восточный экспресс"
13.10 "Умоли мою печаль"
13.30 М/с "Эй, Арнольд!"
14.00 "Улан-Удэ: инструкция"
14.20 М/ф
14.30 "Дом-2. Live"
16.10 Х/ф "Заколдованная Элла"
18.00, 20.00 Т/с "Интерны"
19.00 "Улан-Удэ: инструкция"
19.20 "Точка зрения". Погода
21.00 Х/ф "Пенелопа"
23.00, 00.30 "Восточный экспресс". Погода
23.35 "Дом-2. Город любви"
01.00 "Комеди-клуб"
ТИВИКОМ
06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 "Зурхай"
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 "Середина Земли"
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 "Новости дня"
07.30 "Горячая линия"
08.00 "Про-новости"
08.20, 21.25 "Городские истории"
08.30 "В погоне за драгоценными камнями"
10.05 М/ф
10.35 Т/с "Виктория"
13.05 Х/ф "Свободное падение"
15.00 "Звезды зажигают"
16.00 М/с "Трансформеры"
16.30, 22.00 Т/с "Невиновен"
17.30 "Капри"
18.35 "Города мира"
19.10 "Большие деньги"
20.30 Т/с "Тайный знак"
00.00 "Топ-модель по-американски"
03.00 "Ночной канал на Тивикоме"

СТС «БАЙКАЛ»
06.00 М/с "Питер Пэн и пираты"
06.55 М/с "Смешарики"
07.00 "Новости"
08.00, 13.30, 19.30, 00.00 "Детали"
09.00 Х/ф "Однажды в милиции"
09.30 Т/с "Метод Лавровой"
10.30 Х/ф "Рэмбо-2"
12.20 "6 кадров"
13.00, 15.30 "Ералаш"
14.00 М/с "Каспер, который живет под крышей"
14.30 М/с "Скуби Ду, где ты?"
15.00 М/с "Приключения Вуди и его друзей"
16.30 Х/ф "Стройбата"
17.30 "Галилео"
18.30 Т/с "Папины дочки"
20.00 Т/с "Воронины"
21.00 Х/ф "Амазонки"
22.00 Х/ф "Рэмбо-3"
00.30 Х/ф "Как я встретил вашу маму"
01.00 Х/ф "Парни из женской общаги"
02.45 Х/ф "Побег из Лос-Анджелеса"
НТВ
07.00 "НТВ утром"
09.30 Д/с "Кремлевские дети"
10.30, 16.30, 19.30 "Обзор. Чрезвычайное происшествие"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 "Сегодня"
11.20 Д/с "Лихие 90-е"
11.55 "До суда"
13.00 "Суд присяжных"
14.30 Т/с "Супруги"
17.30 Т/с "Возвращение Мухтара"
20.30 Т/с "Москва. Три вокзала"
22.30 Т/с "Час Волкова"
00.35 Т/с "Дело Крапивинных"
01.35 Д/ф "Битва за север"
02.35 "Кулинарный поединок"
03.35 "Один день. Новая версия"

5 КАНАЛ
07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "Сейчас"
07.10 Д/с "Подводная одиссея команды Кусто"
07.55, 16.00, 19.00 "Место происшествия"
08.00 "Утро на 5"
10.25, 03.35 Д/с "Криминальные хроники"
11.30 Д/с "Австралия: спасатели животных"
11.40, 13.30 Т/с "Ленинградец"
17.00 "Открытая студия"
20.00 Т/с "Игра на выбывание"
21.00 Т/с "Дальнобойщики"
23.30 Х/ф "Пятеро с неба"
01.20 Т/с "Спрут"
ДТВ
06.00 М/ф
08.00 "Тысяча мелочей"
08.30 "Как уходили кумиры"
09.00, 18.30 "Нарушители порядка"
09.30, 01.30 Х/ф "Вертикаль"
11.00, 15.50, 00.30 "Улетное видео по-русски"
11.30 Т/с "CSI: место преступления Лас-Вегас-9"
12.30, 16.00, 20.30 "Дорожные войны"
13.00 "Война. Признание наркобаронов"
13.30 Х/ф "Убийства на радио"
16.30 "Вне закона: преступление и наказание"
17.30 "Судебные страсти"
19.30 "Улетное видео"
21.00 "Угон"
21.30 Х/ф "Прекрасные создания"
23.30 "Голые и смешные"
01.00 "Брачное чтиво"
03.00 Т/с "Источник наслаждений"
03.30 Т/с "Следствие ведут знатоки"

Среда, 27

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "Доброе утро"
10.00, 13.00, 16.00 "Новости"
10.05 "Контрольная закупка"
10.40 "Жить здорово!"
11.50 "Федеральный судья"
12.50 "Женский журнал"

13.20 "Модный приговор"
14.20 "Детективы"
15.00 "Другие новости"
15.20 "Понять. Простить"
16.25 "Хочу знать"
17.00 Т/с "Обручальное кольцо"
18.00 "ЖКХ"
19.00 "Новости с субтитрами"
19.15 Т/с "След"
19.55 "Давай поженимся!"
20.55 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 Т/с "Последняя встреча"

23.30 Д/ф "Среда обитания"
00.30 Т/с "Побег"
01.30 Т/с "Городские пижоны". "Любовницы"
02.30 Т/с "Городские пижоны". "Калифрения"
03.05 Х/ф "Бейсбольная лихорадка"
«РОССИЯ»
06.00 "Утро России"
10.05 "С новым домом!"
11.00 "О самом главном"

12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 "Вести-Бурятия"
12.50 Т/с "Кулагин и партнеры"
14.00 Т/с "Тайны следствия"
15.50 Вести. Дежурная часть
16.05 Т/с "Ефросинья". Прод.
17.50 Т/с "Все к лучшему"
18.55 Т/с "Институт благородных девиц"
19.55 "Прямой эфир"
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"

22.00 Т/с "По горячим следам"
23.00 Торжественное открытие международного конкурса молодых исполнителей "Новая волна-2011". Трансляция из Юрмалы
02.35 Х/ф "Ужин в четыре руки"
КУЛЬТУРА
11.00, 16.50, 20.30, 00.30 Новости культуры
11.15, 02.50, 03.50 "Программа передач"

11.25 Х/ф "Капابلанка"
13.00 Д/ф "Последний романтик. Евгений Ухналев"
13.25, 03.25 "Великие романы XX века. Роберто Росселлини и Ингрид Бергман"
13.55, 22.05 Д/ф "На фоне Пушкина... 1937"
14.20, 21.15 Д/с "Как создавались империи. Древний Египет"
15.10 "Театральная летопись"
15.35 Т/ф "Сцены из трагедии "Фауст"
16.40 Д/ф "Гиппократ"
17.00 М/с "Сказки Андерсена"
17.25 Х/ф "Незнайка с нашего двора"
02.55 Д/с "Остров орангутанов"
18.50 Д/ф "Вильгельм Рентген"
19.00 "Гала-концерт "Посвящение Марису Лиене"
20.00 "Век полета: виражи и судьбы"
20.45 "Генералы в штатском"
22.35 Д/ф "Думают ли животные?"
23.35 И. Козловский, С. Лемешев. Песни и романсы
00.00 "Те, с которыми я..."
00.50 Т/с "Лучшие из молодых"
02.25 Р. Штраус. Сюита вальсов из оперы "Кавалер Розы"

АРИГ УС

07.00 "Необъяснимо, но факт: технология успеха"

08.00, 09.00 "Восточный экспресс". Погода
08.35 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
09.50, 14.15 М/ф "Лунатики"
09.30 М/с "Том и Джерри-2"
09.55 18.30, 20.30 Т/с "Универ"
10.25, 11.30 Т/с "Счастливы вместе"
12.40, 19.30 "Восточный экспресс"
13.10 "Точка зрения"
13.30 М/с "Эй, Арнольд!"
14.00 "Улан-Удэ: инструкция"
14.30 "Дом-2. Live"
16.00 Х/ф "Пенелопа"
18.00, 20.00 Т/с "Интерны"
19.00 "Улан-Удэ: инструкция"
19.15 "Дневник декабриста"
21.00 Х/ф "Мэверик"
23.35, 01.00 "Восточный экспресс". Погода
00.00 "Дом-2. Город любви"
01.30 "Дом-2. После заката"

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 "Зурхай"
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 "Середина Земли"
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 "Новости дня"
07.35 "Большие деньги"
07.50, 21.25 "Городские истории"

08.00 "Про-новости"
08.35 Д/ф "Собачий патруль"
10.05 М/ф "Виктория"
10.35 Т/с "Мститель"
13.05 Х/ф "Мститель"
15.00 "Звезды зажигают"
16.00 М/с "Трансформеры"
16.30, 22.00 Т/с "Невиновен"
17.30 "Капри"
18.30 "Великая книга природы"
19.00 "Актуальное интервью"
20.25 Т/с "Тайный знак"
00.00 "Топ-модель по-американски"
03.00 "Ночной канал на Тивикоме"

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 М/с "Питер Пэн и пираты"
06.55 М/с "Смешарики"
07.00 "Новости"
08.00, 21.00 Х/ф "Амазонки"
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 "Детали"
09.30 Т/с "Метод Лавровой"
10.30 Х/ф "Рэмбо-3"
12.30 "6 кадров"
13.00, 15.30 "Ералаш"
14.00 М/с "Каспер, который живет под крышей"
14.30 М/с "Скуби Ду, где ты?"
15.00 М/с "Приключения Вуди и его друзей"
16.30 Х/ф "Стройбата"
17.30 "Галилео"
18.30 Т/с "Папины дочки"
20.00 Т/с "Воронины"
22.00 Х/ф "Патруль времени"

00.30 Х/ф "Как я встретил вашу маму"
01.00 Х/ф "Ничего не вижу, ничего не слышу"
02.55 Х/ф "Виртуозность"

НТВ

07.00 "НТВ утром"
09.30 Д/с "Кремлевские дети"
10.30, 16.30, 19.30 "Обзор. Чрезвычайное происшествие"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 "Сегодня"
11.20 Д/с "Лихие 90-е"
11.55 "До суда"
13.00 "Суд присяжных"
14.30 Т/с "Супруги"
17.30 Т/с "Возвращение Мухтара"
20.30 Т/с "Москва. Три вокзала"
22.30 Т/с "Час Волкова"
00.35 Т/с "Дело Крапивинных"
01.35 Д/ф "Битва за север"
02.30 "Квартирный вопрос"
03.35 "Один день. Новая версия"

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "Сейчас"
07.10 Д/с "Подводная одиссея команды Кусто"
07.55, 16.00, 19.00 "Место происшествия"
08.00 "Утро на 5"
10.25, 03.40 Д/с "Криминальные

хроники"
11.30, 13.30 Х/ф "Весна"
14.05 Х/ф "Пятеро с неба"
17.00 "Открытая студия"
20.00 Т/с "Игра на выбывание"
21.00 Т/с "Дальнбойщики"
23.30 Х/ф "Коллеги"
01.35 Т/с "Спрут"

ДТВ

06.00 М/ф "Тысяча мелочей"
08.00 "Как уходили кумиры"
08.30, 18.30 "Нарушители порядка"
09.00, 18.30 "Нарушители порядка"
09.30 Х/ф "Один шанс из тысячи"
11.10, 15.30, 00.30 "Улетное видео по-русски"
11.30 Т/с "CSI: место преступления Лас-Вегас-9"
12.30, 16.00, 20.30 "Дорожные войны"
13.00 "Война. Признание наркобаронов"
13.30 Х/ф "Прекрасные создания"
16.30 "Вне закона: преступление и наказание"
17.30 "Судебные страсти"
19.30 "Улетное видео"
21.00 "Угон"
21.30 Х/ф "Хроникер"
23.30 "Голье и смешные"
01.00 "Брачное чтиво"
01.30 Х/ф "Доброй ночи"
03.30 Т/с "Источник наслаждений"

Четверг, 28

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "Доброе утро"
10.00, 13.00, 16.00 "Новости"
10.05 "Контрольная закупка"
10.40 "Жить здорово!"
11.50 "Федеральный судья"
12.50 "Женский журнал"
13.20 "Модный приговор"
14.20 "Детективы"
15.00 "Другие новости"
15.20 "Понять. Простить"
16.25 "Хочу знать"
17.00 Т/с "Обручальное кольцо"
18.00 "ЖКХ"
19.00 "Новости с субтитрами"
19.15 Т/с "След"
19.55 "Давай поженимся!"
20.55 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 Т/с "Последняя встреча"
23.30 "Человек и закон"
00.30 Т/с "Побег"
01.30 Д/ф "Городские пажоны". Верушка: жизнь перед камерой"
03.00 Х/ф "Мужской стриптиз"

«РОССИЯ»

06.00 "Утро России"
10.05 "С новым домом!"
11.00 "О самом главном"
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 "Вести-Бурятия"
12.50 Т/с "Кулагин и партнеры"
14.00 Т/с "Тайны следствия"
15.50 Вести. Дежурная часть
16.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение"
17.50 Т/с "Все к лучшему"
18.55 Т/с "Институт благородных девиц"
19.55 "Прямой эфир"

21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 Т/с "По горячим следам"
23.00 "Новая волна-2011". Трансляция из Юрмалы
02.35 Х/ф "Закат"

КУЛЬТУРА

11.00, 16.50, 20.30, 00.30 Новости культуры
11.15, 02.50, 03.50 "Программа передач"
11.25 Х/ф "Возвращение баттерфляй"
13.00 Д/ф "Интонация времени. Владимир Овчинников"
13.25, 03.25 "Великие романы XX века. Альфред Хичкок и Альма Ревиль"
13.55, 22.05 Д/ф "На фоне Пушкина... 1937"
14.20 Д/с "Как создавались империи. Древний Египет"
15.10 "Театральная летопись"
15.35 Т/ф "Сцены из трагедии "Фауст"
17.00 М/с "Сказки Андерсена"
17.25 Х/ф "Незнайка с нашего двора"
18.30, 02.55 Д/с "Остров орангутанов"
18.50 Д/ф "Васко да Гама"
19.00 "Мастер-класс"
19.45 Д/ф "Кафедральный собор в Роскильде. Усыпальница королей"
20.00 "Век полета: виражи и судьбы"
20.45 "Генералы в штатском"
21.15 Д/с "Как создавались империи. Персия"
22.35 "Инна Макарова - крупным планом. Творческий вечер"
23.40 Д/ф "Троицкий монастырь в Сергиевом Посаде"
00.00 "Те, с которыми я..."
00.50 Т/с "Лучшие из молодых"
02.25 "Играет Валерий Афанасьев"

АРИГ УС

07.00 "Необъяснимо, но факт: люди икс-2"
08.00, 09.00, 12.40, 00.30 "Восточный экспресс". Погода
08.30 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
09.50, 14.20 М/ф "Лунатики"
09.30 М/с "Том и Джерри-2"
10.25, 18.30, 20.30 Т/с "Универ"
11.30 Т/с "Счастливы вместе"
13.10 "Дневник декабриста"
13.30 М/с "Эй, Арнольд!"
14.00, 19.00 "Улан-Удэ: инструкция"
14.30 "Дом-2. Live"
15.20 Х/ф "Мэверик"
18.00, 20.00 Т/с "Интерны"
19.20 "Точка зрения". Погода
19.30 "Восточный экспресс"
21.00 Х/ф "Я никогда не буду тобой"
23.00 "Восточный экспресс". Погода
23.35 "Дом-2. Город любви"
01.00 "Комеди-клуб"

ТИВИКОМ

06.30 "Зурхай"
06.35, 12.45, 20.00, 23.30, 02.30 "Середина Земли"
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 23.00, 02.00 "Новости дня"
07.35 "Актуальное интервью"
08.00 "Про-новости"
08.25, 21.25 "Городские истории"
08.35 Д/ф "Культурный шок"
10.05, 14.25 М/ф "Виктория"
10.35 Т/с "Виктория"
13.05 Х/ф "Стакан воды"
15.00 "Звезды зажигают"
16.00 М/с "Трансформеры"
16.25, 22.00 Т/с "Невиновен"
17.25 "Капри"
18.25 Д/ф "Знаменитые галереи"

19.00 "Радар-спорт"
20.25 Т/с "Тайный знак"
00.00 "Топ-модель по-американски"
03.00 "Ночной канал на Тивикоме"

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 М/с "Питер Пэн и пираты"
06.55 М/с "Смешарики"
07.00 "Новости"
08.00, 21.00 Х/ф "Амазонки"
09.00, 13.30, 19.30, 00.00 "Детали"
09.30 Т/с "Метод Лавровой"
10.30 Х/ф "Патруль времени"
12.25 "6 кадров"
13.00, 15.30 "Ералаш"
14.00 М/с "Каспер, который живет под крышей"
14.30 М/с "Скуби Ду, где ты?"
15.00 М/с "Приключения Вуди и его друзей"
16.30 Х/ф "Стройбата"
17.30 "Галилео"
18.30 Т/с "Папины дочки"
20.00 Т/с "Воронины"
22.00 Х/ф "Смертельная глубина"
00.30 Х/ф "Как я встретил вашу маму"
01.00 Х/ф "Высокие каблуки"

НТВ

07.00 "НТВ утром"
09.30 Д/с "Кремлевские дети"
10.30, 16.30, 19.30 "Обзор. Чрезвычайное происшествие"
11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 "Сегодня"
11.20 "В зоне особого риска"
11.55 "До суда"
13.00 "Суд присяжных"
14.30 Т/с "Супруги"
17.30 Т/с "Возвращение Мухтара"
20.30 Т/с "Москва. Три вокзала"
22.30 Т/с "Час Волкова"
00.35 Т/с "Дело Крапивинных"

01.35 Д/ф "Битва за север"
02.30 "Дачный ответ"
03.35 "Один день. Новая версия"

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30, 23.00 "Сейчас"
07.10 Д/с "Подводная одиссея команды Кусто"
07.55, 16.00, 19.00 "Место происшествия"
08.00 "Утро на 5"
10.25, 03.10 Д/с "Криминальные хроники"
11.30, 13.30 Х/ф "Ставка больше, чем жизнь"
17.00 "Открытая студия"
20.00 Т/с "Ситуация 202"
21.00 Т/с "Дальнбойщики"
23.30 Х/ф "Вий"
01.00 Т/с "Спрут"
03.45 Х/ф "Монолог"

ДТВ

06.00 М/ф "Тысяча мелочей"
08.00 "Как уходили кумиры"
08.30, 18.30 "Нарушители порядка"
09.00, 02.00 Х/ф "Бешеное золото"
11.30 Т/с "CSI: место преступления Лас-Вегас-9"
12.30, 16.00, 20.30 "Дорожные войны"
13.00 "Война. Признание наркобаронов"
13.30 Х/ф "Хроникер"
15.30, 19.30, 01.00 "Улетное видео по-русски"
16.30 "Вне закона: преступление и наказание"
17.30 "Судебные страсти"
21.00 "Угон"
21.30 Х/ф "Поезд на Юму"
00.00 "Голье и смешные"
01.30 "Брачное чтиво"
03.30 Т/с "Источник наслаждений"

Пятница, 29

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 "Доброе утро"
10.00, 13.00, 16.00 "Новости"
10.05 "Контрольная закупка"
10.40 "Жить здорово!"
11.50 "Федеральный судья"
12.50 "Женский журнал"
13.20 "Модный приговор"
14.20 "Детективы"
15.00 "Другие новости"
15.20 "Понять. Простить"
16.25 "Хочу знать"
16.55 Т/с "Обручальное кольцо"
17.55 "Жди меня"
19.00 "Новости с субтитрами"
19.20 "Поле чудес"
20.10 "Давай поженимся!"
21.00 "Пусть говорят"
22.00 "Время"
22.30 "Две звезды. Лучшее"
00.00 Х/ф "Загадочная история Бенджамин Баттона"
03.05 Х/ф "Убийцы на замену"

«РОССИЯ»

06.00 "Утро России"
10.05 "С новым домом!"
11.00 "О самом главном"
12.00, 15.00, 17.00, 21.00 Вести
12.30, 15.30, 17.30, 21.30 "Вести-Бурятия"
12.50 Т/с "Кулагин и партнеры"
14.00 "Мой серебряный шар"
15.50 Вести. Дежурная часть
16.05 Т/с "Ефросинья. Продолжение"
17.50 Т/с "Все к лучшему"
18.55 Т/с "Институт благородных девиц"
19.55 "Прямой эфир"
21.50 "Спокойной ночи, малыши!"
22.00 Т/с "По горячим следам"
23.00 "Новая волна-2011". Трансляция из Юрмалы
02.35 Х/ф "Хозяева ночи"

КУЛЬТУРА

11.00, 16.50, 20.30, 00.35 Новости культуры

11.15, 02.50, 03.50 "Программа передач"
11.25 Х/ф "Дневные звезды"
13.00 Х/ф "Огюст Монферран"
13.25, 03.25 "Великие романы XX века. Орсон Уэллс и Рита Хейуорт"
13.55 Д/ф "На фоне Пушкина... 1937"
14.20 Д/с "Как создавались империи. Персия"
15.10 Т/ф "Маскарад"
17.00 М/с "Сказки Андерсена"
17.25 Х/ф "Граждане Вселенной"
18.30, 02.55 Д/с "Остров орангутанов"
18.50 Д/ф "Дэвид Ливингстон"
19.00 "Мастер-класс"
19.45 Д/ф "Троицкий монастырь в Сергиевом Посаде"
20.00 "Смехоноста́льгия"
20.45 Х/ф "У озера"
23.40 "Линия жизни"
00.55 Т/с "Лучшие из молодых"
02.35 М/ф "О море, море!.. "Великая битва слона с китом"

АРИГ УС

07.00 "Необъяснимо, но факт: сила слова"
08.00 "Восточный экспресс". Погода
08.30 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
09.50, 13.10 М/ф "Лунатики"
09.00, 12.40, 23.00 "Восточный экспресс". Погода
09.30 "Лунатики"
09.55 М/с "Том и Джерри-2"
10.25, 18.30 Т/с "Универ"
11.30 Т/с "Счастливы вместе"
13.30 М/с "Эй, Арнольд!"
14.00, 19.00 "Улан-Удэ: инструкция"
14.20 "Точка зрения"
14.30 "Дом-2. Live"
16.00 Х/ф "Я никогда не буду тобой"
18.00 Т/с "Интерны"
19.15 "Воскрешение". Погода
19.30 "Восточный экспресс"
20.00 "Битва экстрасенсов"
21.00, 01.00 "Комеди-клуб"
22.00 "Дом-2. Город любви"
23.30 "Восточный экспресс". Афи-

ша. Погода

ТИВИКОМ

06.30 "Зурхай"
06.35, 12.45, 20.00, 01.10 "Середина Земли"
07.00, 09.30, 12.15, 19.30, 21.30, 00.40, 03.30 "Новости дня"
07.35 "Радар-спорт"
08.00 "Про-новости"
08.25, 21.25 "Городские истории"
08.35 Д/ф "Тайны древности"
10.05 М/ф "Виктория"
10.35 Т/с "Виктория"
13.05 Х/ф "Деловые люди"
14.35 "Знаменитые галереи мира"
15.05 "Звезды зажигают"
16.05 М/с "Трансформеры"
16.30 Т/с "Последние дни Земли"
17.30 "Капри"
18.35 "Хит-парад интерьеров"
19.10 "Уроки безопасности"
20.30 "Дорожные войны"
22.00 Х/ф "Интердевочка"
21.40 "Топ-модель по-американски"

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 М/с "Питер Пэн и пираты"
 06.55 М/с "Смешарики"
 07.00 "Новости"
 08.00 Х/ф "Амазонки"
 09.00, 13.30, 18.30 "Истории в деталях"
 09.30 Т/с "Метод Лавровой"
 10.30 Х/ф "Смертельная глубина"
 12.30 "6 кадров"
 13.00, 15.30 "Ералаш"
 14.00 М/с "Каспер, который живет под крышей"
 14.30 М/с "Скуби Ду, где ты?"
 15.00 М/с "Приключения Вуди и его друзей"

ТВ-программа

Буряад үнэн - Дүхэриг

21.07.2011

№ 28 (21825)

№28 (740)

16.30 Х/ф "Стройбата"
 17.30 "Галилео"
 19.00 Т/с "Папины дочки"
 20.00 Т/с "Воронины"
 21.00 Х/ф "88 минут"
 23.10 "Даешь, молодежь!"
 00.10 Х/ф "Врата"
 01.55 Х/ф "Первобытный страх"

НТВ

07.00 "НТВ утром"
 09.30 Д/с "Кремлевские дети"
 10.30, 16.30, 19.30 "Обзор. Чрезвычайное происшествие"
 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 "Сегодня"
 11.20 "В зоне особого риска"
 11.55 "До суда"

13.00 "Суд присяжных"
 14.30 Т/с "Супруги"
 17.30 Т/с "Возвращение Мухтара"
 20.30 Т/с "Москва. Три вокзала"
 00.20 "Песня для вашего столика"
 01.35 "Чета Пиночетов"
 02.15 Х/ф "Не называй меня малышкой"

5 КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00, 16.30, 19.30 "Сейчас"
 07.10 Д/с "Подводная одиссея команды Кусто"
 07.55, 16.00, 19.00 "Место происшествия"
 08.00 "Утро на 5"

10.25 Д/с "Криминальные хроники"
 11.30, 13.30 Т/с "В поисках капитана Гранта"
 17.00 "Открытая студия"
 20.00 Т/с "Ситуация 202"
 21.00 Т/с "Дальнобойщики"
 23.00 Х/ф "Дело "Пестрых"
 01.00 Х/ф "Влюблен по собственному желанию"
 02.50 Х/ф "Коллеги"

ДТВ

06.00 М/ф "Тысяча мелочей"
 08.30 "Как уходили кумиры"
 09.00, 18.30 "Нарушители порядка"
 09.30, 02.00 Х/ф "Город принял"

11.00, 19.30, 01.00 "Улетное видео по-русски"
 11.30 Т/с "CSI: место преступления Лас-Вегас-10"
 12.30, 16.00, 20.30 "Дорожные войны"
 13.00 "Война. Признание наркобаронов"
 13.30 Х/ф "Поезд на Юму"
 16.30 "Вне закона: преступление и наказание"
 17.30 "Судебные страсти"
 21.00 "Угон"
 21.30 Х/ф "Преступный синдикат"
 00.00 "Голые и смешные"
 01.30 "Брачное чтиво"
 03.30 Т/с "Источник наслаждений"

Суббота, 30

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 "Новости"
 07.15 Х/ф "Посмотри, кто говорит"
 09.10 М/с "Чип и Дейл спешат на помощь", "Гуфи и его команда"
 10.00 "Играй, гармонь любимая!"
 10.40 "Слово пастыря"
 11.15 "Смак"
 11.55 "Ирина Мирошниченко. Откровения"
 13.15 Д/ф "Среда обитания"
 15.15 Д/ф "Свидетели"
 16.15 "Приговор"
 17.15 "Человек и закон"
 18.15 Концерт "Хиты и звезды"
 19.55 "Кто хочет стать миллионером?"
 21.00 "Как приручить удачу"
 22.00 "Время"
 22.15 "Какие наши годы!"
 23.35 "КВН". Премьер-лига
 01.10 Х/ф "Люблю тебя, чувак"
 03.05 Х/ф "Смешная девчонка"

«РОССИЯ»

07.00 Х/ф "Смерть в кино"
 08.30 "Сельское утро"
 09.00, 12.00, 15.00, 21.00 Вести
 09.10, 12.10, 15.20 "Вести-Бурятия"
 09.20 Х/ф "Богатенький Рич"
 11.05 "Комната смеха"
 12.20 Вести. Дежурная часть
 12.50 "Честный детектив"
 13.20, 15.30 Т/с "Дыши со мной"

17.30 "Субботний вечер"
 19.25, 21.35 Х/ф "Дочки-матери"
 23.45 "Новая волна-2011". Трансляция из Юрмалы

КУЛЬТУРА

11.00, 02.50 "Программа передач"
 11.10 "Личное время". Андрей Кончаловский"
 11.40 Х/ф "Мы с вами где-то встречались"
 13.10 "Заметки натуралиста" с Александром Хабургаевым
 13.40 Х/ф "Как Иванушка-дурачок за чудом ходил"
 15.05 М/ф "В лесной чаще", "А вдруг получится!"
 15.30, 02.55 Д/ф "Отчаянные дегустаторы отправляются... В елизаветинскую Англию"
 16.30 Д/с "Веселый жанр невеселого времени"
 17.10 Х/ф "Продавщица фиалок"
 19.00 Д/ф "Обычай этнической группы чин"
 19.55 "Романтика романа"
 20.50 Х/ф "Молодая гвардия"
 23.30 "Острова"
 00.10 "Короли песни". Пол Анка"
 01.10 Т/ф "Песнь песней"

АРИГ УС

08.00, 09.00 "Восточный экспресс". Погода
 08.30 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
 08.50 "Воскрешение". Погода
 09.30 М/ф
 09.40 "Женская лига"
 10.30, 19.30 "Великолепная пя-

терка". Сезон 2010-2011. Школа №65 - школа №17

11.00 "Женская лига"
 11.30 "Школа ремонта"
 12.30 "Ешь и худей"
 13.00 "А я люблю женатого"
 14.00 "Comedi woman"
 15.00 "Комеди-клуб"
 16.00 "Битва экстрасенсов"
 17.00 "Золотые"
 19.00 Т/с "Универ"
 20.00 Х/ф "В джазе только девушки"
 "Комеди-клуб". Лучшее. Погода
 22.20 "Дом-2. После заката"
 00.00 "Ху из ху"
 00.30 Х/ф "Короли улиц"

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 "Зурхай"
 06.35, 09.35, 12.30 "Середина Земли"
 07.00, 09.00, 12.00 "Новости дня"
 07.35 "Бон-аппетит"
 08.05, 23.00 "Городские истории"
 08.10 М/с "Трансформеры"
 10.05 Х/ф "Приговор"
 13.00 Т/с "Тайный знак"
 17.00 "Utumata"
 17.30 Д/ф "Революция не должна погибнуть"
 18.30 Т/с "Служба 21"
 19.30 "Вкусно"
 20.00 "Тайны древности"
 21.00 Х/ф "Попутчик"
 23.10 "Ночной канал на Тивикоме"

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 М/с "Мир после мира"
 08.00 М/ф "Фунтик и огурцы"
 08.20 М/с "Смешарики"
 08.30, 16.00 "Истории в деталях"
 09.00 "Ералаш"
 10.00 Т/с "Папины дочки"
 11.00 "Моя семья против всех". Семейная телеигра. Ведущие - Татьяна Лазарева, Михаил Шац
 12.00 Т/с "Воронины"
 14.00 "Обмен женами"
 15.00 М/с "Алладин"
 16.30 "Даешь, молодежь!"
 17.00, 18.30 "6 кадров"
 17.30 Т/с "Мосгорсмех"
 21.00 Х/ф "Трое в каноэ"
 22.55 Х/ф "Фантом"
 00.45 Х/ф "Проделки Бивера"
 02.25 Х/ф "48 часов"

НТВ

06.55 Т/с "Попытка к бегству"
 09.00, 11.00, 14.00, 20.00 "Сегодня"
 09.20 Лотерея "Золотой ключ"
 09.45 "Медицинские тайны"
 10.20 "Внимание: розыск!"
 11.20 "Живут же люди!"
 11.55 "Кулинарный поединок"
 13.00 "Квартирный вопрос"
 14.20 Т/с "Знаки судьбы"
 16.05 "Развод по-русски"
 17.05 "Следствие вели..."
 18.05 "Очная ставка"
 19.00, 20.20 Т/с "Угро"
 21.20 "Русские сенсации"
 00.00 "Ты не поверишь!"
 00.40 Х/ф "Человек ниоткуда"
 02.40 "Один день. Новая версия"
 03.10 Т/с "Проклятый рай"

5 КАНАЛ

07.00 М/ф "Золотая антилопа", "По щучьему велению", "Чиполлино", "Утенок, который не умел играть в футбол"
 09.35 Х/ф "Каменный цветок"
 11.00, 19.30 "Сейчас"
 11.10 Х/ф "Вий"
 12.35 Х/ф "Пассажир с Экватора"
 14.10 Т/с "В поисках капитана Гранта"
 20.00 Т/с "Игра на выживание"
 00.00 Т/с "Рим"
 02.10 Х/ф "Американские бандиты: Фрэнк и Джесси Джеймс"

ДТВ

06.00, 08.30 М/ф
 06.10 Х/ф "Завещание турецкого Аги"
 08.00 "Тысяча мелочей"
 08.20 "Предприниматель"
 09.30 Х/ф "Гастролер"
 11.20, 12.30 Т/с "Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант"
 13.30 "Самое смешное видео"
 14.30, 15.30, 16.30, 17.30 Т/с "Бриллианты для Джульетты"
 18.30, 02.00 Х/ф "Детские игры-2"
 20.30 "Улетное видео"
 22.30 "Улетное видео. Самые опасные профессии России"
 23.00 "Голые и смешные"
 00.00 "Брачное чтиво"
 00.30 Т/с "Анатомия смерти"
 01.30 Т/с "Дневники "Красной туфельки"
 03.50 Х/ф "Комиссар полиции и малыш"

Воскресенье, 31

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.50, 07.10 Х/ф "Командир счастливой "Щуки"
 07.00, 11.00, 13.00 "Новости"
 08.50 "Армейский магазин"
 09.25 М/с "Черный плащ", "Гуфи и его команда"
 10.10 "Здоровье"
 11.15 "Непутевые заметки"
 11.30 "Пока все дома"
 12.25 "Подари мне жизнь"
 13.15 "К-278. Остаться в живых"
 14.20 Х/ф "Женитьба Бальзаминова"
 16.00 Х/ф "Дневники принцессы-2: как стать королевой"
 18.00 Т/с "Судебная колонка"
 20.00 Концерт "Белая птица"
 22.00 "Время"
 22.20 "Большая разница". Лучшее
 23.25 "Yesterday live"
 00.20 Х/ф "Криминальное чтиво"
 03.15 Х/ф "Будь моим парнем на пять минут"

«РОССИЯ»

06.45 Х/ф "Меченые"
 09.25 М/ф "Крутые девчонки"
 10.40 "Утренняя почта"
 11.20 "Вести-Бурятия. Неделя в городе"
 12.00, 15.00, 21.00 Вести
 12.10 "С новым домом!" Идеи для вас"
 12.25, 15.30 Т/с "Дыши со мной"
 15.20 "Вести-Бурятия"
 16.55 "Смеяться разрешается"

19.05 Х/ф "Влюблен и безоружен"
 21.35 Х/ф "С приветом, Козаностра"
 23.30 "Новая волна-2011". Трансляция из Юрмалы

КУЛЬТУРА

11.00, 02.50, 03.50 "Программа передач"
 11.10 "Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым"
 11.40 Х/ф "Член правительства"
 13.20 Х/ф "Легенды мирового кино"
 13.45 "Сказки с оркестром"
 14.25 М/ф "Сказка о попе и о работнике его Балде", "Прекрасная лягушка"
 15.00, 02.55 Д/с "Великие природные явления"
 15.50 "Сферы"
 16.30 Д/ф "Погибли за Францию"
 17.25 Д/ф "Марис Лиена... Я хочу танцевать сто лет"
 18.05 Балет "Спартак"
 20.40 Д/ф "Любовь Соколова. Своя тема"
 21.20 Х/ф "Три сестры"
 23.15 "Мастер-класс"
 00.15 Х/ф "Моцарт навсегда"
 01.40 Д/ф "В Баркинге все спокойно"

АРИГ УС

08.00, 08.55 М/с "Эй, Арнольд!"
 08.25, 10.00 "Улан-Удэ: инструкция". Погода
 08.45 М/ф
 10.25 "Женская лига"
 10.45 "Скамейка"
 11.00 "Школа ремонта"

12.00 "Суперинтуиция"
 13.00 "Вычислить вампира. И обезвредить"
 14.00 Т/с "Универ"
 15.00 Т/с "Интерны"
 17.00 Х/ф "В джазе только девушки"
 19.30 "Великолепная пятерка. Сезон 2010-2011. Школа №32 - школа №19"
 20.00 Х/ф "Во имя короля. История осады подземелья"
 22.20 "Комеди-клуб". Лучшее. Погода
 "Дом-2. Город любви"
 "Дом-2. После заката"
 00.30 Х/ф "Король вечеринки-3"

ТИВИКОМ

06.30, 08.25, 09.25, 10.25, 11.25, 17.25, 18.25, 19.25, 20.25, 22.50, 00.25 "Зурхай"
 06.35, 10.30 "Вкусно"
 07.05 Д/ф "Человек и время"
 08.05, 22.55 "Городские истории"
 08.10 М/с "Трансформеры"
 09.00 М/ф
 09.10 "Радар-спорт"
 09.40 "Уроки безопасности"
 10.00 "Хит-парад интерьеров"
 11.00 Х/ф "Неуловимые мстители"
 12.50 Т/с "Невиновен"
 16.30 Х/ф "Попутчик"
 18.30 Т/с "Служба 21"
 19.30 "10 самых"
 20.10 "Ваше право"
 20.30 "В прокате"
 20.50 Х/ф "Дом на Турецкой улице"
 23.00 К-1. Бои без правил. Финал

СТС «БАЙКАЛ»

06.00 М/с "Мир после мира"
 08.00 М/ф "Королева Зубная Щетка"
 08.20 М/с "Смешарики"
 08.30, 16.00 "Истории в деталях"
 09.00 "Самый умный"
 10.45 "Ералаш"
 11.00 "Галилео"
 12.00 "Снимите это немедленно"
 13.00 Х/ф "Амазонки"
 15.00 Т/с "Мосгорсмех"
 16.30 "Даешь, молодежь!"
 19.30 Х/ф "Атлантида-2. Возвращение майло"
 21.00 Х/ф "Зубная фея"
 22.40 Шоу "Уральских пельменей". "Агенты 0, 7"
 00.10 Х/ф "Заводила"
 02.20 Х/ф "Побег из Лос-Анджелеса"

НТВ

07.00 Т/с "Попытка к бегству"
 09.00, 11.00, 14.00, 20.00 "Сегодня"
 09.20 Лотерея "Русское лото"
 09.45 "Их нравы"
 10.25 "Едим дома"
 11.20 "Живут же люди!"
 11.55 Д/с "Собственная гордость"
 13.00 "Дачный ответ"
 14.20 Т/с "Знаки судьбы"
 16.05 "Развод по-русски"
 17.05 "Следствие вели..."
 18.05 "И снова здравствуйте!"
 19.00, 20.20 Т/с "Угро"
 21.20 "Чистосердечное признание"
 00.40 "Игра"

5 КАНАЛ

07.00 Д/с "Кровь викингов"
 08.00 Д/ф "Черепаший путеводитель по Тихому океану"
 09.00 М/с "Приключения капитана Врунгеля"
 09.45, 11.10 Х/ф "Пассажир с Экватора"
 11.00, 19.30 "Сейчас"
 11.35, 01.35 "Живая история"
 13.30 Т/с "Дальнобойщики"
 20.00 Х/ф "Адмирал Ушаков"
 22.05 Х/ф "Слушать в отсеках"
 00.50 Концерт "Андреевский флаг"
 03.25 Д/с "Криминальные хроники"

ДТВ

06.00, 08.30 М/ф
 06.20 Х/ф "Гастролер"
 08.00 "Тысяча мелочей"
 09.00, 03.50 Х/ф "Выкуп"
 11.30, 12.30 Т/с "Евлампия Романова. Следствие ведет дилетант"
 13.30 "Самое смешное видео"
 15.30, 16.30, 17.30 Т/с "Парижский антикар"
 18.30, 02.00 Х/ф "Плетеный человек"
 20.30 "Улетное видео"
 22.30 "Улетное видео. Самые опасные профессии России"
 23.00 "Голые и смешные"
 00.00 "Брачное чтиво"
 00.30 Т/с "Анатомия смерти"
 01.30 Т/с "Дневники "Красной туфельки"

РЕЦЕПТЫ БУРЯТСКОЙ КУХНИ

МЯСНЫЕ БЛЮДА

ВАРЕНАЯ КОНСКАЯ ГОЛОВА «АДУУН ТӨӨЛЭЙ»

На вареной голове, очищенной предварительно от шкуры, делались символические надрезы, на лбу квадратный или круглый, далее еще 13 разных надрезов. На морду прикреплялись 3 кусочка сливочного масла, кусочки внутреннего жира клали в череп. Преподносилась почетным гостям и сопровождалась благожеланиями как со стороны гостя, так и со стороны хозяев. Все пробовали кусочки мяса и, по существу, это был обряд символического совместного принятия пищи во имя добрых взаимоотношений.

СУП-ЛАПША ПО-БУРЯТСКИ

Мякоть баранины нарезается полосками, добавляется мясо на костях и отваривается с добавлением соли, лаврового листа, лука. Затем добавляется домашняя лапша. Главное в

бурятском супе – хорошее качество мяса, из плохого мяса суп варить не стоит. Бульон будет недостаточно наваристый. Из-за некачественного мяса он уже не считается бурятским супом. Также важно, чтобы мяса было достаточно, ложка должна стоять, а не утонуть в бульоне. Лапши также должно быть много.

СУП ИЗ БАРАНЬИХ СУБПРОДУКТОВ

Баранью брюшину, толстую и тонкую кишки, внутренний жир нарезать полосками длиной 5-6 см. и варить 20-30 мин. На 5-6 человек требуется брюшины 300 г, легких 100-150г, толстой и тонкой кишки по 200 г, внутреннего жира 100 г. Соль, перец по вкусу. Обязательно заправить суп толченым сухим чесноком. Можно добавить домашнюю лапшу.

СЫРАЯ КОНСКАЯ КРОВЬ

«Живую» конскую кровь предки бурят употребляли во время длительных военных переходов и перекочевок. На шее лошади делался надрез, кровь пили из него. Всего можно было взять около 300 г. крови однократно. Один человек выпивал за один раз около 0,5-1 стакана сырой крови.

ШАШЛЫК ИЗ ПЕЧЕНИ

Сразу после забоя и разделки бараньей туши кусочки свежей печени заворачивали во внутренний жир и жарили на палочках над углями.

Свежее мясо считалось целебным. Часто закалывали барана в медицинских целях. Свежее мясо и внутренности тоже считались целебными. Бульон из свежего мяса давали роженицам. Внутренности только что заколотого барана также были целебными. Известно, что в них содержится большое количество фосфора, кальция и магния, необходимого для лечения анемии, или малокровия.

КРОВЯНАЯ КОЛБАСА «ХОТОРГОЙН ШУ ҺАН»

Баранью кровь вливают в двенадцатиперстную кишку. Кишка у овец и коз имеет спиралевидную форму, поэтому кишки можно приготовить двумя способами - длинной спиралью или кусочками по 10-12 см. Длинные и малые колбаски отвариваются в подсоленной воде. Готовность также определяется протыканием.

ПЕЧЕНОЧНО-КРОВЯНАЯ КОЛБАСА (ЗЕЛЬЦ)

Сгустки крови разминают, добавляют мелко нарезанную сырую печень, внутренний жир, молоко, лук, соль, перец. Все это помещают в толстую кишку и завязывают с обеих сторон. Опускают в кипящую воду варят около 1 часа.

На заполнение 30 см. толстой кишки необходимо 500 г. крови, 300 г. печени, 100 г. жира, 2 зубчика чеснока, головка репчатого лука, соль, перец по вкусу.

КРОВЯНАЯ КОЛБАСА «ХОТЫН ШУ ҺАН»

В 1 литр бараньей крови вливается молоко сырое или кипяченое, 100-150 г, внутреннего жира, нарезанного кусочками, лук, соль, перец.

Приготовленную кровь вливают в бараний желудок. Горловина желудка перематывается тонкой кишкой и закручивается березовой палочкой. Затем опускают в кипящую подсоленную воду и варят около 30-40 мин. Готовность кровяной колбасы

проверяется путем протыкания тонкой палочкой, иглой, зубочисткой. В случае готовности должна вытекать светлая жидкость.

ЗАКРУТКА «ОРЁМОГ»

Длинные полоски брюшины, внутреннего жира, диафрагмы переплетают в виде косы длиной 25-30 см. Варят в подсоленной воде или запекают на костре в бересте, а также можно поджарить как шашлык на раскаленных углях.

Эльвира ДАМБАЕВА.

(Из книги «Традиции бурятской кухни»).

ЛЕЧЕНИЕ ОВОЩАМИ, ФРУКТАМИ И СОКАМИ

Овощи, ягоды и фрукты содержат полезные биологически активные вещества: витамины, минеральные соли и микроэлементы, фитонциды, флавоноиды, дубильные вещества, эфирные масла, различные углеводы, органические кислоты.

Целебные свойства определяются наличием антиоксидантов и веществ, укрепляющих иммунитет нашего организма. Они предотвращают развитие многих хронических заболеваний. Среди антиоксидантов артишоки, красно-коричневый картофель и бобовые культуры, а также клюква, черника, ежевика.

Преимущество растительных продуктов заключается в том, что они имеют низкую энергоцен-

ность: в среднем в 100 г съедобной части овощей содержится от 20 до 40 ккал, фруктов и ягод - от 30 до 50 ккал (исключение составляют более калорийные картофель, зелёный горошек, бананы, виноград, финики и облепиха).

В силу малой энергетической ценности очень полезны разгрузочные фруктово-овощные диеты. Овощи ещё и надёжное лекарство. У каждого человека - свои болезни, исходя из чего нужно верно подобрать рацион из овощей, который поможет вам решить проблемы со здоровьем. Неправильное приготовление, использование и сочетание овощей приводят к нежелательному результату.

активизирует обмен веществ в головном мозге и нервной системе, регулирует жировой обмен веществ и понижает уровень холестерина в крови. Капуста укрепляет мышцы (особенно сердечную), способствует росту костной ткани, стимулирует рост клеток и омолаживает ткани.

ОГУРЕЦ

Улучшает усвояемость питательных веществ, снижает кислотность желудочного сока, оказывает антисклеротическое действие. Огурцы и сок из них укрепляют иммунную систему, соединительную ткань, слизистую оболочку кишечника, усиливают перистальтику, выводят токсины из организма, снижают давление и уровень жиров в крови.

Кулинарный рецепт:

По 200 г огурцов и помидоров, 50 г лука-порей, 20 г зелени по вкусу, соль.

Приготовление. Овощи нарезать кубиками, лук-копеечками. Компоненты соединить, смешать, посолить, снова перемешать, украсить зеленью.

МОРКОВЬ

Обладает успокаивающим, антисептическим, ранозаживляющим, противовоспалительным, противовоспалительным, противоопухолевым, мочегонным, ветрогонным, лактогонным, глистогонным, ранозаживляющим, сосудорасширяющим свойствами.

Помогает при болезнях сердца, сосудов и почек. Действует омолажи-

вающе на клетки и ткани, улучшает зрение, приостанавливает процессы старения, укрепляет иммунитет.

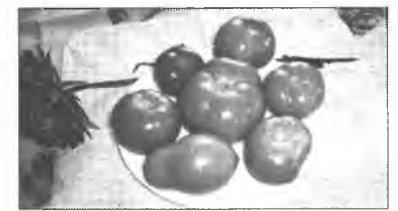
Кулинарный рецепт:

Требуется: по 200г моркови и яблок, 20 г йогурта.

Приготовление. Морковь натереть на крупной тёрке, яблоки нарезать тонкими ломтиками. Компоненты соединить и смешать, заправить йогуртом.

ПОМИДОР

Они способствуют выведению избытка жидкости из организма. Свежие помидоры или томатный сок назначают при сердечно-сосудистых заболеваниях и расстройствах деятельности желудочно-кишечного тракта, а также болезнях, сопровождающихся нарушением обмена веществ. Помогает при хронической усталости.

Кулинарный рецепт:

Требуется: по 150 г помидоров, варёной свеклы и моркови, 2 ст.л. майонеза, 20 г зелени, соль.

Приготовление.

Овощи нарезать кубиками, посолить, заправить майонезом, перемешать, украсить зеленью.

Свежие ягоды и фрукты не только утоляют голод, но и повышают тонус организма, оптимизируют обмен веществ, служат прекрасным поставщиком энергии, витаминов и микроэлементов.

Подготовила Янжама ЖАПОВА.

В материале использованы данные из книги «Энциклопедия здоровья женщины» (Как быть молодой и красивой в любом возрасте).

АРБУЗ

Арбуз на 90% состоит из воды, поэтому хорошо утоляет жажду, он отличается низкой калорийностью, полезен для тех, кто хочет похудеть. Его применяют как эффективное мочегонное средство при отёках почечного и сердечно-сосудистого происхождения.

Арбузная диета показана при урологических заболеваниях - цистите, нефрите, пиелонефрите; стимулирует кислородный обмен в клетках, улучшает кроветворение, защищает слизистые оболочки всего тела, вымывает из организма токсичные вещества. Арбуз оказывает омолаживающее и оживляющее воздействие на кожу, улучшая состояние кожи и волос, укрепляет кости и зубы.

Рекомендуется проводить арбузное голодание в течение 2-4 дней.

При этом рацион должен состоять из арбуза и чёрного хлеба.

АРБУЗНЫЙ ДЕСЕРТ

Требуется: 200г арбуза, 50 г мёда.

Приготовление. Мякоть нарезать кубиками, полить сверху мёдом.

Применение. Употреблять как десерт после обеда.

КАБАЧКИ И ЦУККИНИ

Они укрепляют иммунную систему. Положительно влияют на нервную систему, активизируют клеточный обмен. Кабачки способствуют нормализации обмена веществ, восстановлению моторики кишечника. Эффективны все виды кабачков

в борьбе с гепатитом, атеросклерозом, гипертонией, почечнокаменной болезнью, подагрой, сахарным диабетом. Они выводят из организма воду, удаляют токсины и связывают жиры.

КАРТОФЕЛЬ

Он регулирует водный обмен в организме, укрепляет мышцы, соединительную ткань, сердце, систему кровообращения. Картофельный сок полезен при лечении гастрита, язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки с повышенной кислотностью содержимого.

Кулинарный рецепт:

200г отварного картофеля, 100 г моркови, 50 г зелёного лука, 20 г укропа.

Приготовление.

Картофель нарезать крупными ломтиками, морковь - мелкими кружочками, лук-порей мелко порубить. Компоненты перемешать, посолить, снова перемешать, украсить веточками укропа.

БЕЛОКОЧАННАЯ КАПУСТА

Капуста белокочанная повышает устойчивость организма в стрессовых ситуациях, укрепляет иммунную систему, стимулирует работу мышц,

СҮЛӨӨ САГ - СЭНТЭЙ САГ

РАСПИСАНИЕ ХУРАЛОВ ИВОЛГИНСКОГО ДАЦАНА

"Начинайте с сегодняшнего дня практику десяти благих деяний незамедлительно".

XII Пандито Хамбо лама Итигэлов.

Молебны проводятся в Иволгинском дацане ежедневно. 8, 15 и 30 дня по лунному календарю проводятся молебны "Отошо", "Ламчог Нинбо" и "Мандал Шива". Каждый понедельник и пятницу проходит обряд по ушедшим "Лного намше".

На 29 день лунного месяца проходит хурал "Арбан Хангал", посвященный десяти Защитникам Учения.

Приглашаем всех желающих принять участие в молебнах.

СОГЧЕН ДУГАН

Чт. 21 июля (21) - Бэриин заһал (для молодоженов). Начало в 9:00.

Пт. 22 июля (22) - Пуга намши (за ушедших). Начало в 9:00.

Сб. 23 июля (23) - Алтан гэрэл. Начало в 9:00.

Сб. 23 июля (23) - Лусад (почитание хозяйина воды). Начало в 11:00.

Вс. 24 июля (24) - Цэдо (за долголетие). Начало в 9:00.

Вс. 24 июля (24) - Намсарай (за финансовое благополучие). Начало в 9:00.

Пн. 25 июля (25) - Юм, Нити, Додигалсан. Начало в 9:00.

Вт. 26 июля (26) - Доржо Жодбо. Начало в 9:00.

Ср. 27 июля (27) - Сундуй. Начало в 9:00.

Чт. 28 июля (28) - Табан Харюулга. Начало в 9:00.

Пт. 29 июля (29) - Арбан Хангал (Гомбо, Гонгор, Шагдар, Шойжал, Лхамо, Сэндэма, Шалши, Намсарай, Жамсаран, Цанба Сахюусан). Начало в 8:00.

Сб. 30 июля (30) - Мандал Шива. Начало в 9:00.

Вс. 31 июля (1) - Цэдо (за долголетие). Начало в 9:00.

САХЮУСАН СУМЭ

Ежедневно с 8:00 в Сахюусан дугане проводится служба «Балдан Лхамо ба Жамсаран Сахюусан».

24 июля - Намсарай (финансовое благополучие). Начало в 11:00.

ЖУД ДУГАН

22 июля - Сандуйва Зажуд. Начало в 9:00.

24 июля - Ямандага, Намсарай сахюусан. Начало в 9:00.

26 июля - Банзарагша (для детей). Начало в 9:00 и 14:00.

27 июля - Дэмчог идам. Начало в 9:00.

27 июля - Цэдо (за долголетие). Начало в 14:00.

29 июля - Сандуйва Зажуд. Начало в 9:00.

30 июля - Мандал Шива. Начало в 9:00.

31 июля - Жинсриг (огненная пуджа). Начало в 9:00 и 14:00.

«Лусадта тахиха үдэрнүүд»: 19; 28 июля. Начало в 11:00.

(молоко белой козы или красной коровы).

ГУНРИГ ДУГАН

Ежедневно проводится служ-

ба «Гунриг хурал». Начало в 10:30. (в Дара Эхын Сумэ).

Гунригай ного намши – служба за ушедших. Основной целью её проведения является помощь ушедшему в достижении чистых измерений Будд или же обретение им благоприятного рождения.

ЧОЙРА ДУГАН

Ежедневно проводится служба, посвященная Защитникам Учения Гомбо и Гонгор Сахюусанам. Начало в 9:00.

С понедельника по субботу проводится хурал на бурятском языке:

«Табан харюулга» (Сагаан Шухэртэй, Хамчу нагбо, Доржо Намжом, Шэрнин, Ногоон ба Сагаан Дари Эхэ). Начало в 14:00.

Можно заказывать обряд: «Шэрнин Дуйдод», «Мандал Шива».

МААНИИН ДУГАН

Ежедневно Доржо Жодбо, Санжад Монлам. Начало в 11:00 ч.

21 июля - Сунды (собрание сутр). Начало в 14:00.

22 июля - Зургаан юрөөл. Начало в 14:00.

23 июля - Цэдо, Зугдэр Намжалма, Сагаан Дара Эхэ (за долголетие). Начало в 14:00.

24 июля - Алтан Гэрэл. Начало в 14:00.

25 июля - Пуга Намши (за упокой). Начало в 9:00.

26 июля - Юрөөл. Начало в 14:00.

27 июля - Юрөөл. Начало в 14:00.

28 июля - Юрөөл. Начало в 14:00.

29 июля - Зургаан юрөөл. Начало в 14:00.

30 июля - Табан харюулга (Сагаан Шухэртэй, Хамчу нагбо, Доржо Намжом, Шэрнин, Ногоон ба Сагаан Дари Эхэ). Начало в 14:00.

31 июля - Алтан Гэрэл. Начало в 14:00.

Ежемесячно в Мааниин дугане Иволгинского дацана проводится ретрит Арьяа Баалын маани (Нюней хурал).

ЭТИГЭЛЭЙ ХАМБЫН ОРДОН

Ежедневно проводится «Шалши Сахюусан». Начало в 8:00.

ДАРА ЭХЫН СУМЭ

Ежедневно проводится служба «21 Дара Эхэ». Начало в 9:00.

Телефон горячей линии: 8-800-100-3-108.

Элүүр эвхын булан

АРХИИН ХОРОН ТУХАЙ

АРХИ -

ТҮРҮҮН ХҮНЭЙ НҮХЭР

Архитай хүнүүд түрүүн нүхэсэхдөө, нүхэрнүүд болоно. Эдир залуу хүбүүд, басагад табинхан граммаа барижархёод хүхилдэнэ, баясана, хани нүхэд болоно. Хэн нэгэн архиин туһаар, - «ганса түлээн гал болохогүй, ганса хүн –хүн болохогүй» гэнэн оньһон үгэдэл хамтаржа, хуби заяагаа ниилүүлжэ, айл, гэр бүлэ болоно. Гансааран уужа шададаггүйшүүл танихагүй мангартай нэгээ дууджа танилсаад, танилнууд, нүхэдүүд боложо баясана. Иийһэр байтараа, архи уужа эхилһэн хүндэ – архи өөрөө нүхэрын боложо, ууха тумань баясуулна. Харин тархинайн үбдэхэдэ балгажархёо хаань, заһана. Үшөө тиихэдэ досоогоо үбдэжэ, бөөлжэжэ хэбтэгээрэ, нэгэ хэды духарья даражархёо хаань, бэнь эдэгэжэ, ёһотойл туһатай ганса нүхэрын болобо гэшэ. Иигэжэл хэн нэгэн архитай нүхэсэһэнэ.

АРХИ -

ХҮНЭЙ ДАЙСАН

Архинша айлай газар юм бүгэдэ хандархай, гэр соонь хооһон гээд, булганда мэдээжэ юм ааб даа. Архинша хүнэй хармааншье хооһон. Ажалша хүнэй архид аородо, олоһониинь тогтохоёо болишодог. Олоһон салинаа бараад, хүршэһөөнь, танилһаань, нүхэрһөөнь зээлээр абажа, тархияа заһажа, үридэ ородог. Тийбэшье манай ухаан бодолдо архимнай манай дайсан болоод байна гэжэ хэзээдэшье ородоггүй. Гэр бүлэдөө эрынгээ архи уужа эхилхэдэ, энэ айл бүтэн гэр, бүлэ бэшэ, хахад айл болоно. Хэрбээ үбгэн хамган хоёртой хоюулан уужа эхилхэдэ, эдэнэр өөһэдынгөө бээдэ эзэд бэшэ, харин эдэнэй эзэн архи болоно. Гэбэшье архиин дайсан гэр, бүлэ халгаана, элдэбын алдуу, эндүү хүүлэнэ, нүхэд аад, бэе бээ хорооно. Иймэ ушарта ябаһан хүндэ архи эзэниинь болоод, заража, харгынь заажа үгэжэ, барлаг болгоод байна ха юм.

АРХИ -

ХҮНЭЙ ЭЗЭН

Архи хүнэй эзэн болоходоо, ажалдаш гаргаһандал татадаг. Иймэ хүнэй ухаан мүнөөдэр хайшан гэжэ хаанаһаа духарья олохонниб гээд, хулын хүнгэн болоод гүйжэ захалдаг. Архин эзэн бэрхэшье, шагашы, архиншадаа бултынь танилнууд, нүхэдүүд болгодог. Хармаанай оёрой эдээр эблэржэ, харахан архидаа хүсөөгөөд, тархияа заһанабди гээдэсдэг. Архин эзэн номгон бэшэ, багадаад байна гээд, бэеын зобоохо, ухаан бодолын намаргаха. Энэ эзэндэ абтаһан зондо эндэһэнь гарахань ехэл хүндэ, ехэнхинь иймэ харгытай зон харанхы руу морлодог. Харин агаараар амилжа ябаашадын, эльгэ, бөөри, зүрхэн халанхай, ухаан бодол тэнэг боложо төөрinxэй, ондоо харгыда гарахаа ойлгохоёо болинохой ябанад ха юм.

ЭНДЭ ҺЭЭ ЯАГААД

МУЛТАРХАБ

Нэн түрүүн архинша нүхэдөөрөө нүхэсэхөө болижо, дайсани гэжэ ханаха хэрэгтэй. Хүнэй үнэн нүхэр архи уужа жарга гэжэ хэзээшье хэлэхгүй, гэр ажал хэхэ байгаабди гү, али тэрэ нэгэндээ ошожо ажалдань, барилгадань туһалаа гэхэ. Энээнһээ гараха нэгэл харгы бии юм, хүнэй өөрын болихом гэнэн ханаан, ухаан бодол. Тэрээнһээ гадна нүхэдөө хэлгэхэ, шэнэ

13 ЖОЛООТОЙ ДАЙСАН

Арад зоной сэсэн үгэнүүд - Алдажа бү ябыт! «А» үзэг эрдэмэй дээжэ, Аяга сай эдэнэй дээжэ. Архи тамхи хоёр Аха дүү болоно, халашагүй. Архитай охин – аминдаһни зоболонтой, Архитай охин – үри бээдэһни гайтай. Амиды мэндын ябадалда Арьятан болоно гэжэ ойлгыш! Автомобилин аварид аорожо, Алдуулнал олон нүхэд. Аяга архи абаһада хүнгэн, Амталжа ехээр уубалһни,

Алдуунь ехээр хүндэхэн. Архимнай 13 жолоотой - Аргагүй ямаршье олон юм даа?! Алдалашни нэгэ жолоогоо Архия уужа эхилхэдээ, Амташаа хаа, халаш, Ажабайдалаа, гэр бүлөө, Алдахаш хамаг сүлөөгөө! Аха дүүнэртээ хэрэггүй, Адхашы ажалгүй болохош өөрөө! Архитай охиндо абтаһан, Ажабайдалаа алдаһан, Алта мүнгөөр ядарһан, Ажалаа хайнаар хэжэ ябаһаар, Алтан тэмдэгтэ хүртэмөөр Алдуутай зон олон бэшэ гү?

Азатай хаа, энэ наһандаа Архи тамхи хоёртой Алгасан ходо ябабал, Абари зангаа заһажа, Ажал гээшэмнай жаргал гэжэ, Аррад зондоо хүндэтэй, Алдар нэрэтэй болохош. Аха дүүнэртээ сэнтэй, Арюун сэбэр ханаатай, Аба эжынгээ нэрэ нэрлүүлэн, Ажаһуухан хэрэгтэй. Арадай сэнтэй зан заншалы Аман зугаа суглуулан, Ансамбль наадан дэлгэрүүлжэ, Арадтаа хүндэтэй ябаха хэрэгтэй! Н.БАНЗАРАКЦАЕВ.

ҮНЭНШЭШЭГҮЙ

УШАРНУУД

Наркотигһоо, героинһоо хүн гаража шададаггүй гээд, булганда мэдээжэ. Харин үнэншэшэгүй ушар. Манай Улаан-Үдэ хотын эмхидхэнэн анонимна «Свобода» бүлгэмдэ хорёод хүбүүд наркотигһоо, героинһоо гараа бшуу. Энэ «Свобода» бүлгэм КСК ЗММК-гай харгын нүгөө талада оршодог «Католическа церквин» байшанда вторник, пятницын үдэрнүүдтэ үдэшлэн 19.00 сагта суглардаг. Харин архинаа өөрын ханаагаар болижо, архия хамта уудаг нүхэдһөөнь мултаржа, уухая болиһон хүбүүд, басагад бүлгэмдөө «Надежда» гэнэн нэрэ үгэһэн, Халалвай үйлсэ, 8-дахы гэр, (центр диагностики и консультирования) гэнэн нэрэтэй байшан соо понедельник, четвергдэ, үдэшлэн 19.00 сагта уулзажа, өөһэдынгөө хөөрөө хэдэг, өөһэдын түсэбөөр хүдэлөөд, халуухан сайгаа уужа хөөрөлдөөд тарадаг. Хабаровск, Владивосток г.м. хотонуудай иймэ бүлгэмүүдээр хани бари саатай. Үшөө тиихэдэ Бабушкинаар, «Колорит» магазин саагуур оршодог «Христианска церквин» байшанда суглараашад баһашы олон юм.

Гэбэшье тэрэ мэдээжэ бүлгэм «Путь к свободе» гэжэ нэрэтэй, эдэнэр Смолиной үйлсөөр оршодог соёлой байшанда (ДК-гай) суглардаг, Проспект строителей гэнэн үйлсөөр оршодог «Православна церковь» сугларжа, «Иисус христос» бурханай ноууды, таринууды уншадаг. Юундэ иймэ мэдээжэ бүлгэм гэхэдэ, Эрхүүдэ, Шэтэдэ, Новосибирскдэ түлбэри үгыгөөр юэн харын туршада адаптационно центртэ байлгажа, хэдэн мянган зоние наркотигһоо, героинһаа, архинаа, тамхинһаа аргалаа ха юм. Тийгэбэшье үшөөл аргалжа байһан зандаа. Аргалууһан зонуудай зарим гэр бүлэ боложо, үри хүүгэдтэй болонхойнууд.

Амгалан БУДАЕВ,

Буддын шажанай элүүры хамгаалгын «Этигэл» бүлгэмэй хүтэлбэрлэгшэ, Монголой зурхайн академин болон бөө мургэлэй гэшүүн, эмшэ, сэржэмчин.

ХVII ЖАРАНАЙ САГААГШАН ТУУНАЙ ЖЭЛ

ЗУНАЙ ҺҮҮЛШЫН ХҮХЭГШЭН ХОНИН ҺАРА - ТҮГЭС БУЯНТА ШЭНЭ ЗУРХАЙН ЁНОЙ
ЗУНАЙ ҺҮҮЛШЫН ҮЛҮҮ ХҮХЭГШЭН ХОНИН ҺАРА

Буряад литэ	25	26	27	28	29 Б	30	1 Т
Европын литэ	25	26	27	28	29	30	31
Гараг	ДАБАА	МЯГМАР	ҺАГБА	ПҮРБЭ	БААСАН	БИМБА	НИМА
Нэрэ	ҺАРА	МАРС	МЕРКУРИ	ЮПИТЕР	СОЛБОН	САТУРН	НАРАН
Үдэр	ПОНЕД.	ВТОРНИК	СРЕДА	ЧЕТВЕРГ	ПЯТНИЦА	СУББОТО	ВОСКР.
Үнгэ	сагаагшан	хара	харагшан	хүхэ	хүхэгийн	улаан	улаагшан
Үдэр	Могой	Морин	Хонин	Бишэн	Тахья	Нохой	Гахай
Мэнгэ	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара
Һуудал	шорой	түмэр	огторгой	уһан	уула	модон	хи

Гарагай 2-то зунай һүүлшын хүхэгшэн Хонин һарын июлиин 25 (хуушанай 25).

Сагаагшан Могой, 8 сагаан мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарал үйлэдэхэ, сан табуулха, хангал тахиулаха, нахиуһанда үгэлгэ үгэхэ, лусууд ба тэнгэри тахиша, дасан хинд бодхохо, хэшэг даллага абаха, сан табиша, эм найруулха, хүрэнгэ эһээхэ, замда мүр гаргаха, гэр байшан бариха, бэри буулгаха, хурим хэхэ, нүүдэл хэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ, зээлээр абаха, мал газашань гаргаха, худалдаа наймаа хэхэ, тангариг үгэхэ, наад тохдор дарахада һайн. Ном эхилжэ соносохо, шэнэ дэгл үлдэхэ, эд юумэ үгэхэ, шарил ша-тааха, модо отолхо, заргалдаха, гэрэй һуури табиша, угаал хэхэ, хүншүү хөрбоһо гаргахада муу.

Хүнэй үһэ абал, нодэнэй хараа муудаха.

Гарагай 3-да июлиин 26 (хуушанай 26).

Хара Морин, 7 улаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, шэнэ ноёниие табиша, ехэ хүндэ бараалхаха, худалдаа хэхэ, дайсание дараха, хүрэнгэ табиша, модо отолхо, тангариг үгэхэ, нюуса зүблөө хэхэ, нүхэртэй болоходо һайн. Эм найруулха, замда гараха, байра бууса түбхинуулха, мори худалдаха, хүрэнгэ табиша, хүүгэдые хүлдэ оруулха, газашань ябуулха, сэргэ хүдэлгэхэ, улай гаргаха, хүншүү гутуулые тэбшэгты.

Хүнэй үһэ абаа һаа, зол жаргал оршохо.

Гарагай 4-дэ июлиин 27 (хуушанай 27).

Харагшан Хонин, 6 сагаан мэнгын, огторгойдо һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, хэшэг даллага абхуулха, бэ-шэг зурхай зураха, дасанай тахил заһаха, ураг садан болохо, худалдаа хэхэ, өөрын амидаралда тунатай ажал хэхэ, хонинһоо ашаг шэмэ абаха, мал газашань үгэхэ, ажалшаниие абаха, хурим найр хэхэ, замда гараха, огторгойн үүдэ сахиха, гүрэм заһал хүүлэхэ, ехэ хүнтэй уулзаха, буянай үйлэ бүтээхэ, нүүдэлдэ һайн. Үбшэн эмнэжэ эхилжэ, дасан дуганай һуури табиша, гэр бүрихэ, нүүхэ, худалдаа хэхэ, нохой абаха сэртэй.

Хүнэй үһэ абал, амгалан байдалда һайн.

Гарагай 5-да июлиин 28 (хуушанай 28).

Хүхэ Бишэн, 5 шара мэнгын, уһанда һуудалтай үдэр.

Бурхан, лусууд тахиша, дасан хинд һэргээхэ, арам-найлла, лама болохо, бэшг зурхай зураха, санаар олгохо, шүтээн хинд бодхохо, замда ябаха, эрдэмдэ һураха, ном соносохо, номлохо, хэблэхэ, номын ху-

рал байгуулха, эм найруулха, модо тариха, хүрэнгэ эһээхэ, бэри буулгаха, түрэхэ, буянай үйлэ бүтээхэ, сэ-сэрлиг байгуулха, шэмэг зүүхэ, бүжэг наада хэхэ, туг дарсаг хиндхэхэ, харюулга хэхэ, түмэрөөр урлахада һайн. Шэнэ хубсаһа эсхэхэ, үмдэхэ, шэмэг оёхо, худалдаа хэхэ, анда боллосохо, ехэ гол гаталха, загаһа бариха, тангариг үгэхэ, хүүргэ бариха, һубаг татаха, нохой абахада бүтэмжэгүй.

Хүнэй үһэ абаа һаа, арсалдаа хэрүүл, тэмсэл болохо.

Гарагай 6-да июлиин 29 (хуушанай 29).

Хүхэгшэн Тахья, 4 ногоон мэнгын, уулада һуудалтай үдэр. Бальжиниматай (буян хэшэгтэй) үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, 8 лусууд тахиша, лама болохо, тахилда үгэлгэ үгэхэ, номын үүдэндэ орохо, Очирпүрэвийн харюулга хэхэ, ханаха, эм найруулха, гэрэй һуури табиша, гэр бүрихэ, үхэр, мори хургаха, үзэл үзэхэ, замда гараха, эрдэмдэ һураха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, бэри буулгахада һайн. Нэхэхэ, нүүдэл хэхэ, мал агталха, нюуса зүблөө хэхэ, хурим найр хэхэ, мал худалдаха, ехэ хэрэг үүдхэхэ, ном уншахада таарамжагүй.

Хүнэй үһэ абал, хүнэһэн зайлажа төөрихэ.

Гарагай 7-до июлиин 30 (хуушанай 30). Дүйсэн үдэр.

Улаан Нохой, 3 хүхэ мэнгын, модондо һуудалтай үдэр.

Бурханда зальбарха, бурхан, тэнгэри, лусууд тахиша, «Чавдор», «Уһан балин», «Лудор», «Лусын балин» үргэхэ, наһанай буян бүтээхэ, эд, мал абаха, худаг малтаха, модо һуулгаха, хото байшан бариха, хэлсэнэй ажалшаниие абаха, урлаха үйлэдэ һуралсаха, ном заалгаха, хүрэнгэ табиша, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, һэеы гэр табиша, эм залахада һайн. Газар һэндэхэ, харюулга хэхэ, модо отолхо, һубаг татаха, нүүдэл хэхэ, хэрүүл гаргаха, тангариг үгэхэдэ тохиромжогүй, бэри буулгажа, хүрэгэ оруулжа болохогүй.

Хүнэй үһэ абаа һаа, эрлигтэй ушарха.

Гарагай 1-дэ июлиин 31 (шэнын 1).

Улаагшан Гахай, 2 хара мэнгын, хиндэ һуудалтай үдэр. Тэрсүүд тэмдэгтэй үдэр.

Лама хубараг болохо, буянай үйлэ бүтээхэ, эрдэмдэ һургаха, эм найруулха, адууһа мал һургаха, замда гараха, худаг малтаха, ном заалгаха, гүлгэ тэжээхэ, хурим хэхэ, тарни уншаха, харюулга хэхэ, ногтуу галзууе номгодхоодо һайн. Тээрмэ бодхохо, ном соносохо, байшан гэрэй һуури табиша, шэнэ гэр бариха, хүн, мал һамнаха, ханаха, төөнэхэ, бэри буулгаха, шэнэ дэ-гэл үмдэхэдэ сэртэй.

Хүнэй үһэ абал, наһан хорохо.

Агын тойрогой Зугаалайн дунда һургуулиин 100 жэлэй ойдо

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, эдир залуухан Нина Сусидкина Соликамскын багшанарай институт дүүргэжэ, гүрэнэй шалгалта үгэжэ байгаа һэн. Нинэтэй суг һуража байһан хүбүүд гүрэнэй шалгалта үгэмсөөрөө, сэхэ фронт мордоо һэн. Хархис булимтарагшадтай хатуу тэмсэлдэ бүхы совет арадай бодоод байһан шэрүүн үе сагта Нина басаган холын холо Сибирь руу эльгээгдэ һэн. Тэрэ поездоор зүүн зүг барин зорёо һэн ааб даа. Түрэл оронойгоо газар дайдын уужамыень гайхаһаар, Байгал далайн гайхамшаг һайханиие гоёшоһоор, Агын автономито округой Зугаалай нотаг хүрэжэ ерээ бэлэй. Тэрэ үедэ һургуулиин директорээр Борондон Хонгилович Хонгилов, профкомой түрүүлэгшээр Базар Дылыкович Дылыков гэгшэд хүдэлжэ байгаа. Тэдэнэр залуухан багшада байха гэр, түлихэ түлээ, хоол хошо хүртээр хананхатайгаар түхээржэ түбхинуулээ һэн. Украинаһаа ерһэн Нина басаганда зугаалайнхин урин налгайгаар хандадаг, хайрладаг байһан ха. Ажалай хэрэгээр талаар ошоод бусахадна, пешэниинь түлээтэй, гэрэнь дулахан, стол дээрэ халуухан шааньга, амтатай зөөхэй табятай байдаг һэн ха. Ингэжэ зугаалайнхин Нина басагые түрһэн үриһөө өөрэгүй дүтөөр һанадаг байгаа.

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Нина Юрьевна Сусидкина ород хэлэ ба литература үхибүүдтэ заадаг байгаа, өөрынгөө эгээн дуратай поэдүүд Александр Пушкинай, Михаил Лермонтовэй шүлэгүүдые шабинартаа уншадаг, сээжэлдүүдэг байһан юм. Пурагшад багшатаа ород, буряад,украин дуунуудые сээжэлдэд, бэлдэд, нотагаархиндаа концерт харуулдаг байгаа. “Дивлюсь я на небо”, “Топ, гоп, гречаники” гэхэ мэтэ украин дуунуудые гоёор дуулалдаг һэн ха. Сэб сэхэ нюдыень шэртэн хараһан шабинарингаа хаб харахан нюдэнүүдэйн ялалзахые харахадаа, багша бүхы мэдэхэ эрдэм мэдэсээ, зүрхэнэйнгөө ульһые үхибүүдтэ дамжуулха гэжэ оролдодог байһан юм. Нина Юрьевна буряад үхибүүдэй эрдэм номдо һураха эгэршэгүй эрмэлзэлтэй байһан тухай, буряад арад зоной багшада аргагүй хүндэтэйгөөр хандадаг байһан тухай гайхан дурсадаг байгаа. Тэрэ бэрхэл багша байгаа байна даа! Бодоод үзэгты даа, ямархан хүнүүд шабинарынь байгаа. Буряад арадай эрхим хүбүүд Дондог Ульзгыувай, Цырендондох Хамаевай, Баатар Батоевой багша, өөрөө уран шүлэгшэн Цырегма Намдаковна Намдакова, түүхын эрдэмэй кандидат Даша-Нима Чимитович Чимитов, суута эрдэмтэн Регби Пубаевич Пубаев, уран зохёол шэнжэлэгшэ, шүүмжэлэгшэ Цырен-Анчиг Дугарнимаев, уран зохёолшо Цырен-Базар Бадмаев, мүнөө Зугаалайдаа мэндэ амархан ажаһуужа байдаг, ород багшынгаа захяа заабари хөөржэ, зааһан дууень ханхинаса дуулалдажа байдаг, халууниие халуун гэнгүй, хүйтэниие хүйтэн гэнгүй, бүхы наһаараа колхозой ажал хэһэн Мэдэгма Цыбенова, Хандама Базарова, Баяа Гылыков гэгшэд болоно. Тэдэнэр мүнөөшье хаа-яа уулзахадаа, ород багшаа дурсан һанажа, украин арадай дуунуудые дуулалдадаг юм. Дайнай һүүлээр Нина Юрьевна Сусидкина эрхим ажалай түлөө грамота,медаль шагналтай түрэл Украина бусаа һэн ааб даа. Шабинартаа харилсаагаа алдаагүй, бэшгэ бэшлэсэдэг байһан ха. 2002 оной мартын 14-дэ толилогдоһон “Жизнь” зо-ниной сурбалжалагшадта тэрэ иигэжэ хөөрһэн байна: «1982 ондо Зу-гаалай нотагһаа ойн баярай һайндэртэ урлал абаад, би тишсээ зорибоб. Шэтэ городто самолёдһоо һуни буугаад, поезлдо һууха гэжэ түмэр харгын вокзал ерэн гэлээ, намда танигдаагүй хүнүүд намайе угтан. Таниие бүхы округой арад зон хүлээжэ байна гэжэ хэлэхэдэнь, би ехэ гайхаа бэлэйб. Минии шабинар нотаг орондоо суута, мэдээжэ хүнүүд болоһон, намайе багшамнай гэжэ урин дулахаһаар угтан хүндэлөө, айлшалуулаа һэн. Пайндэртэ хабаадаад, удаан болонгүй бусахаб гэжэ түсэблэһэн аад, шабинартаа айлшала айлшалһаар байтарни һара хахад саг юу-шы мэдээгүй байхада үнгэршөө һэн. Шабинари “ород багшаа”, ми-ниии зааһан дуунуудые мартаагүй байгаа һэн. Дүшэн жэл үнгэрһэн хойно бидэ дахад “Рева та стогне Днепр широкий” дуунһаа эхилээд олон ород, украин, буряад дуунуудые дуулалдаа һэмди. Ехэл уяраа бэлэйб даа. Дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ үнэншэ сэхэ, эрдэмдэ эрмэлзэлтэй, эльгэ ним-гэн, дэлгэр сэдхэлтэй буряад хүнүүдээр дүтэ нүхэд болоһоноо баяртай-гаар һанан дурсажа ябадаг хүмби”. Буряад арадай эрхим хүбүүд, ба-сагадые хурган хүмүүжүүлһэн, үргэн уужам Агын тала дайдадаа эр-дэмэй гуламта гэжэ алдаршаһан Зугаалайн һургуулиин багшанар ба һурагшадые, Зугаалай нотагаархиние һургуулиин зула мэтэ зуун жэ-лэй ойн баяраар амаршалаад, ном һударта мэргэн, нойрто һэргэг, үйлэдэ уран, үгэдэ эсэн, сэсэн бодолтой, сээр байдалтай, уужам сэдхэлтэй, үнэн нүхэдтэй, үнэр дүүнэртэй, аажам аханартай, буян жаргалтай, баян хэшэгтэй ажаһуугыт даа гэжэ үрэнэб!

Намжилма БАЛЬЖИНИМАЕВА,
Зугаалайн дунда һургуулиин жараад оной һурагша.

Хайрата манай нүхэр

ШАРАБАНОВ
Валерий Батуевичай

саһаа урид наһа бараһан ушараар Хурамша нотагай суг һураһан үетэн нүхэдынь түрэл гаралдань гүнзэгы шаналал гашуудалаа мэдүүлнэ.

Учредители: Президент, Народный Хурал, Правительство Республики Бурятия

Ген.директор-гл. редактор - Э.Д.ДАГБАЕВ
За редактора - Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА

Редакционная коллегия:
И.М.Егоров, Б.Г.Бальжиров, П.Л.Носков, М.В.Калашников, И.В.Смоляк (Пра-вительство РБ), А.С.Коренев, Ц.Б.Батуев, В.Р.Булдаев, Ц.Э.Доржиев (Народ-ный Хурал РБ), Т.В.Самбялова (зам.ген.директора-гл.редактора), Г.Х.Дашеева (редактор), С.Б.Байминова (ответсекретарь), Н.Д.Бадмаринчинов, Л.В.Очирова, А.А.Фадеева, В.Г.Гомбоева, Б.В.Балданов, В.Д.Дамдинова.

АДРЕС:
670000, г. Улан-Удэ,
ул. Каландаришвили, 23.
ГУП «Издательский дом
«Буряад үнэн».
Учредитель -
Правительство
Республики Бурятия

Подписной индекс 73877
Газета зарегистрирована ФГУ
«Восточно-Сибирское
межрегиональное
территориальное
управление».
Регистрационный №50079
e-mail: unen@mail.ru

Газета набрана и сверстана в компьютерном центре Издательского дома «Буряад үнэн». Отпечатано с готовых диалитивов в ОАО «Республиканская типография» тиражом 4500 экз. Объем 7 п.л. Заказ №1094. 670000, г. Улан-Удэ, ул. Борсоева, 13. Подписана в печать 24.02.2011 в 17.00. Общий тираж изданий ИД «Буряад үнэн» - 18000 экз. Цена свободная.

ТЕЛЕФОНЫ: 21-54-54 - приемная, 21-68-08 - первый замгендиректора, 21-64-36 - редактор, 21-60-21 - замредактора, 21-60-21 - ответсекретарь, секретариат, 21-66-76 - компьютерный центр, 21-54-93 - отдел культуры и истории, 21-54-93 - отдел молодежи, 21-23-67 - бухгалтерия, 21-54-93 - отдел социальных проблем, 21-63-86 - отдел экономики и политики, 21-55-97 - издательский отдел, 21-54-93 - редакция журнала «Одон», 21-50-52 - подписка и распространение.

Редакция принимает печатные рукописи. Рукописи и фото не рецензируются и не возвраща-ются. Автор несет ответственность за представленные материалы. За содержание объявлений редакция ответственности не несет. Все справки у рекламодателя.

* Материалы на платной основе.
ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ - каб. 1, 13 (1 этаж),
Тел.: 21-62-62, тел./факс: 21-54-54

Ойн баяр

ЭЛГЭЛЭН ТАНАА АМАРШАЛНАБДИ

Манай хүндэтэ эжымнай Санжаева Пагма Тарбаевна энэ зунай зулгы хаһада наһаһа гүйсэжэ байна. Наһанайнгаа үндэр дабаа дабажа байхадатнай, эжы, табан үхибүүдтнай, бэри хурьгэдтнай, аша зээнэртнай дохин булта амаршалаад, ходоодо урин зөөлэн зандаа, энхэ элүүр, үбшэ хабша үзэнгүй, жаргажа, баярлажа хуугыг даа гэхэ байнабди.

Манай эжы наһанайнгаа амаралтада гаран гаратараа, Гүнэй нютагтаа эмшэнээр, доктороор хүдэлөө. Алтан дэлхэй дээрэ хэды олон хүбүү, басага мүнцлүүлээб! Нютагтаа ехэ хүндэтэй, ямбатай ходоодо ябаа. Иимэ харюусалгатай ажалайнгаа хажуугаар, хамтын ажалда шармайн ябагша һэн. Женсовет ударидаад, элдэбын спартакиада, урилдаанда, дуу хатарай харалганда ябаханаа гадна, шүлэг мүнөөшье болотороо газетэдэ бэшэдэг. Тимэ харюусалгатай ажалтай аад, хамтын ажалда ходоодо урагшаа шармайжа ябахадань, бидэ, үхибүүдын, ехэ омогорходог, багадаа дахаад лэ, окружной, районно мурьсөөндэ ябалсагша һэмди. Мүнөө манай ухаанда кино шэнгээр ханагдана. Ямар гоё саг байгаа даа! Үшөө юун гэжэ хэлэхэеэ наһанабши гэхэдэ, табан хүүгэдтнай томо болоошье наа, саг соогоо тандаа ержэ, дулаахан үгэнүүдэ хэлжэ шаданагүйбди, эжымнай хүлисыг даа... Танаа ходоодо дулааханаар ханажал, дурсажал ябадагбди.

Доро дохин амаршалагшад:
Проккопьевтон, Садаевтан,
Гуродармаевтан, Цырендашиевтан, Дашидоржиевтан.

БАЙГАЛ ДЭЭРЭ БАРИЛДАНАЙ ҺАЙНДЭР БОЛОХОНЬ

Байгша оной июлиин 24-дэ Баргажанай аймагай Максимиха хууринда Нангин Байгал шадар «Бүргэдэй хатар» гэхэн буряад барилдаанай хоёрдох фестивал үнгэргэгдэхэн.

Энэ хэмжээ ябуулга Бурядай гүрэнэй хүдөө ажахын академин «Колос» гэхэн лагерин спортын бааза дээрэ 14 сагта эхилхэ юм. Булта хабаадагшад буряад дэглүүдтэй байха ёһотой.

Пандидо Хамба лама Дамба Аюшеевэй тэмдэглэхээр, фестивалиин гол зорилго – хүн зоной бэсын элүүрые бэхжүүлгэ.

Б.БАЛДАНОВ.

Буряад ороной Росииин бүридэлдэ ороһоор 350 жэлэй ойдо

«Хатарая» ансамблиин эдиршүүл

Б.БАЛДАНОВАЙ фото

«Ольхон», Түнхэнэй аймагай Шулуута хууриной «Наран дур» мүн лэ урмашуулагдаа.

«Современный стилизованный ёхор» гэхэн номинацида Доодо-Ивалга хууриной «Хатарая» гэхэн ансамбль нэгдэх шатын дипломдо хүртөө. Үнэхөөрөөшье, тус ансамбль бусаднаа илгараад харагдаа. Юуб гэхэдэ, сагаан ханшагтай үбгэдтэй хамта эдир хүбүүд, басагад тайзан дээрэ гаража, аха захатаннаа дутуугүй ёхорлоходонь баярламаар байгаа.

«Хатарая» ансамбльда ганса Доодо-Ивалгын хургуулин шабинар оролсоно бэшэ, мүн Улаан-Үдэдэшье, Суужадашье, Ивалгадашье хурадаг хүбүүд, басагад ябалсана гээд хэлээ наамнай, одоошье урматайгаар харагдаха. Тэдэнэй олонийн 2008 ондо фольклорно бүлгэмэй байгуулагдахада, аза талаантай байханаа гэршэлхэ ерээ. Тэрэ тоодо Аюр Юмжапов ба Эрдэнэ Цымпилова гэгшэдые нэрлэмээр.

- Хатарай кружошто сүлөө сагтаа ябанаб. Олон тоото ха-

“ЯМАР НААДАН ҺАЙХАН БЭ? ЁОХОР НААДАН ҺАЙХАН ДАА!”

(Түгэхэл. Эхинийн 1-дэхи нюурта).

Ёхор наада гүйсэдхэхэ талаар мурьсөөн олоной анхарал татаа. Эндэ долоон фольклорно бүлгэмүүд хабаадаа гээд хэлэхэ шухала. «Ольхон», «Гуламта», «Уржал» ансамбльнууд олон жэл

соо концертнэ программа соогоо ёхор наада оруулна, олоной анхаралда дурадхана. Мүн тиихэдэ үйлдэбэрийн ажахынуудта ёхор наадые хэргэхэ талаар ажал хэгдэжэ байханин хайшаалтай. Тус «Ёхорой хүнидэ» «Бурядай хүн» («Молоко Бурятии»), «Байкалфарм» бүлгэмүүдэй ан-

самбльнууд хабаадалсаа.

- Манай ансамбльда ганса бүлгэмэй ажалшад оролсоно. Бидэ ажалайнгаа хүүлээр сугларжа, ёхороо сээжэлдэнэбди, хүдэлсэнүүдыень хуранабди. Манай ингэжэ ёһо заншалаа хэргэхэдэмнай, хүтэлбэрнлэгшэднай баһа өөрын нүлөө оруулна. Ушар гэхэдэ, шэнэ буряад хубсаһанууде оюулаа, - гээд «Байкалфарм» бүлгэмэй менеджер Оюна Харитонов хөөрэнэ.

Мүн «Молоко Бурятии» бүлгэмэй ансамбль зүб харгыгаар шэглүүлжэ, ёхоройнгоо заншал хэргээлгын ажалда хубитаа оруулжа байханаа гэршэлээ.

Конкурсдо хабаадаһан бүлгэмүүдые Росииин арадай артист Михаил Елбонов түрүүтэй жюри анхаралтайгаар сэгнэжэ, түрүүшүүдые элирүүлээ. «Аутентичное исполнение бурятского народного ёхора» гэхэн номинацида Ивалгын аймагай «Гуламта» ансамбль шалгараа. Улаан-Үдын

тарнууд соо ёхор эгээл хүндэ юм, - гээд Лыгдена Цыденова хэлэнэ.

- Хаа-яа ёхорой хүдэлсэнүүд тон хүндэ байдаг. Мүн зарим ушарта хатарта тулоур хүндэ хүнгэн хүдэлсэ дайралдана. Үшөө тиихэдэ ойлгодоогүй үгэнүүд ушардаг, - гээд Надя Мункуева хэлэнэ.

Тимур Дашанимаев гурбан жэл соо ансамбльда ябалсана. Тэрэ ганса хатарна бэшэ, мүн морин хуур дээрэ наадана. Уданшьегүй Тимур ёхор нааданай абья морин хуур дээрэ гаргажа магадгүй.

Ингэжэ уг залган ёхороо хэргэжэ ябажа байһан ансамбльда түрүү хуури хүртэ-һэниин хайшаалтай. Үшөөшье олон нимэ ансамбльнууд халбаржа байг лэ!

2012 ондо удаадахи «Ёхорой хүни» эмхидхэхэдэ, энэ жэлэй алдуунууд хараада абтан, дээдэ хэмжэндэ болохо бээ гээд найдан хүлээе.

Борис БАЛДАНОВ.

Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото

Хатарта хуранабди

Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото

Түнхэнэй «Наран дур»

Б.БАЛДАНОВАЙ фото